

### บทที่ 3

## การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกล้อมวชนละเมิดสิทธิ

องค์การสหประชาชาติได้พยายามกำหนดเกณฑ์สากลหรือมาตรฐานระหว่างประเทศขึ้นให้รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ยึดถือเคารพและปฏิบัติเพื่อการพัฒนาเด็ก การคุ้มครอง และการส่งเสริมสิทธิเด็กในปฏิญญา คำประกาศ ข้อตกลงระหว่างประเทศ และอนุสัญญาต่าง ๆ มากมาย เช่น<sup>1</sup> ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (10 ธค. 2510) ข้อ 25 (2) “มารดาของเด็กชอบที่จะได้รับการดูแลและความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นบุตรในหรือนอกสมรสย่อมได้รับความคุ้มครองทางสังคมเช่นเดียวกัน” กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (2509) มาตรา 10 “ รัฐภาคีแห่งกติกาฉบับนี้ รับรองว่า 3 มาตรการคุ้มครองและ ช่วยเหลือพิเศษควรจัดเพื่อเด็กและผู้เยาว์ทั้งหมดโดยไม่เลือกปฏิบัติเพราะสาเหตุจากพ่อแม่หรือเงื่อนไขใดๆ เด็กและผู้เยาว์ควรได้รับการคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม การจ้างให้ทำงานซึ่งเป็นภัยต่อศีลธรรมหรือสุขภาพ หรือเป็นอันตรายต่อชีวิต หรือน่าจะ ขัดขวางการเจริญเติบโตตามปกติของเด็กควรถูกลงโทษตามกฎหมาย” กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสิทธิทางการเมือง (2509) มาตรา 65 “จะไม่มี การพิพากษาให้ประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมที่กระทำโดยบุคคลผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี” มาตรา 24 “1. เด็กทุกคนย่อมมีสิทธิในมาตรการต่าง ๆ เพื่อการคุ้มครองเท่าที่จำเป็นแก่สถานะแห่งผู้เยาว์ในส่วนของครอบครัวตน สังคม และรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ศิพ เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือสังคม ทรัพย์สิน หรือกำเนิด 2. เด็กทุกคนย่อมมีหลักฐานทางทะเบียนทันทีที่ถือกำเนิดและย่อมได้รับการตั้งชื่อ 3. เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะ ได้รับสัญชาติ” ปฏิญญาโลกว่าด้วยการอยู่รอด การปกป้องและการพัฒนาเด็ก (2533) กำหนดภาระผูกพันของประเทศทั้งหลายในโลกที่จะสร้างอนาคตของเด็กทุกคนให้ดีขึ้นได้แก่ “(1) จะขยายและส่งเสริมการดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กอย่างกว้างขวางทั่วโลก (2) ส่งเสริมสุขภาพอนามัยเด็ก (3) ดำเนินการให้มีความเจริญเติบโตและการพัฒนาวัยเด็กอย่างดีที่สุด (4) ส่งเสริมสถานภาพและให้ความปลอดภัยแก่สตรีในบทบาทของแม่ (5) ส่งเสริมการเคารพบทบาทของครอบครัว (6) ลดการไม่รู้หนังสือ (7) บรรเทาทุกข์เด็กในสภาวะยากลำบาก (8) ปกป้องเด็กจากภัยพิบัติของสงคราม (9) พยายามสิ่งแวดล้อมทุกระดับเพื่อให้เด็กมีอนาคตที่ปลอดภัย

<sup>1</sup> สีน้อย เกษมสันต์ ณ อยุธยา, “บทความประเทศไทยกับมาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและการคุ้มครองส่งเสริมสิทธิเด็ก”, 9 ธันวาคม 2536. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

ภัยและสุขสมบูรณ์ (10) ขจัดความยากจนเพื่อความผาสุกแก่ตัว”<sup>2</sup> รวมถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ได้มีการลงนามบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2533 โดยอนุสัญญานี้มี 55 มาตรา และได้เน้นการให้ความสำคัญคุ้มครองเด็กในด้าน การอยู่รอด (Survival) การพัฒนา (Development) การปกป้อง (Protection) และมีส่วนร่วม (Participation)

ประเทศไทยได้รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ปฏิญญาโลกว่าด้วยความอยู่รอด การปกป้องและการพัฒนาเด็กและที่สำคัญได้แก่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาและข้อแนะนำต่าง ๆ ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ<sup>3</sup> และผลรับรองดังกล่าวทำให้ประเทศไทยมีภาระผูกพันที่จะต้องดูแล ปกป้องคุ้มครองเด็กจากอันตรายทุกอย่างหรือจากการถูกกระทำละเมิดสิทธิโดยบุคคลใด ๆ ไม่เว้นแม้สื่อมวลชนที่ได้รับการคุ้มครองในเรื่องสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอข่าวจากรัฐธรรมนูญก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากรัฐตระหนักถึงความอ่อนด้อยในวัยของเด็กและคำนึงถึงความสำคัญของเด็กที่จะเป็นทรัพยากรบุคคลของชาติต่อไปในอนาคตดังนั้นสิทธิเด็กจึงควรเป็นสิทธิพิเศษที่จะได้รับการคุ้มครองยิ่งกว่าสิทธิของผู้ใหญ่

แนวคิดการป้องกันและควบคุมสื่อมวลชนมิให้ละเมิดสิทธิของเด็กและเยาวชนนั้นมี 3 แนวทางที่สามารถทำได้คือ

1. การควบคุมตัวเองของสื่อมวลชน โดยอาศัยจิตสำนึกแห่งความถูกต้องชอบธรรม ศีลธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อมวลชนเองในการทบทวนและตัดสินใจก่อนที่จะเสนอข่าวออกไปสู่สาธารณชนว่าข่าวนั้นน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่เด็กเยาวชนหรือไม่ และมีวิธีการอื่นใดที่จะเสนอข่าวอื่นได้เหมาะสมกว่า
2. การควบคุมโดยผู้รับสื่อคือให้ประชาชนเป็นผู้ตรวจสอบสื่อมวลชนซึ่งหากพบว่าสื่อมีการกระทำในลักษณะละเมิดต่อสิทธิเด็ก ผู้รับสื่ออาจจะมีมาตรการตอบโต้สื่อที่นั้นได้ต่อต้านไม่รับสื่อที่นั้น
3. การควบคุมโดยกฎหมายเป็นวิธีการอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการควบคุมสื่อมวลชนทั้งสองวิธีข้างต้นนั้นยังไม่ได้ผล มีข้อบกพร่องจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของสื่อมวลชนบ้าง การเห็นแต่ผลประโยชน์จากการขายข่าวบ้าง การขาดจรรยาบรรณและการละเลยในจริยธรรมของสื่อขณะที่ผู้รับสื่อเองมีลักษณะเพิกเฉยต่อการกระทำของสื่อทำให้การเสนอข่าวในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเด็กและเยาวชนโดยสื่อมวลชนนั้นยังคงมีอยู่เสมอรัฐจึงจำเป็นต้องใช้

<sup>2</sup> เรื่องเดียวกัน

<sup>3</sup> เรื่องเดียวกัน

แนวทางสุดท้ายคือมาตรการทางกฎหมายเข้ามาปกป้องและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมิให้ตกเป็นเหยื่อของสื่อมวลชน

### 3.1 การควบคุมการเสนอข่าวและภาพของเด็กและเยาวชนโดย จริยธรรม และ จรรยาบรรณของสื่อมวลชน

ลักษณะของการควบคุมโดยจริยธรรมนั้น หมายถึง การที่สื่อมวลชนจะต้องยึดถือหลักประพฤติปฏิบัติที่เกี่ยวเนื่องด้วยศีลธรรม จารีตประเพณี หรือข้อตกลงทางสังคมซึ่งเป็นหลักการที่รับใช้สังคมได้ดีที่สุดและนำประโยชน์สุขมาสู่ประชาชนได้มากที่สุดมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานหรือประกอบอาชีพของตนเองโดยอาจตราไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เรียกว่า จรรยาบรรณของสื่อมวลชน (Code of ethic) หลักการดังกล่าวนี้ถือเอาว่าเป็นความสมัครใจ (Voluntary) เป็นหลักเกณฑ์ที่ชี้แนะให้สื่อมวลชนกระทำในสิ่งที่สมควรกระทำตามหลักจริยธรรมแต่มิใช่ข้อบังคับแต่อย่างใด ตัวอย่างเช่น จรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์ไทย ซึ่งได้ตราไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มีประเด็นสำคัญสรุปได้ว่า “หนังสือพิมพ์จะต้องรับผิดชอบต่อผลประโยชน์อันชอบธรรมของปัจเจกบุคคล สถาบันประเทศชาติ ศาสนาและราชบัลลังก์ ต้องไม่ตกเป็นทาสใคร ทั้งกายและใจ หรืออามิสสินจ้างอื่นใด ต้องไม่บิดเบือน ต้องแก้ไขเมื่อผิดพลาด ไม่ลำเอียง ไม่ใช่ภาษาหรือภาพที่หยาบโลน หรือลามก อนาจาร หรือสื่อไปในทางดังกล่าว” ซึ่งจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์ไทยดังกล่าวนี้เป็นไปตามหลักพุทธจริยธรรม คือ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม นั่นเอง<sup>4</sup>

จริยธรรมเป็นเรื่องของความสมัครใจที่จะเข้าร่วมใจกันปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้เป็นบรรทัดฐาน หรืออีกนัยหนึ่งคือการชี้แนะให้สื่อมวลชนกระทำในสิ่งที่ควรกระทำอย่างยั้งตามหลักจริยธรรมเป็นข้อบังคับแต่ไม่ใช่กฎหมายแต่อย่างใดและเมื่อจริยธรรมเป็นหลักประพฤติดีสำหรับสื่อมวลชน สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยจึงได้ประกาศกำหนดจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ไว้เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2510 เพื่อเป็นหลักประพฤติดีสำหรับสื่อมวลชน ดังนี้<sup>5</sup>

1. ความรับผิดชอบได้แก่ ความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์อันชอบธรรมของปัจเจกชน สถาบัน ประเทศชาติ ศาสนา และราชบัลลังก์

<sup>4</sup> นักศึกษาปริญญาโทคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ “รายงานการเสนอข่าวอาชญากรรมทางเพศที่เกี่ยวกับสตรีและเด็กของสื่อมวลชนกับการละเมิดสิทธิเด็กและสตรี”, หน้า 4-5. (เอกสาร ไม้ดีพิมพ์เผยแพร่)

<sup>5</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

2. ความมีเสรีภาพ ได้แก่ เสรีภาพที่มีความรับผิดชอบกำกับ
3. ความเป็นไท ได้แก่ ความไม่ตกเป็นทาสของใครทั้งกายและจิตใจโดยอามิสสินจ้างอื่นใด
4. ความจริงใจ ได้แก่ ความไม่มีเจตนาบิดเบือน เมื่อผิดพลาดต้องรีบแก้ไข
5. ความเที่ยงธรรม ได้แก่ ความไม่ลำเอียง หรือความไม่เข้าใครออกใคร ตามหลักพระพุทธศาสนาก็คือความไม่มีอคติ 4 ประการ หมายถึง ฉันทาคติความลำเอียงเพราะความรัก โทสาคติความลำเอียงเพราะความชัง ภวาคติ ความลำเอียงเพราะความกลัว และโมหาคติความลำเอียงเพราะหลง
6. ความมีใจเป็นนักกีฬา ได้แก่ การปฏิบัติอันดีงาม ไม่ละเมียดลิตหิส่วนบุคคล เว้นแต่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ
7. ความมีมารยาท ได้แก่ การใช้ภาษา และภาพที่ไม่หยาบโผน และลามกอนาจาร หรือส่อไปในทางดั่งกล่าว

ส่วนคำว่า “จรรยาบรรณ” เกี่ยวข้องกับคำสำคัญ 2 คำ คือคำว่าเสรีภาพและความรับผิดชอบ สองคำนี้สำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนมากเพราะสังคมที่มีเสรีภาพความต้องการของตลาดจะเป็นตัวกำหนดว่าข้อมูลข่าวสารจะออกมาในรูปแบบใด ถ้าการรายงานข่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ยุติธรรมและการตรวจสอบข้อมูลที่ถูกต้องจะทำให้ธุรกิจสื่อมวลชนดำเนินด้วยดี<sup>6</sup> สังคมใดมีสื่อมวลชนที่ใช้เสรีภาพในการทำงานแต่ขาดความรับผิดชอบแล้วเด็กและเยาวชนย่อมจะตกเป็นเหยื่อของสื่อมวลชนชั่วแล้วชั่วเล่าดังนั้นแม้สื่อมวลชนจะเป็นอาชีพที่จำเป็นต้องมีเสรีภาพเพื่อจะได้แสดงความคิดเห็น เสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริงมากที่สุดก็ตามทว่าเสรีภาพของสื่อมวลชนก็ควรจะควบคู่ไปกับความรับผิดชอบด้วย เป็นความรับผิดชอบต่อสังคมต่อการประกอบวิชาชีพและต่อสังคมที่แสดงออกโดยการปฏิบัติภายใต้กรอบจริยธรรมที่มีมาตรฐาน

สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยเป็นสมาคมที่จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สร้างเสริมหลักประกันเพื่อสวัสดิภาพ และยกระดับสมาชิกของสมาคมให้สูงขึ้นทั้งทางด้านจริยธรรม วิชาการ และปฏิบัติการ โดยได้ประกาศจรรยาบรรณของสมาคมนักข่าว

---

<sup>6</sup> Alice Anderson Bishop “เสรีภาพและความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์อเมริกัน”, วันนักข่าว 5 มีนาคม 2541, (5 มีนาคม 2541) : 79.

แห่งประเทศไทยเพื่อให้ นักข่าว ได้ตระหนักถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อประชาชนและ เพื่อให้เป็นหลักปฏิบัติของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ดังนี้<sup>7</sup>

1. จักต้องส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของการเสนอข่าวและความคิดเห็น
2. จักต้องให้ประชาชนได้ทราบข่าวเฉพาะที่เป็นจริง การเสนอข่าวสารใด ๆ ออกพิมพ์โฆษณาเผยแพร่ถ้าปรากฏว่าไม่ตรงต่อความเป็นจริงต้องรีบจัดการ แก้ไขให้ถูกต้องโดยไว
3. ในการจะให้ได้ว่า ภาพ หรือเอกสารอย่างใด ๆ มาเป็นของตน เพื่อประโยชน์ต่อการเสนอข่าว จักต้องใช้วิธีการที่สุภาพและซื่อสัตย์เท่านั้น
4. จักต้องเคารพในความไว้วางใจของผู้ให้ข่าวและรักษาไว้ซึ่งความลับของแหล่งข่าว
5. จักต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยมุ่งหวังต่อสาธารณประโยชน์ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่ แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวหรือหมู่คณะใด ๆ โดยไม่ชอบธรรม
6. จักต้องไม่กระทำการอันเป็นการบั่นทอนเกียรติ หรือ ความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

จากหลักจริยธรรมและหลักจรรยาบรรณที่ทั้งสองสมาคมได้ประกาศไว้ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทั้งสองสมาคมมีเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะส่งเสริมให้สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวแต่ขณะ เดียวกันการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนนั้นต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการเสนอข่าวควรเป็น ประโยชน์ต่อสาธารณะและไม่ล่วงละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลและสืบเนื่องจากแนวความคิด วัตถุประสงค์ รวมทั้งแนวทางการปฏิบัติของทั้งสองสมาคมมีความคล้ายคลึงกันจึงได้รวมตัวกันเป็น สมาคมเดียวภายใต้ชื่อ “สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย” และได้ประกาศกำหนด จริยธรรมของสื่อโดยรวม ๆ ไว้ว่า “เสรีภาพของสื่อเป็นเสรีภาพที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม การเสนอข่าวต้องเสนอข่าวที่เป็นจริงเท่านั้น ไม่ลำเอียง ไม่มีอคติ การปฏิบัติอันดีงามไม่ละเมิดสิทธิ ส่วนบุคคลและจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยมุ่งหวังต่อสาธารณประโยชน์”

สื่อมวลชนแม้จะมีหลักจริยธรรม และจรรยาบรรณควบคุมในการปฏิบัติงานก็ตามทว่าก็ เป็นการควบคุมในลักษณะนามธรรมที่ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ปฏิบัติ งานด้านสื่อมวลชนเอง ซึ่งต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการปลูกฝังจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อ สังคมสื่อมวลชนถึงจะสัมฤทธิ์ผล ดังนั้นจึงมีเสียงเรียกร้องจากสังคมให้มีการควบคุมเสรีภาพของ สื่อมวลชนโดยสื่อมวลชนเองในรูปแบบที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ด้วยเหตุนี้สภาการหนังสือพิมพ์ แห่งชาติ พ.ศ. 2540 จึงได้สถาปนาขึ้น

<sup>7</sup> วันนักข่าว 5 มีนาคม 2541: 16.

### 3.1.1 การควบคุมการโดยสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 (The Press Council of Thailand)

#### ประวัติและความเป็นมาของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540

รากเหง้าของสภาการหนังสือพิมพ์มีประวัติศาสตร์อยู่ในซีกโลกตะวันตก สภาแห่งแรกได้รับการก่อตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1936 ในประเทศสวีเดน สภาแห่งนี้จัดระบบการปกครองตนเอง โดยที่รัฐไม่เข้าไปแทรกแซงเลย ไม่ว่าจะเป็นโดยการสร้างกฎเกณฑ์ใด ๆ หรือโดยการส่งตัวแทนเข้าไปนั่งในสภา จนกระทั่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าสวีเดนเป็นแบบของความสำเร็วจนหลังจากนั้นสภานานาชาติต่าง ๆ กันไปก็ค่อยทยอยกันเกิดขึ้นในประเทศอื่นแต่มาแพร่หลายอย่างกว้างขวางในช่วง ค.ศ. 1960 ในปัจจุบันมีองค์กรอย่างนี้ปฏิบัติการอยู่ในราว 50 ประเทศกระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก<sup>8</sup>

ในประเทศไทยโดยเฉพาะในวงการหนังสือพิมพ์ปรากฏมีกระแสมุ่งความพยายามจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์มานานกว่า 29 ปีทั้งนี้สืบเนื่องจาก “เอกสารประกอบการอภิปรายปัญหาสภาการหนังสือพิมพ์” พ.ศ. 2516 จัดทำโดยสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ตอนหนึ่งที่ได้กล่าวถึงเอกสารบันทึก “มติที่ประชุมสัมมนาหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย” ระหว่างวันที่ 23-26 กันยายน พ.ศ. 2506 ที่หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หนึ่งในหัวข้ออภิปรายได้แก่ “การส่งเสริมวิชาชีพหนังสือพิมพ์” ซึ่งอ้างถึงสภาการหนังสือพิมพ์ในมติข้อที่ 5 ดังนี้

1. ขอให้ปรับปรุงรายได้ของหนังสือพิมพ์ให้สูงขึ้น
2. ขอให้สำนักงาน หนังสือพิมพ์ จัดสวัสดิการให้นักหนังสือพิมพ์ และ ครอบครัว สามารถมีประกันในด้านสุขภาพโดยตนเองเป็นผู้ช่วยเหลือค่าใช้จ่าย
3. ขอให้รัฐบาลวางระเบียบ สวัสดิการ เพื่ออู่มีฐานะของหนังสือพิมพ์โดยออกกฎหมาย กำหนดสวัสดิการของนักหนังสือพิมพ์
4. ขอให้สมาคมหนังสือพิมพ์ทุกภาคควดขันจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์มากขึ้นในเรื่อง.....
5. ขอให้จัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ (Press Council) เพื่อคุ้มครองและสนับสนุนวิชาชีพหนังสือพิมพ์

<sup>8</sup> “สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ หนทางแห่งการควบคุมกันเอง”, จดหมายเหตุ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ปีที่ 1, ฉบับที่ 1/2542, (2542) : 8.

ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2511 สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย แผนกวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และแผนกสื่อสารมวลชนฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกันจัดงานสัมมนาเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ ที่หอประชุมเล็ก โรงละครแห่งชาติ มีหัวข้ออภิปรายหนึ่งว่าด้วย “การควบคุมตนเองของหนังสือพิมพ์” นำมาสู่ประเด็นองค์กรที่จะต้องมีขึ้นเพื่อควบคุมตนเองหรือในชื่อสภาการหนังสือพิมพ์ด้วยแล้วจึงมีการอภิปรายที่ถือเป็นความเคลื่อนไหวชัดเจนอีกครั้งเมื่อปี พ.ศ. 2516 ตามอ้างข้างต้น<sup>9</sup>

ในปี 2516 คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (Unesco) เสนอรัฐบาลว่าให้ดำเนินการจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ขึ้นเพื่อควบคุมและส่งเสริมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2518 นักหนังสือพิมพ์ได้รวมตัวกันร่างกฎหมายการพิมพ์ เสนอรัฐบาล โดยมีสาระสำคัญอยู่ที่การเสนอรูปแบบ “สภาการหนังสือพิมพ์” แต่การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ความพยายามให้มีร่างกฎหมายการพิมพ์ฉบับใหม่ที่มีสาระสำคัญอยู่ที่การเสนอให้จัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์ฉบับใหม่จึงมีต่อเนื่องมาจนถึงปี 2533 ซึ่งได้มีการนำเสนอร่าง พ.ร.บ.การพิมพ์ฉบับต่าง ๆ เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรจำนวน 4 ฉบับ อย่างไรก็ตาม พ.ร.บ. ฉบับดังกล่าวไม่ได้ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร เพราะมีการคัดค้านจากสื่อมวลชนเนื่องจากรัฐบาลมีการปรับปรุงร่างกฎหมายให้ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์ ผู้แทนสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นกรรมการสภาหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่หนังสือพิมพ์ไม่สามารถยอมรับได้ ความพยายามให้มีสภาการหนังสือพิมพ์เริ่มขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง เมื่อมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ยกร่างเสร็จสิ้นและเริ่มเผยแพร่ต่อสาธารณชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นและประชาพิจารณ์ตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน 2540 สมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยในฐานะองค์กรรวมของสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนไทยทั่วประเทศ 10 สมาคมได้ร่วมกันพิจารณา และดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของสื่อมวลชน เพื่อดำเนินการให้ร่างรัฐธรรมนูญเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณชน และรักษาเสรีภาพอันพึงมีพึงได้ของหนังสือพิมพ์

สมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยในฐานะองค์กรรวมของสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนไทยทั่วประเทศ 10 สมาคม ได้ออกประกาศเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2540 แต่งตั้งกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ มีใจความว่าตามที่ผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์มีเจตนารมณ์

<sup>9</sup> ยุวดี มณีกุล, “2540 ปีแห่งทุกขลาภ ได้อย่างเสีย (หลาย) อย่าง สภาการ นสพ. VS วิถีปฏิบัติ เศรษฐกิจ นสพ. ”, วันนักข่าว ฉบับวันที่ 5 มีนาคม 2541, (5 มีนาคม 2541) : 62.

ที่จะจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อควบคุมตนเองโดยสมัครใจ เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการวิชาชีพ หนังสือพิมพ์พร้อมที่จะควบคุมตนเองเพื่อดำรงไว้ซึ่งหลักการพื้นฐานในเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอันเป็นหลักประกันความรับผิดชอบในการเสนอข่าวสารและแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบการวิชาชีพนี้ และในวันที่ 4 กรกฎาคม 2540 เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์และบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ฉบับภาษาไทย-อังกฤษ จำนวนทั้งสิ้น 32 ฉบับ รวมทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์ 10 องค์กรได้ร่วมกันลงนามในบันทึกเจตนารมณ์ จัดตั้ง สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 (“สภาการหนังสือพิมพ์”) เพื่อเป็นองค์กรควบคุมตนเอง และส่งเสริมเสรีภาพ ความรับผิดชอบ ยกระดับผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ให้ดียิ่งขึ้น<sup>10</sup>

#### ธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540<sup>11</sup>

เมื่อได้มีการสถาปนาจัดตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติขึ้นในประเทศไทยให้ เป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่ควบคุมตนเองในหมู่ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์แล้ว คณะผู้บริหาร กิจการหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วยเจ้าของ บรรณาธิการ หัวหน้ากองบรรณาธิการ ผู้มีอำนาจ กระทำการแทนของหนังสือพิมพ์ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งผู้แทนสมาคม ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นสมาชิกสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่ง ประเทศไทยจึงตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่ง จำนวน 11 คน ประกอบด้วยผู้ประกอบการวิชาชีพ หนังสือพิมพ์และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อจัดทำธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติขึ้น เมื่อได้จัดทำ ธรรมนูญดังกล่าวเสร็จแล้วจึงขอรับความเห็นชอบจากองค์การสมาชิกเพื่อตราธรรมนูญสภาการ หนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 (“ธรรมนูญฯ”) ออกมาให้มีผลบังคับใช้ โดยธรรมนูญฯ ดังกล่าว แบ่งออกได้เป็น 6 หมวดหมู่ และอีก 1 หมวดเฉพาะกาล ดังนี้<sup>12</sup>

*หมวดที่ 1 ธรรมนูญทั่วไป* เป็นหมวดที่บัญญัติรายละเอียดทั่วไป เช่น วัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่และรายได้ขององค์กรสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 รวมถึงองค์กรหรือ บุคคลที่อยู่ภายใต้บังคับของธรรมนูญฯ นี้

<sup>10</sup> “สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ หนทางแห่งการควบคุมตนเอง”, จดหมายเหตุสภาการ หนังสือพิมพ์แห่งชาติ, ปีที่ 1 ฉบับที่ 1/2542 : 9.

<sup>11</sup> ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก., หน้า 182.

<sup>12</sup> “สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ THE PRESS COUNCIL OF THAILAND”, จดหมายเหตุสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, ปีที่ 2 ฉบับที่ 1/2543, (2543) : 24-27.



หมวดที่ 2 สมาชิก จะกล่าวถึงหน้าที่ของสมาชิกที่จะต้อง ปฏิบัติตามข้อบังคับสภา การหนังสือพิมพ์ ส่งเสริมและควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในสังกัดให้ปฏิบัติตาม ข้อบังคับสภาการหนังสือพิมพ์ว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพ และสนับสนุนกิจกรรมของสภาการ หนังสือพิมพ์และการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ

หมวดที่ 3 คณะกรรมการหนังสือพิมพ์ ได้วางหลักเรื่องการคัดเลือกคณะกรรมการ สภาการหนังสือพิมพ์ วาระของคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์ อำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการ

หมวดที่ 4 การพิจารณาร้องเรียน ซึ่งถือเป็นหมวดสำคัญของธรรมนูญ เพราะวัตถุประสงค์ของสภาการหนังสือพิมพ์คือการควบคุมหนังสือพิมพ์โดยการให้ผู้เสียหายสามารถ ร้องเรียนต่อองค์กรได้ตั้งนั้นบทบัญญัติเรื่องการพิจารณาร้องเรียนจึงมีความสำคัญที่จะทำให้สังคม เชื่อมั่นว่าผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์สามารถควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ตนเองได้

หมวดที่ 5 ความรับผิดชอบทางจริยธรรม เป็นเสมือนบทลงโทษที่คณะกรรมการจะ ปฏิบัติต่อสมาชิกหรือผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่ละเมิดหรือประพฤติผิดจริยธรรมแห่ง วิชาชีพ

หมวดที่ 6 การแก้ไขเพิ่มเติมธรรมนูญ สามารถกระทำได้จากการเสนอของ กรรมการไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด โดยทำเป็นหนังสือเสนอต่อคณะ กรรมการก่อนการประชุมไม่น้อยกว่าสามสิบวัน และมติให้แก้ไขเพิ่มเติมนี้ต้องใช้คะแนนเสียงไม่ น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด

บทเฉพาะกาล กำหนดให้คณะกรรมการจัดทำธรรมนูญนี้ปฏิบัติหน้าที่คณะ กรรมการชั่วคราวเพื่อดำเนินการให้มีคณะกรรมการภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันประกาศ ธรรมนูญนี้

ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541<sup>13</sup>

ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541 (“ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมฯ”) นี้ได้ตราขึ้นโดยอาศัยความตามข้อ 5 (1) และข้อ (4) แห่ง ธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์ โดยคณะกรรมการสภาหนังสือพิมพ์แห่งชาติได้แบ่งข้อบังคับว่า ด้วยจริยธรรมออกเป็น 4 หมวดคือ<sup>14</sup>

<sup>13</sup> ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ง., หน้า 187.

<sup>14</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 28.

หมวดที่ 1 หมวดทั่วไป ซึ่งจะกล่าวถึงคำนิยามของคำว่า “ข่าว” “หนังสือพิมพ์” และ “ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์”

หมวดที่ 2 จริยธรรมของหนังสือพิมพ์ ซึ่งได้บัญญัติจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ไว้ 16 ข้อ โดยมีข้อสำคัญที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการควบคุมการเสนอข่าวและภาพของเด็กเยาวชน ไว้ในข้อ 15 ดังนี้ “ในการเสนอข่าวหรือภาพใด ๆ หนังสือพิมพ์ต้องคำนึงมิให้ล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาส ในการเสนอข่าวตามวรรคแรกต้องไม่เป็นการซ้ำเติม ความทุกข์หรือ โศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรีและผู้ด้อยโอกาสนั้น ไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง” จริยธรรมข้อ 15 นี้เป็นข้อเสนอของกลุ่มผู้บริโภคเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 4<sup>15</sup> มาตรา 28<sup>16</sup> มาตรา 53<sup>17</sup> และ มาตรา 80<sup>18</sup>

หมวด 3 จริยธรรมของผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ในหมวดนี้ใช้คำว่า “ต้อง” คือห้ามเด็ดขาด ในหมวดอื่นใช้คำว่า “พึง” บ้าง “ควรคำนึง” บ้าง “พึงละเว้น” บ้างเป็นแนวทางปฏิบัติ เพราะฉะนั้นอาจยืดหยุ่นได้บ้าง และเป็นคำที่เบาลงแต่ในหมวดนี้จะเด็ดขาดเลย “ต้อง” คือ ละเว้น ไม่รับ เงิน อามิสสินจ้าง

<sup>15</sup> มาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

<sup>16</sup> มาตรา 28 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถยกทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้”

<sup>17</sup> มาตรา 53 บัญญัติว่า “เด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม”

<sup>18</sup> มาตรา 80 บัญญัติว่า “รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึงตนเองได้”

ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมฯ นี้ใช้สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะซึ่งหมายถึงเจ้าของหนังสือพิมพ์ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และให้ความรวมถึงผู้ประกอบการหนังสือพิมพ์ และผู้ปฏิบัติงานหนังสือพิมพ์ ได้แก่ บรรณาธิการ หัวหน้ากองบรรณาธิการ บรรณาธิการบริหาร หรือตำแหน่งควบคุม และผู้ดำเนินการงานกองบรรณาธิการที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น และให้หมายรวมถึงผู้สื่อข่าว ผู้เขียนข่าว ผู้เขียนบทความ ผู้ถ่ายภาพ ผู้เขียนภาพ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวเนื่องกับฝ่ายบรรณาธิการหรือบุคคลอื่นตามที่สภาการหนังสือพิมพ์กำหนด ซึ่งคณะกรรมการสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติมีมติเห็นชอบให้ตราข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมไว้ เพียง 3 ข้อเท่านั้นคือห้ามมิให้ผู้ประกอบวิชาชีพต้องไม่ประพฤติปฏิบัติกรใด ๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ ต้องไม่อวดอ้างหรืออาศัยหน้าที่ตำแหน่ง เพื่อเรียกร้องสิทธิ หรือผลประโยชน์ใด ๆ อันไม่ชอบธรรม และสุดท้ายคือต้องละเว้นการรับอามิสสินจ้างอันมีค่าหรือผลประโยชน์ใด ๆ เพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการใด ๆ อันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องรอบด้าน<sup>19</sup>

หมวดที่ 4 ว่าด้วยแนวทางปฏิบัติของหนังสือพิมพ์และผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ แนวทางนี้เป็นแนวทางปฏิบัติของนักหนังสือพิมพ์ที่กำหนดไว้ว่า “อย่าทำนะ ไม่ควรทำ คิดดี ไม่ห้ามแต่คิดให้ดีหน่อย” ซึ่งคณะกรรมการได้บัญญัติแนวทางการปฏิบัติไว้ 8 ข้อ และมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองการเสนอข่าวและภาพของเด็กในข้อ 27 ดังนี้ “หนังสือพิมพ์พึงละเว้นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเว้นแต่กรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ”<sup>20</sup> รายละเอียดของข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541

ข้อบังคับสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติว่าด้วยพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. 2541<sup>21</sup>

ข้อบังคับสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติว่าด้วยพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. 2541 (“ข้อบังคับว่าด้วยพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ฯ”) นี้ตราขึ้นมาโดยอาศัยอำนาจตามความในข้อ 14 (4) และข้อ 28 แห่งธรรมนูญฯ โดยคณะกรรมการได้บัญญัติข้อบังคับว่าด้วยพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ไว้ทั้งหมด 20 ข้อ<sup>22</sup>

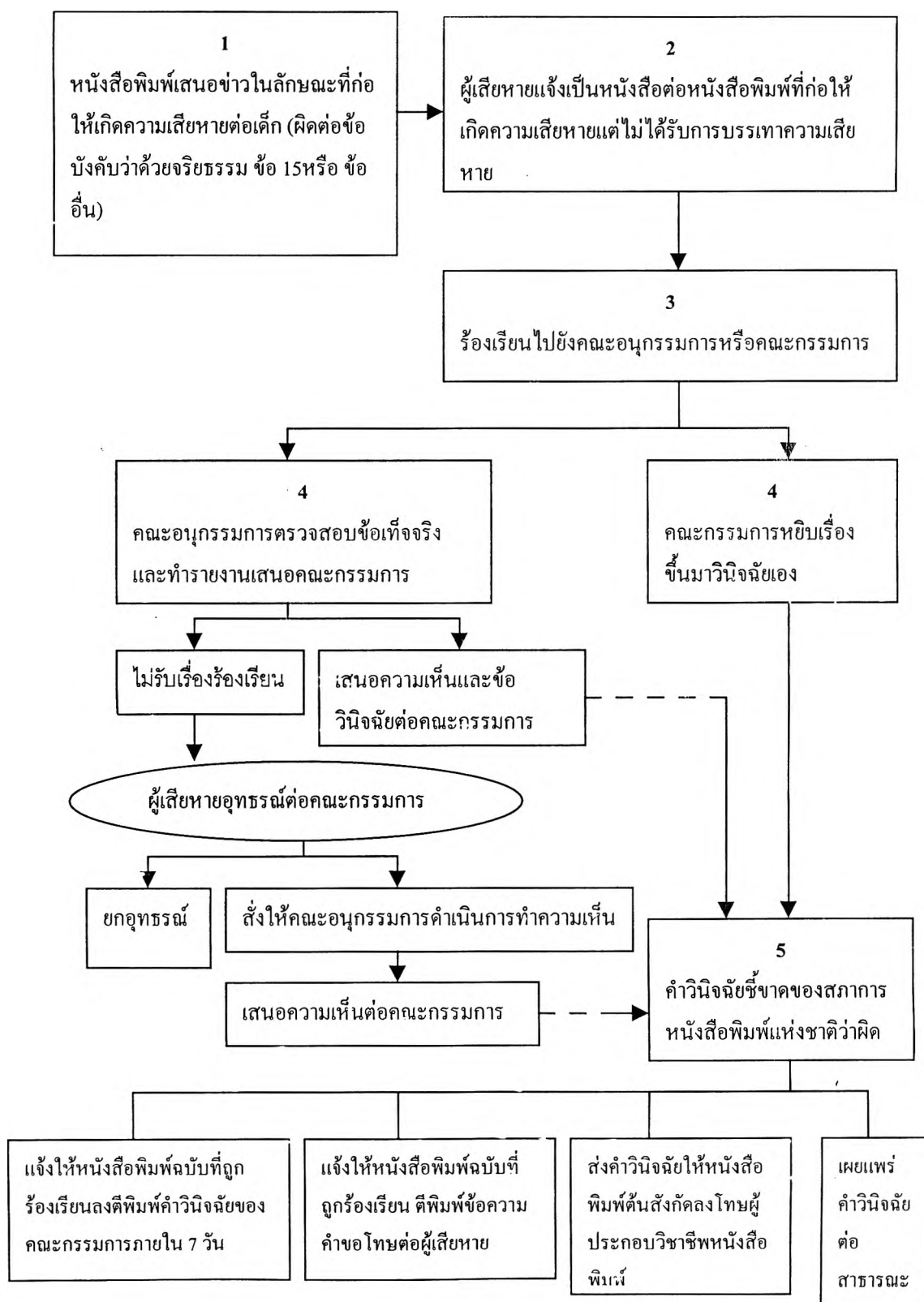
<sup>19</sup> “สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ หนทางแห่งการควบคุมกันเอง”, สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, ปีที่ 1 ฉบับที่ 1/2542 : 31.

<sup>20</sup> เรื่องเดียวกัน : 34.

<sup>21</sup> ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก จ., หน้า 190.

<sup>22</sup> เรื่องเดียวกัน : 30.

ผังการควบคุมสื่อมวลชนของสภาการหนังสือพิมพ์โดยอาศัยบทบัญญัติของธรรมนูญสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. 2541 และ ข้อบังคับสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติว่าด้วยพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. 2541



จากผังข้างต้นแสดงถึงขั้นตอนการควบคุมหนังสือพิมพ์โดยสภาการหนังสือพิมพ์ ดังนี้

- **การยื่นคำร้องเรียน**

ข้อบังคับว่าด้วยพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ได้กำหนดเงื่อนไขของการร้องเรียนไว้ว่าเมื่อมีข้อความหรือภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ที่นำมาซึ่งความเสียหาย ผู้ได้รับความเสียหายจากการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์นั้นจะต้องแจ้งเป็นหนังสือพร้อมด้วยหลักฐานต่อหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นโดยตรงก่อนเพื่อให้ดำเนินการบรรเทาความเสียหายแต่ถูกปฏิเสธหรือเพิกเฉยหรือการบรรเทาความเสียหายไม่เป็นที่พอใจของผู้เสียหาย ผู้เสียหายจึงจะมีสิทธิร้องเรียนต่อสภาการหนังสือพิมพ์ว่าข้อความหรือภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์นั้นขัดต่อจริยธรรมแห่งวิชาชีพโดยทำเป็นหนังสือตามแบบของข้อบังคับว่าด้วยพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์

- **ผู้พิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์**

การพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ตามข้อบังคับฯ นี้แบ่งออกเป็นสองขั้นตอนคือ ขั้นตอนการพิจารณาที่จะรับเรื่องร้องเรียนหรือไม่รับและขั้นตอนการพิจารณาเรื่องร้องเรียน ซึ่งผู้มีหน้าที่ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงและพิจารณาที่จะรับหรือไม่รับได้แก่ “คณะกรรมการ เมื่อคณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีมีมูลก็จะรับเรื่องร้องเรียนและทำความเข้าใจเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาต่อไป แต่หากคณะกรรมการวินิจฉัยว่าไม่รับเรื่องราวร้องทุกข์ก็จะต้องรีบแจ้งต่อผู้ร้องเรียนเพื่อให้ผู้ร้องเรียนสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลจากคณะกรรมการดังกล่าว

ขั้นตอนพิจารณาต่อมาคือการพิจารณาเรื่องร้องเรียนเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดซึ่งผู้พิจารณาได้แก่คณะกรรมการ โดยจะแจ้งเรื่องให้ผู้ถูกร้องเรียนทราบพร้อมทั้งนัดให้ผู้ถูกร้องเรียนมาชี้แจงแก้ข้อร้องเรียนด้วยวาจา หรือให้ทำเป็นหนังสือชี้แจงแก้ข้อร้องเรียน คณะกรรมการจะพิจารณาข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานของคู่กรณีและจากรายงานของคณะกรรมการ

- **การลงมติ**

การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการว่าเรื่องที่ร้องเรียนฟังขึ้นหรือไม่นั้น ต้องใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด การลงมติของคณะกรรมการต้องกระทำเป็นการลับ

- **รูปแบบของคำวินิจฉัยชี้ขาด**  
คำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการให้ทำเป็นคำวินิจฉัยของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ
- **ความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์**  
เมื่อคณะกรรมการมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกหรือผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในสังกัดสมาชิกละเมิดหรือประพฤติผิดจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพให้คณะกรรมการมีอำนาจดังต่อไปนี้
  - แจกให้หนังสือพิมพ์ฉบับที่ถูกร้องเรียนลงตีพิมพ์คำวินิจฉัยอันเป็นที่สุดของคณะกรรมการในตำแหน่งและขนาดตัวอักษรที่เห็นได้ชัดภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำวินิจฉัยนั้น โดยสภาการหนังสือพิมพ์ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย
  - แจกเป็นหนังสือให้หนังสือพิมพ์ฉบับที่ถูกร้องเรียน บรรเทาความเสียหายด้วยการตีพิมพ์ข้อความคำขอโทษต่อผู้เสียหายตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ โดยสภาการหนังสือพิมพ์ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย
  - ในกรณีผู้ประพฤตินั้นเป็นผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ให้ส่งคำวินิจฉัยไปยังหนังสือพิมพ์ต้นสังกัดของผู้นั้นเพื่อดำเนินการลงโทษ แล้วแจ้งผลให้สภาการหนังสือพิมพ์ทราบโดยเร็ว
  - ในกรณีที่เห็นสมควร สภาการหนังสือพิมพ์อาจเผยแพร่คำวินิจฉัยนั้นต่อสาธารณะ

#### ลักษณะเฉพาะของการควบคุมหนังสือพิมพ์โดยสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

การควบคุมหนังสือพิมพ์โดยสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาตินั้นมีลักษณะพิเศษที่เป็นการควบคุมโดยอาศัยกรอบจรรยาบรรณและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพซึ่งอยู่สูงกว่ากฎหมายและถือเป็นการควบคุมตนเองของสื่อมวลชนโดยอาศัยข้อบังคับว่าด้วยจรรยาบรรณฯ และข้อบังคับว่าด้วยพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ฯ ซึ่งมีข้อดีที่ความประพฤติบางอย่างไม่ผิดกฎหมายแต่ผิดจรรยาบรรณดังนั้นก็อาจถูกดำเนินการตามมาตรการของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติได้ การควบคุมลักษณะนี้แตกต่างจากการควบคุมโดยรัฐที่จะอาศัยอำนาจของกฎหมายในการควบคุมและเนื่องจากการควบคุมกันในลักษณะนี้เป็นข้อตกลงกันระหว่างหนังสือพิมพ์สมาชิกซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมดังนั้นหากได้มีการวินิจฉัยข้อร้องเรียนและหนังสือพิมพ์ผู้ถูกร้องเรียนนั้นไม่ปฏิบัติตามสภาการหนังสือพิมพ์ก็ไม่มีอำนาจใด ๆ ในการลงโทษหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นเช่นบทบัญญัติของกฎหมายเพียงแต่มีมาตรการแทรกแซงอื่น ๆ เช่น การตีพิมพ์แจ้งคำวินิจฉัยที่ระบุว่าหนังสือพิมพ์นั้นมีความผิดหรืออาจให้หนังสือพิมพ์อื่น ๆ นำไปรายงานข่าวซึ่งถือเป็นการลงโทษทางสังคม

อนึ่งในเรื่องขั้นตอนการร้องเรียนการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ต่อสภาการหนังสือพิมพ์นี้ผู้เขียนเห็นว่าในข้อบังคับฯ นั้นมีความขัดแย้งกันในเรื่อง *เงื่อนไขของการร้องเรียน*<sup>23</sup> และเรื่อง *ผู้มีสิทธิร้องเรียน*<sup>24</sup> ซึ่งในข้อบังคับฯ ระบุให้สิทธิในการร้องเรียนทั้งแก่ *ผู้ได้รับความเสียหายและบุคคลใด ๆ* ขณะที่ในเรื่องเงื่อนไขของการร้องเรียนนั้นไม่ได้กล่าวให้สิทธิครอบคลุมแก่บุคคลใดๆ ในการร้องเรียนต่อหนังสือพิมพ์ไว้ด้วย ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวนี้อาจทำให้เกิดปัญหาด้านความไม่เสมอภาคในสิทธิการร้องทุกข์ได้ เพราะการตั้งเงื่อนไขให้เฉพาะผู้เสียหายแจ้งต่อหนังสือพิมพ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายก่อนนั้นอาจเหมาะสมในกรณีที่ผู้ได้รับความเสียหายเป็นผู้ใหญ่แต่หากเป็นเด็กและเยาวชนที่ไม่มีทั้งผู้ปกครองหรือผู้แทนโดยชอบธรรมแล้ว จำต้องให้บุคคลอื่นซึ่งถือเป็นบุคคลใด ๆ เป็นผู้มีสิทธิแจ้งความเสียหายต่อหนังสือพิมพ์ก่อนร้องเรียนต่อสภาการหนังสือพิมพ์แทนเด็ก และเยาวชนผู้เสียหายได้ ดังนั้นจึงควรเพิ่มคำว่าบุคคลใด ๆ เข้าไปในข้อบังคับว่าด้วยพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ฯ ข้อ 2<sup>25</sup> เรื่องเงื่อนไขของการร้องเรียนด้วย

### 3.1.2 ระเบียบหรือข้อบังคับอื่น ๆ ในวิชาชีพสื่อมวลชน

นอกจากการก่อตั้งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเพื่อควบคุมหนังสือพิมพ์ในการนำเสนอข่าวแล้ว สื่อมวลชนยังได้มีการควบคุมสื่อมวลชนด้วยกันเองในการเสนอข่าวและภาพของเด็กหรือเยาวชนโดยวิธีอื่น ๆ ด้วย เช่น ได้มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติสำหรับการรายงานข่าวที่เกี่ยวข้องกับเด็ก คือ “*ร่างแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้สื่อข่าวที่ร่างโดยสมาพันธ์ผู้สื่อข่าวนานาชาติ (International Federation of Journalists)*” ซึ่งได้จัดทำขึ้นโดยอาศัยข้อมูลที่ได้รับการวิจัยตามหลักมาตรฐานที่มีการปฏิบัติกันมาทั่วโลก ร่างแนวทางดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะยกระดับความสน

<sup>23</sup> ข้อบังคับว่าด้วยพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ฯ ข้อ 2 มีหลักว่า การร้องเรียนว่าข้อความหรือภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์นั้นขัดต่อจริยธรรมแห่งวิชาชีพจะกระทำได้อต่อเมื่อผู้ได้รับความเสียหายได้แจ้งความเสียหายต่อหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น โดยตรงแล้วแต่ไม่ได้รับการบรรเทาความเสียหาย

<sup>24</sup> ข้อบังคับว่าด้วยพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ฯ ข้อ 4 มีหลักว่า ผู้เสียหายหรือบุคคลใด ๆ มีสิทธิร้องเรียนว่าข้อความหรือภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์หรือเรียนว่าพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ขัดต่อจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

<sup>25</sup> ข้อ 2 ควรเพิ่มดังนี้ “การร้องเรียนว่าข้อความหรือภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ หรือการร้องเรียนว่าพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ขัดต่อจริยธรรมแห่งวิชาชีพจะกระทำได้อต่อเมื่อผู้ได้รับความเสียหาย หรือบุคคลใด ๆ ได้แจ้งเป็นหนังสือพร้อมด้วย.....

ใจเรื่องสิทธิเด็กและกระตุ้นให้เกิดการถกเถียงในหมู่คนทำงานด้านสื่อมวลชนเกี่ยวกับวิธีการที่เหมาะสมในการเสริมสร้างมาตรฐานทางวิชาชีพสื่อมวลชน และช่วยปกป้องและส่งเสริมสิทธิเด็ก<sup>26</sup>

สมาพันธ์ผู้สื่อข่าวนานาชาติมีความเห็นว่าการรายงานข่าวที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและสังคมนั้นต้องอาศัยสื่อมวลชนที่เป็นมืออาชีพ เชื่อถือได้และมีความเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น ดังนั้นผู้สื่อข่าวควรที่จะได้รับการฝึกหัดเพื่อให้บรรลุถึงมาตรฐานทางจริยธรรมที่สูงขึ้นเพื่อสามารถตระหนักถึงความจำเป็นที่จะปกป้องเด็กและส่งเสริมสิทธิเด็กโดยไม่ทำให้เสรีภาพในการแสดงออกได้รับความกระทบกระเทือน หรือขัดแย้งกับความเป็นอิสระในการทำงานของสื่อมวลชน กิจกรรมโดยสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นไปในรูปแบบใดก็ตามที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตและสวัสดิภาพของเด็ก ควรคำนึงถึงสถานการณ์ที่อาจล่อแหลมต่อเด็กด้วย ผู้สื่อข่าวและองค์กรสื่อ ควรมุ่งมั่นที่จะรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานทางจริยธรรมในการรายงาน เกี่ยวกับเด็กเป็นสำคัญ<sup>27</sup>

ร่างแนวทางปฏิบัติของสื่อมวลชนในการปกป้องเด็กและส่งเสริมสิทธิเด็ก มีดังนี้<sup>28</sup>

- มุ่งเน้นให้เกิดมาตรฐานชั้นเยี่ยมในด้านความถูกต้องและการรับรู้ที่เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึก ในการรายงานเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็ก
- หลีกเลี่ยงการบันทึกหรือการตีพิมพ์รูปภาพที่มีผลกระทบต่อเด็กด้วยข้อมูลที่อาจสร้างความเสียหายต่อเด็ก
- หลีกเลี่ยงการนำเสนอเรื่องและรายงานที่เกี่ยวกับเด็กที่สร้างความสะเทือนใจ เพื่อสร้างความสนใจหรือดึงดูดข้อมูลที่จะนำเสนอ
- มีการหมั่นพิจารณาถึงผลที่อาจเกิดขึ้นในการตีพิมพ์ข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กและจงระมัดระวังให้มีให้เกิดอันตรายใด ๆ แก่เด็ก
- หลีกเลี่ยงการเสนอภาพเด็กหรือระบุดัตตนของเด็ก โดยไม่จำเป็น
- อนุญาตให้เด็กมีสิทธิที่จะเข้าถึงสื่อและมีโอกาสแสดงความคิดเห็นโดยปราศจากการชี้นำไม่ว่าในรูปแบบใดก็ตาม
- จงมั่นใจว่าข้อมูลที่ได้จากเด็กมีความถูกต้องสมบูรณ์ และให้ความสนใจในการตรวจสอบข้อมูลว่าจะไม่ทำให้เด็กต้องมีความเสี่ยง

<sup>26</sup> สมาพันธ์ผู้สื่อข่าวนานาชาติ (International Federation of Journalists), “สิทธิเด็กและสื่อมวลชน: แนวทางปฏิบัติสำหรับผู้สื่อข่าว”, (2543), หน้า 1. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

<sup>27</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

<sup>28</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.



- หลีกเลี่ยงการใช้ภาพเด็กที่ส่งไปในทางเพศ
- ใช้วิธีที่ยุติธรรม ตรงไปตรงมาในการได้มาซึ่งภาพหากเป็นไปได้ให้เด็กหรือผู้ใหญ่ที่รับผิดชอบเด็ก เป็นผู้ให้ความยินยอมหรือรับรู้ก่อน
- ตรวจสอบความน่าเชื่อถือขององค์กรที่อ้างว่าเป็นตัวแทนเด็กหรือเป็นผู้ให้ความคุ้มครองเด็ก
- ห้ามใช้เงินเพื่อได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก รวมถึงการมอบเงินแก่ผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง เว้นแต่จะเป็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก

การควบคุมสื่อมวลชนให้ปฏิบัติตัวอยู่ในกรอบจริยธรรมแห่งวิชาชีพนั้นนอกจากการร่างข้อบังคับต่าง ๆ ให้ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนปฏิบัติตามแล้ว สื่อมวลชนยังได้มีแนวคิดในการพัฒนาบุคลากรในวงการสื่อมวลชนให้มีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อสังคมอีกด้วย โดยในวันที่ 11-12 ธันวาคม 2541 ที่ผ่านมานี้ได้มีการสัมมนาเรื่อง “การปฏิรูปสื่อมวลชน” และผลจากการสัมมนาจึงได้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการความร่วมมือทางวิชาการและวิชาชีพ” (กวช.) ขึ้น<sup>29</sup> กวช. เป็นคณะทำงานที่มาจากการตกลงร่วมกันระหว่างนักวิชาการหนังสือพิมพ์และนักวิชาชีพหนังสือพิมพ์ที่จะนำผลของการสัมมนาเรื่อง “การปฏิรูปสื่อมวลชน”<sup>30</sup> มาปฏิบัติเพื่อพัฒนาบุคลากรในวงวิชาชีพหนังสือพิมพ์ทั้งก่อนและการเข้าปฏิบัติงานหนังสือพิมพ์เป็นหลัก ซึ่งหากการพัฒนาบุคลากรนั้นประสบความสำเร็จได้ด้วยดี สามารถปลูกฝังให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนมี

<sup>29</sup> “2 ปี คณะกรรมการความร่วมมือทางวิชาการและวิชาชีพ (กวช.) กับบทบาทของการปฏิรูปสื่อมวลชน, จดหมายเหตุนิติศาสตร์หนังสือพิมพ์แห่งชาติ, ปีที่ 2 ฉบับที่ 1/2543 : 9.

<sup>30</sup> ผลของการสัมมนาทำให้สรุปบทบาทของผู้ทำงานเกี่ยวกับสื่อมวลชนของแต่ละฝ่ายรวม 4 ฝ่ายคือนักวิชาการหนังสือพิมพ์ เช่น ผู้สอนวิชาชีพหนังสือพิมพ์ต้องมีจริยธรรมเป็นแบบอย่าง มีการสอดแทรกเนื้อหาจริยธรรมในทุกวิชา และร่วมมือกับนักวิชาชีพหนังสือพิมพ์ผลิตสื่อ อุปกรณ์ ตำราเพื่อการเรียนการสอน นักวิชาชีพและองค์กรวิชาชีพหนังสือพิมพ์ เช่น ร่วมมือกับนักวิชาการในการพัฒนาตำราโดยเฉพาะการรวบรวมประเด็นปัญหาทางจริยธรรมที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันขึ้นมาอย่างเป็นระบบระเบียบมีความครอบคลุมมากที่สุดรวมทั้งการพิจารณาแนวทางแก้ไขแต่ละปัญหาร่วมกัน สถานการณ์หนังสือพิมพ์แห่งชาติ เช่น ร่วมมือกับสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย และสภา นักวิชาการสื่อสารมวลชนร่วมกันเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือที่ครบวงจรรวมถึงเน้นประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจว่าจะทำอย่างไรหากถูกหนังสือพิมพ์ละเมิดสิทธิสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับวิชาชีพหนังสือพิมพ์เพิ่มมากขึ้นและอย่างต่อเนื่องเช่นการสัมมนา

จริยธรรมในการทำงานกฎหรือข้อบังคับต่าง ๆ ก็จะถูกลดบทบาทของมันลงโดยอัตโนมัติในทางตรงข้ามหากบุคลากรที่ปฏิบัติงานยังขาดจิตสำนึกที่ดี ไร้จริยธรรมในการทำงานแล้วแม้จะมีการตราข้อบังคับต่าง ๆ มากมายมาควบคุมสื่อมวลชนก็ตาม ข้อบังคับเหล่านั้นก็ไม่สามารถที่จะควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนมิให้ละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชนได้หมด

### 3.2 กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสื่อมวลชนในการเสนอข่าวและภาพของเด็กและเยาวชน

สิทธิ (right) หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ เสรีภาพ (liberty) หมายถึง ความมีอิสระที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เสรีภาพ มีความหมายต่างกับสิทธิ อย่างไรก็ตาม ถ้าเสรีภาพใดมีกฎหมายรับรองและคุ้มครองเสรีภาพนั้นก็อาจเป็นสิทธิด้วย ดังที่มักมีผู้เรียกรวม ๆ กันไปว่าสิทธิและเสรีภาพ เมื่อบุคคลในรัฐมีสิทธิเสรีภาพอย่างหนึ่งอย่างใด โดยมีบทกฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แล้วในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐแล้ว รัฐย่อมต้องมีหน้าที่เอื้ออำนวยให้บุคคลในรัฐได้รับประโยชน์สมดังสิทธินั้น หน้าที่ของรัฐดังกล่าวอาจแยกได้เป็น 2 ทางคือ

1. หน้าที่กระทำการ เมื่อบุคคลในรัฐมีสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งสิทธินั้นจะสมประโยชน์ได้ก็แต่ด้วยการกระทำของรัฐ บุคคลย่อมสามารถบังคับให้รัฐกระทำการเพื่อให้สิทธิของตนสมประโยชน์ได้ เช่น สิทธิในความเท่าเทียมกันตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ทำให้รัฐมีหน้าที่แก้ไขกฎหมายภายในอื่นที่ขัดแย้งกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญนี้ สิทธิในการได้รับการศึกษา ทำให้รัฐมีหน้าที่จัดหาสถานศึกษาให้เพียงพอกับจำนวนประชากรที่อยู่วัยศึกษา เป็นต้น

2. หน้าที่งดเว้นกระทำการ สำหรับสิทธิเสรีภาพบางประการเมื่อบุคคลในรัฐใดมีสิทธิเสรีภาพในการกระทำการใด บุคคลในรัฐย่อมกระทำการนั้นได้โดยอิสระปราศจากการแทรกแซงของรัฐ เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการชุมนุมหรือเดินขบวนหากได้มีกฎหมายบัญญัติรับรองไว้รัฐย่อมมีหน้าที่ละเว้นการเข้าแทรกแซงหรือปราบปราม แต่ทั้งนี้การตีความบทบัญญัติในกฎหมายก็เป็นสิ่งสำคัญซึ่งจะต้องคำนึงถึงเพราะรัฐอาจใช้การตีความกฎหมายเป็นเครื่องมือในการวางหลักเกณฑ์ตลอดจนระดับความหนักเบาแห่งการงดเว้นกระทำการได้<sup>31</sup>

รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเด็ก และเยาวชนไม่ให้บุคคลใดมาละเมิดสิทธิของเด็กขณะเดียวกันรัฐก็มีหน้าที่ที่จะต้องละเว้นการเข้าไปแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณาของสื่อมวลชน ดังนั้นในการบัญญัติกฎหมายใด ๆ รัฐจะต้องคำนึงถึงเสรีภาพของการเสนอข่าวของสื่อมวลชนขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กด้วย ซึ่งอาจต้องจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนในบางส่วน

กฎหมายไทยดังต่อไปนี้เกี่ยวข้องกับคุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชนมิให้เสนอข่าวและภาพของเด็กและเยาวชนในลักษณะที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิของเด็กและเยาวชน

### 3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

เมื่อกล่าวถึงความหมายของคำว่ารัฐธรรมนูญหลายคนมักจะให้คำจำกัดความว่า หมายถึง กฎหมายสูงสุดของประเทศแต่ในความเห็นของอาจารย์วิชญ์ เกรื่องามแล้วท่านเห็นว่าน่าจะเป็นการไม่ถูกต้องเพราะรัฐธรรมนูญของบางประเทศ เช่น อังกฤษก็มีได้มีสภาพความเป็นกฎหมายสูงสุดนอกจากนี้รัฐธรรมนูญของบางประเทศมีสภาพความเป็นกฎหมายสูงสุดเฉพาะในทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติอาจมีกฎหมายที่ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญได้ง่ายจนสภาพความเป็นกฎหมายสูงสุดแทบไม่มีความสำคัญเลย เช่น รัฐธรรมนูญของกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ เป็นต้น ดังนั้นท่านจึงได้ให้คำนิยามของคำว่ารัฐธรรมนูญ หมายถึง กฎหมายที่กำหนดระเบียบอำนาจสูงสุดของรัฐและกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจเหล่านี้<sup>32</sup>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หรือรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (“รัฐธรรมนูญฯ”) ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 ที่ผ่านมานี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริงทั้งนี้เพราะเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำรัฐธรรมนูญในทุกขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การร่างตัวบท การรับฟังความคิดเห็นและการทำประชาพิจารณ์ โดยโครงสร้างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกอบด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนและบทบัญญัติการจัดระเบียบองค์กรภายในของรัฐและระบอบการปกครอง โดยสามารถแบ่งบทบัญญัติออกได้เป็น

<sup>31</sup> วิชญ์ เกรื่องาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : ธีรานุสรณ์การพิมพ์, 2521), หน้า 200.

<sup>32</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

มาตรา 12 หมวดและบทเฉพาะกาล ซึ่งในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้มีหมวดและบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและปกป้องสิทธิเด็กและเยาวชนจากการถูกล่อลวงจนละเมิดสิทธิดังนี้

### หมวด 1 บททั่วไป

เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป เป็นกรอบแห่งหลักของรัฐธรรมนูญหรือจะเรียกว่าเป็นหัวใจของรัฐธรรมนูญก็จะได้<sup>33</sup> หมวดที่ 1 นี้มีบทบัญญัติอยู่ 2 มาตรา คือ มาตรา 4 และ มาตรา 5 อันเป็นหลักสารที่จะเป็นกรอบแห่งการอ้างอิงในบทบัญญัติอื่นสำหรับการปกป้องและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนจากการถูกล่อลวงจนละเมิด

มาตรา 4 “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

มาตรา 4 เป็นอีกมาตราหนึ่งที่เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 นั่นคือการเพิ่มการคุ้มครอง “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” การต่อผู้เรียกร้องในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นนับว่าเป็นกระแสการเรียกร้องของโลกหรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า กระแสโลก ความเป็นอารยชนคือผู้ที่เจริญแล้ว ก็อยู่ที่ศักดิ์ศรีนั่นเอง มนุษย์จะต้องเคารพในความ เป็นมนุษย์และปฏิบัติต่อกันเยี่ยงมนุษย์ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (human dignity) นั้นโยงเกี่ยวไปสู่เรื่องสิทธิเสรีภาพอันสมบูรณ์และบริบูรณ์ของมนุษย์โดยตรง สิทธิเสรีภาพนั้น ๆ จะต้องได้รับการคุ้มครองและจะต้องไม่ถูกจำกัด หากไม่ไปก้าวท้าวหรือกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น<sup>34</sup>

มาตรา 5 “ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือ ศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน”

จากบทบัญญัติทั้งสองมาตราข้างต้นถือเป็นการรับรองในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐมอบให้แก่ประชาชนคนไทยทุกคนเสมอกัน โดยไม่จำกัดเพศ หรืออายุ ดังนั้นสิทธิใด ที่ให้แก่ประชาชนไทยย่อมรวมถึงเด็กและเยาวชนด้วยไม่ว่าจะมีแหล่งกำเนิดที่ใด ชนเผ่าใด เพศใด หรือนับถือศาสนาใดก็ตาม อนึ่งรัฐได้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญของเด็กและยอมรับว่าเด็กไม่สามารถปกป้อง คุ้มครองตนเองได้ดีเท่าผู้ใหญ่จึงมีบทบัญญัติพิเศษในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะโดยรายละเอียดของสิทธิพื้นฐานที่รัฐให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชนนั้นอยู่ในหมวด

<sup>33</sup> เดโช สวานานนท์, แนวทางการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540, (กรุงเทพมหานคร : หจก. วิทีซี คอมมิวนิเคชั่น, 2541) หน้า 156.

<sup>34</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 158.

3 ดังจะได้กล่าวถึงต่อไปนี้ อย่างไรก็ตามบทบัญญัติที่ทำให้การคุ้มครองสิทธิบุคคลทั่วไปก็ยังคงมีผลครอบคลุมถึงการคุ้มครองเด็กและเยาวชนด้วย

### หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

แต่เดิมนั้นถือกันว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของราษฎรมิใช่สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญเพราะรัฐธรรมนูญเป็นเพียงบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การปกครองประเทศเท่านั้นส่วนสิทธิและเสรีภาพของราษฎรควรนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น ๆ ที่มีฐานะรองลงมาจากรัฐธรรมนูญ ความคิดเช่นนี้อาจจะถูกตั้งข้อสงสัยในสมัยเผด็จการหรือในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งละเลยความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของราษฎร แต่ในปัจจุบันนี้ถือกันว่า ราษฎรจะมีความผาสุกได้มิใช่เพราะอยู่ในประเทศซึ่งมีระบบการปกครองดีเท่านั้น แต่จะต้องมีหลักประกันคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของราษฎรด้วย ด้วยเหตุนี้จึงถือกันในเวลาต่อมาว่า รัฐธรรมนูญที่สมบูรณ์และเป็นประชาธิปไตยจะต้องมีบทคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของราษฎรซึ่งเรียกกันว่า “Bill of Rights” ด้วย<sup>35</sup>

บทบัญญัติในหมวด 3 ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้เป็นเรื่องสิทธิพื้นฐานที่รัฐได้ให้ความคุ้มครองในสิทธิ เสรีภาพของบุคคลซึ่งบุคคลในที่นี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าครอบคลุมถึงเด็กและเยาวชนด้วยตามหลักการให้ความคุ้มครองอย่างเสมอภาคกัน และการให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลรวมถึงเด็กและเยาวชนนั้นบางครั้งอาจจะต้องจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนหรือบุคคลอื่นด้วย ดังนั้นในหมวด 3 นี้จึงสามารถแบ่งหน้าที่ของรัฐตามรัฐธรรมนูญนี้ออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ให้การคุ้มครองสิทธิในชื่อเสียง ความเป็นอยู่ส่วนตัว แก่บุคคลซึ่งรวมถึงเด็ก เยาวชน และในส่วนที่สองการรับรองเสรีภาพของสื่อมวลชน โดยเสรีภาพที่รัฐรับรองนั้นจำกัดเฉพาะเสรีภาพที่ไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่นดังนี้

#### การคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว ชื่อเสียงของบุคคล

มาตรา 34 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

<sup>35</sup> วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า 200.

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อ สาธารณชน

สิทธิในการที่จะได้รับความคุ้มครองมิให้ใครล่วงละเมิดต่อชื่อเสียง เกียรติยศของ ตนนั้นในปัจจุบันถือว่าเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่ง สิทธิมนุษยชนนั้นได้แก่ สิทธิทั้งหลายซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในประเทศที่มีอารยธรรมว่า เป็นสิทธิพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ ปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งประกาศโดยองค์การสหประชาชาติเมื่อ ค.ศ. 1948 ก็ได้กำหนดไว้ในข้อที่ 12 ว่าดังนี้

“ บุคคลย่อมไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัว ในครอบครัว ในเคหสถาน หรือในการสื่อสาร หรือไม่อาจถูกหลบลู่ในเกียรติยศและชื่อเสียง บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองโดยกฎหมายต่อการก้าวล่วงในสิทธิเช่นนั้น” (No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to attack upon his honour and reputation. Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks)<sup>36</sup>

บทบัญญัติมาตรา 34 นี้ รัฐได้ให้ความคุ้มครองความสิทธิของบุคคลในเกียรติยศชื่อเสียงรวมถึงความเป็นอยู่ส่วนตัวในครอบครัวซึ่งการให้ความคุ้มครองในที่นี้รวมถึงแก่เด็กและเยาวชนตามหลักการให้ความคุ้มครองอย่างเสมอภาคกันด้วย โดยบทบัญญัติในวรรคแรกนั้นเป็นเรื่องการรับรองสิทธิส่วนในวรรคที่สองนั้นเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิที่รัฐได้รับรองไว้มิให้ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งได้ซึ่งการห้ามดังกล่าวนี้ย่อมรวมถึงสื่อมวลชนด้วย

---

<sup>36</sup> วีระ โลจายะ, กฎหมายสิทธิมนุษยชน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิศตอรี, 2524), หน้า 53, อ้างถึงในนักศึกษาปริญญาโทคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ “การเสนอข่าวอาชญากรรมทางเพศที่เกี่ยวกับสตรีและเด็กของสื่อมวลชนกับการละเมิดสิทธิเด็กและสตรี”, หน้า 14. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

### เกียรติ ชื่อเสียง

รัฐธรรมนูญฯ มิได้ให้ความหมายหรือขยายความคำว่า “เกียรติยศ” หรือ “ชื่อเสียง” ที่รัฐจะต้องให้การรับรองและคุ้มครองแก่ประชาชนไว้ ดังนั้นผู้เขียนจึงได้เทียบเคียงความหมายของคำดังกล่าวได้จากคำว่า “เกียรติ” ที่ดร.คณิต ฒ นคร ได้อธิบายไว้ในเรื่องความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียงดังนี้ “ความผิดเกี่ยวกับชื่อเสียง คือความผิดต่อเกียรติ ซึ่งหมายถึงค่าของความเป็นมนุษย์ที่ได้รับการยอมรับ “เกียรติ” ประกอบอยู่ในคุณค่าที่ยอมรับนับถือที่มนุษย์มีอยู่เกี่ยวเนื่องกับความสมบูรณ์ทางจริยธรรมของเขา ทุกคนมีเกียรติโดยสมบูรณ์ตราบเท่าที่ยังไม่ถูกหลบลู่ การหลบลู่ทำให้คุณค่าที่ยอมรับนับถือลดน้อยลงไป เหตุนี้เกียรติจึงอาจลดลงได้แต่ไม่อาจขยายเพิ่มได้ (หลักเกียรติเท่ากัน) เกียรตินี้เป็นส่วนหนึ่งหรือรูปการณ์อันหนึ่งของเกียรติภูมิของมนุษย์”<sup>37</sup> โดยคำว่า “ผู้ทรงเกียรติ” ในที่นี้อาจเป็น

- 1) คนทุกคนที่ยังมีชีวิต ซึ่งรวมถึงเด็กและคนวิกลจริตได้ เด็กก็มีเกียรติตามฐานะานุรูปตามความเจริญเติบโตของอายุ คนวิกลจริตอาจจะไม่มีเกียรติเต็มภาคภูมิแต่ก็มีใช้จะไว้เกียรติ
- 2) ผู้ตาย เกียรติของมนุษย์ยังมีอยู่ภายหลังการตายแล้วได้ การละเมิดก็คือการละเมิดเกียรติที่ผู้ตายมีอยู่ขณะมีชีวิต
- 3) บุคคลหลายคนที่รวมกันอยู่เป็นหมู่เหล่า บุคคลที่รวมกันอยู่เป็นหมู่บ้านเป็นเหล่า มีเกียรติรวมกันโดยไม่คำนึงว่าจะมีสภาพบุคคลตามกฎหมายหรือไม่
- 4) ครอบครัวจะเป็นสิ่งที่ทรงเกียรติหรือไม่เป็นที่ถกเถียงกันมาก ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าครอบครัวเป็นสิ่งที่ทรงเกียรติได้ แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าครอบครัวไม่มีลักษณะรวมกันเป็นหมู่เหล่าแต่มีลักษณะเป็นการเข้ามาอยู่ด้วยกัน และการยอมรับว่าครอบครัวมีเกียรติก็เท่ากับยอมรับด้วยว่าครอบครัวที่ไม่มีเกียรติก็มีด้วย<sup>38</sup>

จากคำอธิบายข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคนทุกคนที่มีชีวิตรวมถึงเด็ก เยาวชนนั้นมีเกียรติและสมบูรณ์ตราบเท่าที่ไม่มีใครมาหลบลู่ การเสนอว่าในลักษณะที่เกิดความเสียหายต่อ

<sup>37</sup> คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 43 อ้างถึงใน พิศิษฐ์ ชวลาธวัช, กฎหมายสื่อสารมวลชน, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2541), หน้า 36.

<sup>38</sup> คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532), หน้า 86.

คุณค่าของเด็ก เยาวชนที่ถูกยอมรับนับถือ ถือว่าเป็นการหลบหลู่ต่อเกียรติของเด็ก เยาวชนได้ ซึ่งรัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครองเกียรติของเด็กและเยาวชน ไม่ให้บุคคลใด โดยเฉพาะสื่อมวลชนเสนอข่าวหรือแพร่ภาพในลักษณะที่เป็นการลบหลู่เด็กและเยาวชนซึ่งการให้ความคุ้มครองสิทธิดังกล่าวนี้ทำได้ทั้งการจำกัดสิทธิของบุคคลใด ๆ รวมทั้งสื่อมวลชนในการเผยแพร่ข่าวของเด็กและเยาวชนหรือการให้อำนาจแก่เด็กและเยาวชนที่จะปกป้องเกียรติของตน โดยผ่านกระบวนการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องหมิ่นประมาทและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องละเมิด

### “ความเป็นอยู่ส่วนตัว”

คำว่าความเป็นอยู่ส่วนตัวนั้นยังไม่มีหลักกฎหมายที่อธิบายหรือกำหนดขอบเขตไว้แน่ชัดดังนั้นจึงอาจสันนิษฐานขอบเขตของคำดังกล่าวในรัฐธรรมนูญมาตรา 34 นี้ตามหลัก “สิทธิในชีวิตส่วนตัว” (Right to Privacy) ในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งวางหลักว่าสื่อมวลชนหรือไม่ว่าบุคคลใดก็ตาม จะต้องไม่กระทำการดังต่อไปนี้คือ

1. ใช้ชื่อ หรือรูปถ่ายของบุคคลอื่นเพื่อการโฆษณาโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของภาพหรือชื่อนั้น
2. ตีพิมพ์เรื่องราวส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยปราศจากความยินยอมของบุคคลเหล่านั้น แม้เรื่องราวที่ตีพิมพ์จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงและเกียรติยศของเขาก็ตามแต่ถ้าจะทำให้เขาเป็นที่สนใจต่อสาธารณชนในเรื่องที่เป็นส่วนตัวโดยแท้แล้วจะกระทำไม่ได้ ถือว่าละเมิดสิทธิในชีวิตส่วนตัว
3. ตีพิมพ์ข้อความหรือภาพของบุคคลในรูปแบบของข่าว ซึ่งแม้จะไม่ใช่กรณีหมิ่นประมาท แต่สื่อข้อความไปในทางที่เป็นผลร้ายต่อภาพพจน์ของบุคคลนั้น<sup>39</sup>

จากหลักการข้างต้นทำให้สามารถเทียบเคียงได้ว่า หากสื่อมวลชนใช้ชื่อหรือรูปถ่ายของเด็ก เยาวชนและครอบครัวเพื่อการโฆษณาโดยไม่ได้รับความยินยอม ตีพิมพ์เรื่องราวส่วนตัวของเด็ก เยาวชนและครอบครัวโดยปราศจากความยินยอม หรือตีพิมพ์ข้อความหรือภาพของเด็ก เยาวชนและครอบครัวในรูปแบบของข่าวที่สื่อข้อความไปในทางที่เป็นผลร้ายต่อภาพพจน์ของ

<sup>39</sup> นักศึกษาปริญญาโทคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ “การเสนอข่าวอาชญากรรมทางเพศที่เกี่ยวกับสตรีและเด็กของสื่อมวลชนกับการละเมิดสิทธิเด็กและสตรี”, หน้า 14. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)



บุคคลนั้นถือเป็นการกระทำอันกระทบต่อความเป็นอยู่ส่วนตัวของเด็ก เขาชนได้ อย่างไรก็ตาม ความคุ้มครองแก่เด็กและเขาชนตามมาตรา 34 นั้นไม่ใช่การคุ้มครองอย่างเด็ดขาดที่ไม่สามารถฝ่าฝืนได้เลยเพราะรัฐได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ว่าสามารถทำได้หากเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน

*มาตรา 53 เด็ก เขาชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ จากความรุนแรงและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม*

*เด็ก เขาชน และบุคคลซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรม จากรัฐทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ*

การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมนั้นมีความหมายที่กว้างและไม่ได้ระบุขอบเขตอย่างแน่ชัดว่าหมายถึงการกระทำลักษณะใดบ้าง อย่างไรก็ตามการเสนอข่าวหรือเผยแพร่ข้อความในลักษณะบิดเบือนความจริง การชี้นำสังคมหรือการใช้ถ้อยคำรุนแรงในลักษณะที่ประจานเด็ก เขาชน ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดว่าเป็น “ฆาตกร” “ไอ้โหด” “ทรชน” ตามหนังสือพิมพ์ หรือโทรทัศน์ ทั้งที่ยังไม่มีคำตัดสินว่าเด็กเหล่านั้นกระทำความผิดจริงหรือไม่ถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อเด็ก เขาชน ซึ่งเด็กและเขาชนเหล่านั้นพึงได้รับการคุ้มครองจากรัฐในการดูแลมิให้สื่อมวลชนเสนอข่าวในลักษณะที่ไม่เป็นธรรมต่อเด็ก เขาชนได้

#### การจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชน

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนมากอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้า เพราะเสรีภาพของสื่อมวลชนนี้มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิมูลฐานประการหนึ่งของประชาชน เรียกว่า สิทธิในการรับรู้ (right to know) จากสิทธิในการรับรู้ที่ฝ่ายสื่อมวลชนนำไปใช้เป็นพื้นฐานของความคิดว่าด้วยเสรีภาพของสื่อมวลชน<sup>40</sup>

<sup>40</sup> ขวลิต ปัญญาลักษณ์, “หนังสือพิมพ์กับสิทธิในการรับรู้ของประชาชน”, วารสารสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : สนิทพันธ์การพิมพ์, 2523), อ้างถึงในนักศึกษาศึกษาปริญญาโทคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ “การเสนอข่าวอาชญากรรมทางเพศที่เกี่ยวกับสตรีและเด็กของสื่อมวลชนกับการละเมิดสิทธิเด็กและสตรี”, หน้า 13. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

มาตรา 39 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกัน หรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา<sup>นี้</sup> จะกระทำมิได้

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาใน หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่น ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้

บทบัญญัติตามมาตรา 39 วรรคหนึ่งนี้รัฐให้เสรีภาพแก่บุคคลทุกคนรวมถึงสื่อมวลชนในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา หรือการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นโดยเต็มที่โดยได้ขยายความต่อมาในวรรคสองด้วยว่า การจำกัดเสรีภาพในวรรคหนึ่งนั้นจะกระทำมิได้ อย่างไรก็ตามคำว่าเสรีภาพของสื่อมวลชนนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าจะต้องเป็นเสรีภาพที่มีความรับผิดชอบและมีจรรยาบรรณกำกับดังนั้นรัฐจึงจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนไว้ว่าสื่อมวลชนไม่สามารถเสนอข่าวหรือพิมพ์โฆษณาข้อความใด ๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ กระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่นซึ่งรวมถึงเด็ก เยาวชนได้ โดยการจำกัดเสรีภาพนี้จะทำได้ต่อเมื่อมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้ เช่น ประมวลกฎหมายอาญาเรื่องการหมิ่นประมาท ทั้งนี้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา 29<sup>41</sup> ที่วางหลักไว้ว่าการจำกัดสิทธิ เสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะ

ทำได้แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้เท่านั้น

การที่รัฐได้รับรองสิทธิของบุคคลซึ่งรวมถึงเด็กและเยาวชนที่จะได้รับการคุ้มครองจากรัฐในเรื่องเกียรติ ชื่อเสียง ความเป็นอยู่ส่วนตัว และการได้รับการปฏิบัติอันเป็นธรรมนั้นนอกจากจะให้การคุ้มครองโดยมีกฎหมายเฉพาะแล้วรัฐธรรมนูญยังให้สิทธิแก่ผู้ถูกละเมิดนั้น ยกสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญมาเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลหรือใช้สิทธิในทางศาลได้ตามมาตรา 28<sup>42</sup> ได้ ภายใต้มาตรา 28 หากสื่อมวลชนได้มีการเสนอข่าวในลักษณะที่เป็นการละเมิดสิทธิหรือการเสนอข่าวในลักษณะที่ไม่เป็นธรรมต่อเด็กหรือเยาวชนแล้ว เด็กหรือเยาวชนที่ถูกละเมิดสิทธินั้นย่อมสามารถอ้างอิงถึงสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิในทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

### 3.2.2 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2534 ได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 22 พฤศจิกายน 2534 โดยเหตุผลในการประกาศใช้ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนและกฎหมายว่าด้วยพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนมีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมหลายประการ จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขและยกเลิกพร้อมทั้งประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้แทน และโดยอาศัยบทบัญญัติในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาล

<sup>41</sup> มาตรา 29 บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

<sup>42</sup> มาตรา 28 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาล หรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้”

เยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2534 ศาลเยาวชนและครอบครัวในประเทศไทยจึงได้โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและผลประโยชน์ได้เสียของเด็กและเยาวชน

ความหมายของเด็กและเยาวชนที่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2534 คือ “เด็ก” หมายถึง บุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ “เยาวชน” หมายถึง บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ พระราชบัญญัติฉบับนี้มีให้มีข้อยกเว้นการให้การคุ้มครองแก่บุคคลที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสตามกฎหมายด้วย ดังนั้นบุคคลที่อายุยังไม่เกินสิบเจ็ดปีแต่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสก็ยังคงได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติมาตรานี้

การให้คุ้มครองเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัตินี้แบ่งเป็นสองส่วนได้แก่การให้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในคดีส่วนอาญาและการคุ้มครองผลประโยชน์และส่วนได้เสียของผู้เยาว์ในคดีแพ่ง ซึ่งทั้งสองส่วนนี้มีบทบัญญัติที่ให้การให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการเสนอข่าวในลักษณะที่สร้างความเสียหายโดยสื่อมวลชนดังต่อไปนี้

มาตรา 93 ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุลของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิดหรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา โดยได้รับอนุญาตจากศาลหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

องค์ประกอบของมาตรา 93 มีดังนี้

1. ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการดังต่อไปนี้

- บันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด

บุคคลใด ๆ ในที่นี้มีได้จำกัดเฉพาะไว้ว่าหมายถึงใครดังนั้นจึงห้ามทุกคนรวมถึงผู้ปกครอง องค์พัฒนาเอกชน และสื่อมวลชนห้ามกระทำการดังกล่าวข้างต้นนี้ กฎหมายระบุไว้ว่าห้ามกระทำต่อเด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิด ดังนั้นการบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป บันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็ก เยาวชน จะกระทำไม่ได้เลยไม่ว่าในขณะถูกจับกุม หรือถูกควบคุมตัวที่สถานพินิจ ทั้งนี้รวมถึงกรณีที่อยู่ระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีด้วย

- โฆษณา

(ก) ข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนหรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุลของเด็กหรือเยาวชนนั้น

(ข) ข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิดหรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น

การโฆษณาในที่นี้หมายความถึงการทำให้แพร่หลายซึ่งจะโฆษณาต่อบุคคลที่สามคนเดียวจนถึงประกาศต่อสาธารณชนทั่วไปก็ได้ สุดแต่ว่าวิธีการโฆษณจะเป็นวิธีใด เช่น การเขียนหนังสือ ลงหนังสือพิมพ์ เขียนภาพล้อ โดยสิ่งที่ห้ามโฆษณาตามมาตรานี้คือข้อความที่ปรากฏในทางสอบสวน หรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่จะทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุลของเด็กหรือเยาวชนนั้น ดังนั้นการที่สื่อมวลชนโฆษณาข้อความใด ๆ ก็ตามที่ทำให้บุคคลอื่นซึ่งในที่นี้หมายถึงบุคคลที่สามที่ไม่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนรู้จักตัวเด็กแม่ไม่เปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุลของเด็กย่อมมีความผิดตามมาตรานี้ เช่น การที่สื่อมวลชนเปิดเผยชื่อบิดา มารดา แหล่งที่อยู่ และบอกใบ้ที่ตั้งสถานศึกษา ของเด็ก เยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เมื่อนำมาประกอบกันย่อมทำให้บุคคลอื่นสามารถรู้จักตัวเด็กได้ นอกจากนั้นยังห้ามโฆษณาข้อความที่เปิดเผยประวัติการกระทำความผิด สถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนด้วยซึ่งก็ไม่ได้ขยายความอย่างแน่ชัดว่าการห้ามนี้ห้ามเฉพาะระบุชื่อสถานศึกษาแต่เพียงอย่างเดียวหรือห้ามการบอกใบ้สถานศึกษาด้วย เช่น โรงเรียนสตรีชื่อดังแถวสีลม

2. เด็ก เยาวชนที่ให้การคุ้มครอง

ให้การคุ้มครองเฉพาะเด็ก เยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดเท่านั้นไม่รวมถึงเด็ก เยาวชนที่เป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดหรือเด็ก เยาวชนที่เป็นพยาน

3. ช้อยกเว้น

การบันทึกภาพ แพร่ภาพ บันทึกเสียง แพร่เสียง โฆษณาข้อความที่ปรากฏในการสอบสวน การเปิดเผยประวัติของเด็ก เยาวชน ซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดสามารถกระทำได้ หากเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแต่ต้องได้รับอนุญาตจากศาล หรือเป็นการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ เช่น การออกหมายจับเยาวชนที่กระทำความผิดร้ายแรงและหลบหนีจากการควบคุมเป็นต้น

#### 4. บทลงโทษ

ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 93 นี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ<sup>43</sup>

วัตถุประสงค์ของมาตรานี้เพื่อป้องกันมิให้เด็กหรือเยาวชนถูกรังเกียจจากสังคม เสื่อมเสียชื่อเสียงซึ่งทำให้ยากต่อการกลับคืนสู่สังคมในอนาคต ในทางกลับกันก็เพื่อมิให้เด็กหรือเยาวชนบางคนเห็นเป็นการเด่นการดังที่มีรูป มีชื่อเสียงในหนังสือพิมพ์<sup>44</sup> ดังนั้นการฝ่าฝืนข้อห้ามตามบทบัญญัติตามมาตรา โดยไม่อยู่ในข่ายของข้อยกเว้นย่อมจะต้องรับโทษที่ได้วางไว้ อนึ่งเมื่อพิจารณาข้อห้ามในวรรคหนึ่งตามมาตรา นี้ซึ่งได้ห้ามทั้งทำการบันทึกภาพ แพร่ภาพของเด็กและเยาวชน การบันทึกภาพนี้ไม่จำกัดว่าด้วยวิธีการใดดังนั้น การบันทึกภาพของเด็ก เยาวชนที่กระทำความคิดโดยสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นการบันทึกด้วย กล้องถ่ายรูป กล้องวิดีโอ หรือกล้องโทรทัศน์ ก็ตามถือเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้แล้ว แต่ความเป็นจริงในปัจจุบันสื่อมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ มีทั้งการบันทึกภาพ และพยายามบันทึกภาพเด็กและเยาวชนในทุกรูปแบบและทุกเหตุการณ์ทั้งขณะถูกจับกุม ขณะถูกสอบสวน หรือแม้แต่กระทั่งขณะที่พยานหรือผู้เสียหายชี้ตัว และที่สำคัญคือมีการแพร่ภาพเด็ก เยาวชน ผู้สาธารณชนด้วยโดยอาจใช้วิธีปิดหน้าด้วยแถบสีดำ บริเวณตา หรือการใช้เทคนิคภาพซ้อนหรือภาพเบลอนในโทรทัศน์ ซึ่งหากพิจารณาตามบทบัญญัตินี้แล้วการห้ามทั้งบันทึกภาพและแพร่ภาพที่ไม่ได้อยู่ในข่ายของข้อยกเว้นนั้นย่อมหมายความว่ากฎหมายมีเจตนาที่จะไม่ให้ภาพของของเด็ก เยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดปรากฏต่อสาธารณชนเลยไม่ว่าจะปิดตา หรือทำภาพเบลอน ทั้งนี้เพราะกฎหมายห้ามสื่อมวลชนตั้งแต่การบันทึกภาพแล้ว ดังนั้นถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนในทุกวันนี้จึงฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายอยู่ตลอดเวลาแต่ไม่ปรากฏว่าสื่อมวลชนถูกลงโทษตามบทบัญญัตินี้แต่อย่างใด ย่อมแสดงให้เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพ

<sup>43</sup> มาตรา 131 บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 93 มาตรา 98 หรือมาตรา 113 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

<sup>44</sup> บุญเพราะ แสงเทียน, คำบรรยายกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน LAW OF JUVENILE DELIQUENCY, ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์, หน้า 181.

มาตรา 73 การพิจารณาคดีในศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ให้กระทำเป็นการลับ และเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีเท่านั้นมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ซึ่งได้แก่

- (1) จำเลย ที่ปรึกษาของจำเลย และผู้ควบคุมตัวจำเลย
- (2) บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลยอาศัยอยู่
- (3) พนักงานศาล และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร
- (4) โจทก์ และทนายโจทก์
- (5) พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษ และล่าม
- (6) พนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานอื่นของสถาน พินิจ
- (7) บุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควรอนุญาต

มาตรานี้บัญญัติไว้เป็นหลักว่า “การพิจารณาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวจะต้องกระทำการเป็นความลับ” ซึ่งแตกต่างจากหลักทั่วไปที่ศาลจะต้องพิจารณาคดีโดยเปิดการพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะต้องพิจารณาเป็นการลับทุกคดี กฎหมายอนุญาตให้เฉพาะบุคคลที่ระบุไว้ในมาตรานี้เท่านั้นจึงจะมีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้เพราะไม่ต้องการให้ประชาชนทั่วไปที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี ทราบถึงความผิดของเด็ก เยาวชนซึ่งจะทำให้เด็กหรือเยาวชนรู้สึกอับอายและอาจเป็นอุปสรรคในการกลับตัวเป็นพลเมืองดีของเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดนั้นได้<sup>45</sup> บทบัญญัติในมาตรานี้ถือเป็นการป้องกันมิให้ข้อมูลส่วนตัวโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับคดีของเด็กและเยาวชนแพร่หลายออกไปยังบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับคดีโดยเฉพาะสื่อมวลชนและหากสื่อมวลชนได้มีการโฆษณาข้อความในการพิจารณาคดีของศาลและทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัวชื่อเด็ก ชื่อสกุล หรือการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนโดยได้ข้อมูลจากบุคคลที่มีสิทธิเข้าฟังการพิจารณาดังกล่าวแล้วสื่อมวลชนก็จะต้องรับผิดชอบตามมาตรา 93 และหากผู้เปิดเผยข้อมูลนั้นเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ย่อมต้องรับโทษตามมาตรา 132 ที่จะกล่าวถึงต่อไปด้วย

<sup>45</sup> บุญเพราะ แสงเทียน, คำบรรยายกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (LAW OF JUVENILE DELIQUENCY), หน้า 170.

มาตรา 97 การอ่านคำพิพากษาให้กระทำเป็นการลับ และให้นำมาตรา 73 มาใช้  
โดยอนุโลม

ถ้าอยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้ ให้ศาลเรียกบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่จำเลย  
อาศัยอยู่มาฟังคำพิพากษาด้วย

บทบัญญัติมาตรา 97 มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับมาตรา 73 จึงอนุญาตให้เฉพาะ  
บุคคลตามมาตรา 73 เข้าฟังการอ่านคำพิพากษา

มาตรา 98 ในการโฆษณาไม่ว่าด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือซึ่งคำพิพากษา หรือ คำ  
สั่งของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ห้ามมิให้ระบุชื่อ หรือแสดงข้อความ หรือ  
กระทำการด้วยประการใด ๆ อันจะทำให้รู้จักตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นจำเลย เว้นแต่จะได้รับ  
อนุญาตจากศาล

มาตรานี้บัญญัติไว้เพื่อเป็นแนวทางแก่บุคคลใด ๆ รวมถึงสื่อมวลชนในการ  
โฆษณาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลไม่ว่าด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือ ห้ามมิให้ระบุชื่อของเด็ก  
หรือเยาวชนที่เป็นจำเลย เพราะจะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน ทำให้ยากแก่การกลับตัวของเด็ก  
หรือเยาวชนจะนั้นเมื่อมีการโฆษณาคำพิพากษาหรือคำสั่งก็ต้องใช้ชื่อสมมุติแทน นอกจากนั้น  
กฎหมายยังห้ามมิให้แสดงข้อความหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ซึ่งทำให้รู้จักตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่ง  
เป็นจำเลย เช่น ระบุชื่อบิดา มารดา หรือโรงเรียนของเด็กหรือเยาวชนนั้นเป็นต้น เพราะอาจทำให้  
รู้ว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นเป็นใคร ทั้งนี้มีข้อยกเว้นแต่กรณีได้รับอนุญาตจากศาล<sup>46</sup> การฝ่าฝืนบท  
บัญญัติมาตรา 98 นี้ต้องรับโทษตามมาตรา 131

มาตรา 113 ในการโฆษณาไม่ว่าด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือซึ่งคำคู่ความ ข้อเท็จจริง  
หรือพฤติการณ์ใด ๆ ในคดี หรือคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีครอบครัวห้าม  
มิให้ระบุชื่อ หรือแสดงข้อความ หรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันอาจทำให้รู้จักตัวคู่ความ หรือ  
ทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณของบุคคลที่เกี่ยวข้องถึงในคดี เว้นแต่ได้รับอนุญาต  
จากศาล

ตามที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นว่าการให้คุ้มครองเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติ  
ดังกล่าวนี้แบ่งเป็นสองส่วนได้แก่การให้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในคดีส่วนอาญาและ  
การคุ้มครองผลประโยชน์และส่วนได้เสียของผู้เยาว์ในคดีแพ่ง ด้วย บทบัญญัติตามมาตรา 113 นี้ถือ

<sup>46</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 184.



เป็นการคุ้มครองผลประโยชน์และส่วนได้เสียของผู้เยาว์ในคดีแพ่งเพราะคดีครอบครัวโดยส่วนมากนั้นมักจะมีเด็กและเยาวชนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ เช่น การขอให้รับเด็กเป็นบุตร การฟ้องขอเลี้ยงดูบุตร ดังนั้นเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณของคู่ความ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องถึงในคดี เช่นบุตรซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน การโฆษณาคำคู่ความ ข้อเท็จจริงในคดี หรือ คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลนั้นจึงห้ามบุคคลใด ๆ ซึ่งหมายความรวมถึงสื่อมวลชนด้วยระบุชื่อ หรือแสดงความชื่อความหรือกระทำการใด ๆ อันอาจทำให้รู้จักตัวคู่ความทั้งนี้มีข้อยกเว้นในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากศาล ในกรณีจำเป็น เช่น การส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องโดยการประกาศหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

การห้ามตามมาตรา 113 นี้ มีมากกว่ากรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 36 ซึ่งห้ามการโฆษณาคดีฟ้องหย่า คดีชายชู้ หรือคดีรับรองบุตรเท่านั้น<sup>47</sup> การฝ่าฝืนบทบัญญัติตามมาตรา 113 นี้ต้องรับโทษตามมาตรา 131

**มาตรา 132** ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงานมีตำแหน่งหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และได้รู้ความลับของผู้อื่นเพราะการปฏิบัติการตามตำแหน่งหน้าที่ กระทำการโดยประการใด ๆ อันมิชอบด้วยหน้าที่ให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับนั้น โดยประการที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหาย แก่ผู้หนึ่ง ผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในพระราชบัญญัตินี้กฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในสถานพินิจ เจ้าพนักงานคุมประพฤติสามารถสืบเสาะข้อมูลของเด็ก เยาวชนที่กระทำความผิดได้ซึ่งโดยปกติแล้วการสืบเสาะข้อมูลดังกล่าวถือเป็นการละเมิดต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของเด็ก เยาวชนรวมทั้งบุคคลในครอบครัวและหากข้อมูลลับดังกล่าวเผยแพร่ต่อสาธารณชนแล้วย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อเด็ก เยาวชนรวมทั้งครอบครัว ดังนั้นเพื่อป้องกันข้อมูลลับดังกล่าวมิให้รั่วไหลสู่บุคคลภายนอก กฎหมายจึงระบุห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นเจ้าพนักงานในสถานพินิจ เจ้าพนักงานคุมประพฤติ หรือเจ้าพนักงานของศาลเยาวชนเปิดเผยความลับของเด็ก เยาวชนรวมทั้งคู่ความในคดีครอบครัวต่อบุคคลภายนอก และหากมีการฝ่าฝืนเจ้าพนักงานดังกล่าวต้องรับโทษตามมาตรา 132 ด้วย

เด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดถือเป็นกลุ่มเด็กที่รัฐต้องให้การคุ้มครองเป็นพิเศษทั้งนี้เนื่องจากรัฐมีแนวความคิดที่ว่า เด็ก เยาวชนเหล่านี้กระทำความผิดในภาวะที่

<sup>47</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 200.

ยังเป็นผู้อ่อนเยาว์ซึ่งยังไม่สามารถแยกแยะความดี ความผิดได้ดีเท่าผู้ใหญ่ ดังนั้นการกระทำ ความผิดอาจจะกระทำด้วยความพลั้งเผลอ หรือความไม่รู้ ดังนั้นจึงสมควรให้โอกาสแก่เด็ก เยาวชนเหล่านี้ กลับคืนสู่สังคมอีกครั้งด้วยการควบคุมมิให้ผู้ใด รวมทั้งสื่อมวลชนบันทึกภาพ แพร่ภาพ เปิดเผย โฆษณาข้อมูลประวัติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเพราะจะทำให้กระบวนการฟื้นฟู กลับคืนสู่สังคมของเด็ก เยาวชนเหล่านี้มีปัญหาได้ อย่างไรก็ตามมีข้อควรพิจารณาว่าในการดำเนินการ กระบวนการพิจารณาคดีเด็ก เยาวชนนี้บางครั้งมีโซ่มีแต่เพียงเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเท่านั้น ที่อยู่ในกระบวนการพิจารณาคดีดังกล่าวแต่อาจมีเด็กที่เป็นผู้ได้รับความเสียหายหรือเด็กที่เป็นพยาน ด้วยดังนั้นหากจะให้การคุ้มครองแก่เด็ก เยาวชนที่อยู่ในกระบวนการพิจารณาคดี หรืออยู่ใน ระหว่างการสืบสวน สอบสวนก็สมควรจะให้การคุ้มครองถึงเด็ก เยาวชนที่เป็นผู้ได้รับความเสียหาย หรือพยานด้วยตามหลักความเสมอภาคและเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก เยาวชนทุกคน นอกจากนั้นการห้ามเปิดเผยความลับของเด็ก เยาวชนนั้นควรห้ามบุคคลอื่นที่ไม่ใช่เจ้าพนักงานด้วย เพราะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดีเด็ก เยาวชนนั้นมีบุคคลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย หลายฝ่าย เช่น ตำรวจ พยาน ผู้ชำนาญการพิเศษ หรือแม้กระทั่งบิดา มารดา เองดังนั้นการห้าม เปิดเผยความลับที่ได้ล่วงรู้จึงน่าจะห้ามบุคคลอื่นที่นอกเหนือจากเป็นเจ้าพนักงานด้วยโดยใช้คำว่าผู้ใด ในบทบัญญัติข้อห้าม

**3.2.3 ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติ**

เด็ก พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติ เด็กฯ นี้มีที่มาเนื่องจากการที่กฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความ ประพฤติเด็ก<sup>48</sup>ได้ใช้บังคับมานานทำให้สาระสำคัญในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ไม่สอดคล้องกับ สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวให้มีประสิทธิ ภาวยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยความหมายของคำว่า “เด็ก” ที่จะได้รับการ ดูแลสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติ ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้แก่ “บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส”<sup>49</sup> ซึ่ง

<sup>48</sup> ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2515 และฉบับที่ 294 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515.

<sup>49</sup> ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 20 “ผู้เยาว์ยอมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรส หากการสมรสนั้นได้ทำตามบทบัญญัติมาตรา 1448” มาตรา 1448 “การสมรสจะกระทำได้อต่อเมื่อ

ความหมายดังกล่าวนี้มีสอดคล้องกับอายุของคำว่าเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเพียงแต่ร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ให้ความคุ้มครองไปถึงเด็ก เยาวชนผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสทั้งนี้เนื่องจากถือว่าเยาวชนที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรสนั้นเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติและวิวุฒิเพียงพอที่จะดูแลตนเองได้โดยไม่ต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเช่นเด็กอีก

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็กฯ แบ่งออกเป็น 11 หมวดได้แก่ หมวดที่ 1 บททั่วไป หมวดที่ 2 คณะกรรมการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็ก หมวดที่ 3 การปฏิบัติต่อเด็ก หมวดที่ 4 การสงเคราะห์เด็ก หมวดที่ 5 การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก หมวดที่ 6 สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพและสถานพัฒนาและฟื้นฟู หมวดที่ 7 ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก หมวดที่ 8 การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา หมวดที่ 9 กองทุนสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็ก หมวดที่ 10 บทกำหนดโทษ และสุดท้ายคือหมวดเฉพาะกาล<sup>50</sup> ซึ่งบทบัญญัติในส่วนของการให้การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กจากการถูกลักพาตัวโดยสื่อมวลชนมีดังนี้

มาตรา 29 ห้ามมิให้โฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ผ่านสื่อสารสนเทศประเภทใด ๆ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย ในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดของเด็ก

องค์ประกอบของมาตรา 29 มีดังนี้

1. ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการดังต่อไปนี้
  - โฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ผ่านสื่อสารสนเทศประเภทใด ๆ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย
  - การโฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ผ่านสื่อสารสนเทศในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดของเด็ก

ชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้วแต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”

<sup>50</sup>ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังอยู่ในขั้นตอนการตรวจสอบและแก้ไขโดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาดังนั้นร่างฉบับนี้จึงอาจมีการแก้ไขในเรื่องหมวดหมู่และรายละเอียดในบทบัญญัติได้

บุคคลใด ๆ ในที่นี้มีได้จำกัดเฉพาะไว้ว่าหมายถึงใครดังนั้นก็ห้ามทุกคนที่จะสามารถโฆษณาทางสื่อมวลชน เผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อสารสนเทศใด บุคคลใด ๆ ในที่นี้จึงรวมถึงผู้ปกครอง องค์กรพัฒนาเอกชน สื่อมวลชน และผู้จัดทำสื่อสารสนเทศด้วย การโฆษณาในที่นี้หมายความถึงการทำให้แพร่หลาย ซึ่งจะโฆษณาต่อบุคคลที่สามคนเดียวจนถึงประกาศต่อสาธารณชนทั่วไปก็ได้ สุดแต่ว่าวิธีการโฆษณานั้นจะเป็นวิธีใด เช่น การเขียนหนังสือ ลงหนังสือพิมพ์ เขียนภาพล้อ โดยสิ่งที่ห้ามโฆษณาตามมาตรานี้คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและบุคคลรอบข้างที่มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับเด็กไม่ว่าจะเป็นทางสายเลือด เช่น บิดามารดา หรือทางกฎหมาย เช่น ผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังรวมถึงบุคคลที่ไม่มี ความสัมพันธ์ทั้งทางสายเลือดและทางกฎหมายกับเด็ก แต่เป็นผู้ดูแลเด็กเช่น บุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ โดยข้อมูลที่ห้ามโฆษณาหรือห้ามเผยแพร่นี้มีได้ระบุแน่ชัดว่าต้องเป็นข้อมูลอะไร เพียงแค่สงสัยว่าข้อมูลดังกล่าวนี้น่าจะทำให้เด็กเสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดก็เพียงพอแล้ว ทั้งที่ความจริงแล้วอาจจะเสียหายหรือไม่ก็ได้ เช่น การเผยแพร่ทางสื่อมวลชนเกี่ยวกับเรื่องราวของเด็กที่ถูกล่วงเกินทางเพศ

มีข้อสังเกตว่ามาตรานี้แม้ไม่ได้ระบุชัดเจนว่าเป็นบทบัญญัติสำหรับห้ามใครแต่เมื่อพิจารณาจากลักษณะการกระทำแล้วน่าจะเป็นบทบัญญัติสำหรับสื่อมวลชนและผู้จัดทำสื่อสารสนเทศนั่นเองเพราะเป็นบุคคลที่ใช้ดุลพินิจและมีอำนาจในการตัดสินใจที่จะโฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ข้อมูลนั้น ต่อสาธารณชน

## 2. เด็ก ที่ให้การคุ้มครอง

ในร่างดังกล่าวไม่ได้แบ่งแยกประเภทของเด็กที่ให้การคุ้มครองดังนั้นหากบุคคลที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปีไม่ว่าจะเป็นเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเด็กที่เป็นผู้ได้รับความเสียหายย่อมได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ทั้งนี้ ไม่รวมถึงบุคคลที่อายุไม่เกินสิบแปดปีแต่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

## 3. ข้อยกเว้น

มาตรานี้ไม่ได้บัญญัติข้อยกเว้นเอาไว้ดังนั้นการโฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ผ่านสื่อสารสนเทศประเภทใด ๆ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดของเด็กจึงจะทำได้โดย อย่างไรก็ตามหากลักษณะการโฆษณาทางสื่อมวลชนหรือเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อสารสนเทศนั้นไม่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติยศของเด็ก หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของเด็กนั้นการกระทำดังกล่าวนี้ก็ไม่ถือเป็นข้อห้าม

เช่น การโฆษณาข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพความดีของบิดามารดา เด็ก การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของเด็ก

#### 4. บทลงโทษ

ผู้ใดฝ่าฝืนหากฝ่าฝืนย่อมต้องโทษตามมาตรา 88<sup>51</sup> คือต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 69 ห้ามมิให้ผู้ปกครองสวัสดิภาพหรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล หรือข้อมูลใดๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย ในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งของเด็ก บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยาหรือบุคคลอื่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และได้ล่วงรู้ข้อมูลดังกล่าวเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วย โดยอนุโลม

ห้ามมิให้ผู้ใด เผยแพร่หรือทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลที่เปิดเผยโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองไม่ว่าโดยวิธีผ่านสื่อประเภทใด

องค์ประกอบของมาตรา 69 มีดังนี้

1. ห้ามบุคคลดังต่อไปนี้เปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุลหรือข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย ในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดของเด็ก บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย

- ผู้ปกครองสวัสดิภาพเด็ก<sup>52</sup>
- ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก<sup>53</sup>

<sup>51</sup> ดูเพิ่มเติมในเอกสารภาคผนวก ฉ., หน้า 195.

<sup>52</sup> ผู้ปกครองสวัสดิภาพเด็กตามร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็ก พ.ศ. ....หมายถึง “ บุคคลผู้มีหน้าที่ปกครองดูแลเกี่ยวกับความประพฤติและความเป็นอยู่ของเด็กตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับสถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพและสถานพัฒนาและฟื้นฟูตามพระราชบัญญัตินี้

- พนักงานเจ้าหน้าที่<sup>54</sup>
- นักสังคมสงเคราะห์
- นักจิตวิทยา
- บุคคลอื่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และได้ล่วงรู้ข้อมูลดังกล่าวเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่

ในมาตรการนี้การเปิดเผยชื่อ ชื่อสกุล และข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับเด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือผู้ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยนั้นสามารถทำได้หากไม่มีลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณหรือสิทธิประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งแก่บุคคลข้างต้น เช่นการเปิดเผยชื่อและชื่อสกุลของเด็ก ในลักษณะที่เป็นการชื่นชม ยกย่องความสามารถของเด็ก แต่หากในทางที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหาย แม้ความจริงจะเกิดความเสียหายหรือไม่ก็ตาม ไม่สำคัญเพียงแต่คาดการณ์ว่าน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายก็เพียงพอที่จะถูกห้ามกระทำแล้ว เช่น การเปิดเผยชื่อของเด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

บทบัญญัติข้อห้ามดังกล่าวนี้ขยายผลบังคับไปยังผู้ปกครองสวัสดิภาพเด็ก ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก พนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือบุคคลอื่นซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ที่ได้ล่วงรู้ข้อมูลข้างต้นอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ด้วยเหตุที่ขยายผลการบังคับใช้มายังบุคคลตามวรรคสองนี้เนื่องจากได้สังเกตเห็นว่า การสงเคราะห์การคุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมเด็กนั้นมีบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานข้างต้น และได้ล่วงรู้ข้อมูลของเด็กบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือผู้ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย ดังนั้นจึงสมควรห้ามบุคคลเหล่านี้ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะเปิดเผยความข้อมูลต่อสื่อมวลชนเปิดเผยข้อมูลในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อเด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือผู้ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยนอกจากนั้นร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวยังได้ห้ามมิให้มีการเผยแพร่หรือแพรหลายซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากการที่บุคคลข้างต้นได้ฝ่าฝืนเปิดเผยข้อมูลของเด็กหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอีกด้วย เพราะถือเป็นข้อมูลที่ได้

<sup>53</sup> ผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็ก พ.ศ. .... หมายถึง “บุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้งจากอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดให้เป็นผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามหมวด 7”

<sup>54</sup> ความหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมที่มาตรา 4 ของร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริมความประพฤติเด็ก พ.ศ. .... ในเอกสารภาคผนวก ฉ.

มาโดยไม่ชอบและการห้ามเผยแพร่ข้อมูลที่ได้จากการเปิดเผยที่ไม่ชอบนี้จะช่วยเป็นการควบคุมสื่อมวลชนในการระมัดระวังที่จะเผยแพร่ข้อมูลของเด็กไม่ว่าจะได้ข้อมูลมาจากแหล่งใดก็ตาม

## 2. บทลงโทษ

ผู้ใดฝ่าฝืนหากฝ่าฝืนยอมต้องโทษตามมาตรา 88<sup>55</sup> คือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การให้ความคุ้มครองข้อมูลของเด็กมิให้ถูกสื่อมวลชนเผยแพร่โฆษณาตามร่างพระราชบัญญัติสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก (“ร่างพระราชบัญญัติ”) นี้มีความคล้ายคลึงกับการให้ความคุ้มครองในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวเช่น การห้ามเปิดเผยข้อมูลของเด็ก แต่ขณะเดียวกันก็มีความแตกต่างกัน เช่น 1) เด็กที่ได้รับการ คุ้มครองในร่างพระราชบัญญัติฯ มิได้มีการจำกัดให้การคุ้มครองเฉพาะเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเช่นพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว 2) การห้ามเปิดเผยข้อมูลที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวจะห้ามเฉพาะเจ้าพนักงานในการเปิดเผยแต่ร่างพระราชบัญญัติฯ นี้ห้ามทั้งบุคคลทั่วไป และห้ามเจ้าพนักงานด้วยยิ่งกว่านั้นยังห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลที่ได้มาจากการเปิดเผยที่ไม่ชอบซึ่งเปิดเผย โดยบุคคลที่ต้องห้ามอีกด้วยขณะที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวไม่มีบทบัญญัติในการห้ามเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว

จากความเหมือนและความแตกต่างข้างต้นผู้เขียนมีความเห็นว่าการให้ความคุ้มครองเด็กตามร่างพระราชบัญญัติฯ นั้นให้ความคุ้มครองได้มากกว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ หนึ่งความหมายของคำว่า “ข้อมูล” ตามร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา 28 และมาตรา 69 นี้ น่าจะ หมายความว่าถึงเอกสาร รูปภาพ รูปถ่าย ลายพิมพ์นิ้วมือ หรือสัญลักษณ์ใด ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลทุกอย่าง ด้วยมิได้หมายความว่าถึงเฉพาะแต่ ข้อความเพียงอย่างเดียว ดังนั้น การเปิดเผย หรือ เผยแพร่รูปของเด็ก จึงน่าจะถือเป็นการเปิดเผย หรือ เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กด้วย

### 3.2.4 พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484

กฎหมายเฉพาะสำหรับควบคุมหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เผยแพร่ต่อสาธารณะ ได้แก่ พระราชบัญญัติการพิมพ์ฯ ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาการควบคุมสื่อมวลชนเฉพาะในส่วนหนังสือพิมพ์เท่านั้น โดยแบ่งส่วนในการควบคุมเป็นสองส่วนคือ การควบคุมใน

<sup>55</sup> ดูเพิ่มเติมในเอกสารภาคผนวก ฉ.

คุณสมบัติผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์และผู้ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ และการควบคุมเรื่องที่โฆษณาในหนังสือพิมพ์ดังนี้

#### 3.2.4.1 การควบคุมคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์และผู้ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ฯ ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า หนังสือพิมพ์และบุคคลที่อยู่ในการควบคุมดังนี้

หนังสือพิมพ์ หมายถึง สิ่งพิมพ์ซึ่งมีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกเจตนาจะออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตามมีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นสิ่งพิมพ์ใดที่มีลักษณะข้างต้นถือล้วนเป็นหนังสือพิมพ์

ผู้พิมพ์ หมายความว่า บุคคลซึ่งจัดการและรับผิดชอบในการพิมพ์

ผู้โฆษณา หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการผลิตสิ่งพิมพ์และจัดให้สิ่งพิมพ์นั้นแพร่หลายด้วยประการใดๆ ไม่ว่าจะเป็โดยการขาย เสนอขาย จ่ายแจก หรือเสนอจ่ายแจก และไม่ว่าการนั้นจะเป็นการให้เปล่าหรือไม่

บรรณาธิการ หมายความว่า บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจสอบ แก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์

เจ้าของหนังสือพิมพ์ หมายความว่า บุคคลซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิหนังสือพิมพ์

ในการควบคุมหนังสือพิมพ์นั้นเริ่มตั้งแต่การกำหนด คุณสมบัติของผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และเจ้าของหนังสือพิมพ์<sup>56</sup> โดยบุคคลข้างต้นนี้สามารถเป็นบุคคลคน

<sup>56</sup> มาตรา 24 บุคคลใดจะเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ต้อง

- (1) มีคุณสมบัติตามมาตรา 15
- (2) ไม่เป็นผู้ไม่มีสิทธิหรือขาดสิทธิตามมาตรา 76
- (3) มีสัญชาติไทย หรือสัญชาติแห่งประเทศซึ่งมีสนธิสัญญากับประเทศไทย



เดียวกันได้และเป็นนิติบุคคลได้เว้นแต่ตำแหน่งบรรณาธิการเท่านั้นที่ต้องจะต้องเป็นบุคคลธรรมดา เนื่องจากบรรณาธิการมีหน้าที่ในการรับผิดชอบการจัดทำ ตรวจสอบ คัดเลือกหรือควบคุม บทประพันธ์หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์และยังต้องเป็นตัวการในความผิดที่เกิดขึ้นที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการพิมพ์ฯ นี้<sup>57</sup> เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท และคุณสมบัติที่สำคัญของผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์นั้นต้องไม่เป็นผู้ไม่มีสิทธิหรือขาดสิทธิตามมาตรา 16<sup>58</sup>

#### 3.2.4.2 เรื่องที่ควบคุมในการโฆษณาในหนังสือพิมพ์

1) ความลับของทางราชการ เรื่องเกี่ยวกับราชการทหารหรือการเมืองระหว่างประเทศ

ไม่เกี่ยวข้องกับการให้การคุ้มครองเด็กและเยาวชนแต่อย่างใดผู้เขียนจึงไม่ขอกล่าวถึง

2) เรื่องที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และเรื่องเกี่ยวกับบุคคลที่คลาดเคลื่อน

(4) ทำหนังสือพิมพ์ที่เป็นภาษาแห่งประเทศตน หากจะมีภาษาอื่นปนอยู่บ้างก็เฉพาะเป็นการทวนความ หรือการกล่าวอ้างถ้อยคำหรือสำนวนเพียงเพื่อประกอบบทประพันธ์ หรือข้อความเกี่ยวกับการโฆษณาในทางการค้า หรือเป็นข้อความเพื่อประโยชน์ แก่การศึกษาภาษาโดยเฉพาะ แต่ทั้งนี้ต้องมีไม่มากเกินไปจนสมควร.....

<sup>57</sup> พระราชบัญญัติการพิมพ์ฯ มาตรา 48 เมื่อมีความผิดนอกจากที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นด้วยการโฆษณาสิ่งพิมพ์นอกจากหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์ซึ่งตั้งใจให้โฆษณาบทประพันธ์นั้นต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ ถ้าผู้ประพันธ์ไม่ต้องรับผิดชอบหรือไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็น ตัวการ ในกรณีแห่งหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์และบรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นตัวการ

<sup>58</sup> มาตรา 16 บุคคลย่อมไม่มีสิทธิหรือถ้ามีสิทธิอยู่แล้วย่อมขาดสิทธิเป็นผู้พิมพ์และ ผู้โฆษณาในระหว่างเวลาที่

(1) ถูกจำคุกอยู่ตามคำพิพากษาของศาลในคดีซึ่งมิใช่ความผิดฐานลหุโทษหรือความผิดฐานหมิ่นประมาท หรือ

(2) ถูกงดการเป็นผู้พิมพ์หรือโฆษณา หรือเป็นผู้พิมพ์ที่ถูกงดใช้เครื่องพิมพ์ซึ่งตนใช้พิมพ์ตามมาตรา 21 หรือถูกพักใช้หรือถูกถอนใบอนุญาต หรือถูกงดการเป็นบรรณาธิการ ผู้โฆษณาหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ตามมาตรา 36 หรือ

(3) ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

มาตรา 36 เมื่อได้มีการโฆษณาในหนังสือพิมพ์ซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่าอาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือฝ่าฝืนคำสั่งห้าม ตามมาตรา 34 เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ให้คำตัดเตือนเป็นหนังสือแก่ผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ในการให้คำตัดเตือนนี้จะเรียกบุคคลที่กล่าวแล้วไปรับคำอธิบายและให้ลงลายมือชื่อรับทราบด้วยก็ได้

(2) สั่งเป็นหนังสือให้ผู้โฆษณา บรรณาธิการและหรือ เจ้าของหนังสือพิมพ์เสนอเรื่องหรือข้อความที่จะ โฆษณาในหนังสือพิมพ์ต่อไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจก่อนมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบห้าวัน แต่ในการสั่งเช่นนี้จะทำได้ต่อเมื่อได้ให้คำตัดเตือน ตาม (1) แล้ว และผู้ถูกตัดเตือนไม่ส่งวรรณคดีในคำตัดเตือนนั้น

(3) ในคราวที่มีเหตุฉุกเฉินภายในราชอาณาจักร หรือมีเหตุคับขันระหว่างประเทศหรือมีการสงคราม จะสั่งเป็นหนังสือแก่บุคคลใดให้เสนอเรื่องหรือข้อความที่จะโฆษณาในหนังสือพิมพ์ต่อไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจก่อน หรือสั่งให้พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตหรือสั่งการเป็นผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ที่ตนที่ โดยมีกำหนดเวลาหรือไม่ก็ได้ และจะสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่งนั้นภายหลังก็ได้

“ความสงบเรียบร้อยของประชาชน” หมายถึง ประโยชน์โดยทั่วไปของประเทศชาติและสังคม<sup>59</sup> ซึ่งการเสนอข่าวของเด็ก เยาวชนที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน นั้นรวมถึงกรณีการเสนอข่าวของเด็ก เยาวชนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเช่น การเสนอข่าวเกี่ยวกับเยาวชนที่กระทำความผิดและได้หลบหนีจากสถานพินิจ โดยเยาวชนดังกล่าวนั้นมีอาการทางจิตและอาจเป็นอันตรายต่อคนในสังคมได้ อย่างไรก็ตามแม้ข่าวบางข่าวนั้นอาจเป็นประโยชน์ต่อสังคมในลักษณะที่เป็นอุทาหรณ์ต่อสังคม เช่น การเสนอข่าวการล่วงเกินทางเพศต่อเด็ก แต่ต้องขึ้นอยู่กับลักษณะการเสนอข่าวด้วยเพราะหากมีการเสนอข่าวในลักษณะที่บรรยายรายละเอียดการกระทำล่วงเกินทางเพศ มีการเปิดเผยชื่อเด็กแล้วการเสนอข่าวดังกล่าวอาจขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนได้

“ศีลธรรมอันดีของประชาชน” หมายถึง ทัศนคติโดยทั่วไปทางจริยธรรมของสังคม<sup>60</sup> ซึ่งการพิจารณาข้อความหรือข่าวนั้นอาจพิจารณาคำทั้งสองประกอบกันได้เพราะมี

<sup>59</sup> พิศิษฐ์ ชาวลาธวัช, กฎหมายสื่อสารมวลชน, พิมพ์ครั้งที่ 8, หน้า 212.

<sup>60</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 212.

ความหมายที่สอดคล้องกัน เพราะจริยธรรมอันดีของประชาชนย่อมเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ในทางกลับกันหากข้อความที่ไม่มีจริยธรรมย่อมขัดต่อประโยชน์โดยรวมของสังคม

**มาตรา 41 หนังสือพิมพ์ใด โฆษณาเรื่องเกี่ยวกับบุคคลใดคลาดเคลื่อนจากความจริงและอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้น บุคคลนั้นอาจแจ้งเป็นหนังสือขอให้บรรณาธิการหนังสือพิมพ์นั้นแก้เอง หรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องนั้น การแก้หรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องที่ว่านี้ จะต้องพิมพ์ในฉบับที่จะออกโฆษณาต่อไปจากเวลาที่ได้รับคำขอดังกล่าวแล้ว หรือฉบับที่ถัดไป**

เมื่อได้แก้หรือลงพิมพ์หนังสือพิมพ์ซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องที่ว่านี้โดยถูกต้องแล้วสิทธิในการฟ้องของบุคคลผู้ขอแก้ทั้งทางแพ่งและทางอาญาเป็นอันระงับ

“เรื่องเกี่ยวกับบุคคลใดที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงและอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้น” คำว่าบุคคลตามมาตรานี้หมายถึงบุคคลธรรมดาที่มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายและไม่ได้จำกัดอายุไว้ตั้งนั้นการเสนอข่าวของเด็กหรือเยาวชนที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงและก่อให้เกิดความเสียหายแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นย่อมอยู่ในความบังคับตามมาตรานี้

### 3.2.4.3 มาตรการหรือวิธีการในการควบคุมการเสนอข่าว

จากบทบัญญัติในมาตรา 36 ในกรณีที่มีการเสนอข่าวหรือ ข้อความที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่นการเสนอข้อความการกระทำผิดกรรมของเยาวชนอย่างละเอียดซึ่งอาจทำให้เยาวชนอีกจำนวนเลียนแบบได้ (ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าพนักงาน) เจ้าพนักงานมีสิทธิในการดำเนินการสั่งตาม (1) ถึง (3) (รายละเอียดโปรดพิจารณาจากบทบัญญัติในมาตรา 36 ข้างต้น) มีข้อสังเกตว่าเจ้าพนักงานการพิมพ์จะมีอำนาจในการสั่งตามมาตรา 36 (2) ได้ต่อเมื่อได้ตกเดือนผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ นั้นแล้วแต่บุคคลข้างต้นไม่ปฏิบัติตาม เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจมีคำสั่งให้นำเรื่องหรือข้อความที่จะโฆษณามาให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจข่าวก่อนภายในกำหนดเวลา 15 วัน และสุดท้าย (3) นั้นต้องเป็นในคราวถูกเงินภายในราชอาณาจักร หรือมีเหตุคับขันระหว่างประเทศหรือมีการสงครามเท่านั้นที่เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจสั่งให้นำเรื่องหรือข้อความที่จะโฆษณาในหนังสือพิมพ์ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อน หรือสั่งให้พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาต หรือสั่งงดการเป็นผู้โฆษณา บรรณาธิการ และหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์โดยมีกำหนดเวลาหรือไม่ก็ได้ อย่างไรก็ตามคำสั่งข้างต้นอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งคำสั่งให้พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาต หรือสั่งงดการเป็นผู้โฆษณา บรรณาธิการและหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์นั้นถือเป็นคำสั่งลงโทษที่รุนแรงมากของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์

มาตรา 41 จากรายละเอียดในบทบัญญัติข้างต้น กฎหมายให้อำนาจแก่ผู้เสียหายที่จะแจ้งเป็นหนังสือขอให้บรรณาธิการแก้ไขและพิมพ์ข้อความที่แก้ไขหรือปฏิเสธความคลาดเคลื่อนนั้นในหนังสือพิมพ์ได้ (รายละเอียดการพิมพ์เช่นจะต้องพิมพ์โฆษณาลงในฉบับไหนอย่างไรนั้น โปรดพิจารณาตามมาตรา 41 ข้างต้น) นอกจากนั้นยังต้องพิจารณาการแก้ไขให้สอดคล้องกับมาตรา 42 และมาตรา 43 คือ การแก้ไขต้องไม่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และ จะต้องแก้ไขหรือลงพิมพ์โดยครบถ้วนในคราวเดียวกัน และหน้าเดียวกับเรื่องอันเป็นเหตุให้แก้ไขหรือปฏิเสธนั้น โดยผู้ขอให้แก้ไขไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใดเว้นแต่ส่วนเกินที่กฎหมายกำหนดไว้ใน มาตรา 43<sup>61</sup> (1)–(2) ผู้ขอให้แก้ไขอาจถูกเรียกค่าธรรมเนียมเฉพาะในส่วนที่ขอให้ลงพิมพ์ได้ และสิทธิในการขอให้แก้ไขนี้จะระงับลงหากผู้ขอให้แก้ไขไม่ดำเนินการภายในหกเดือนนับแต่วันที่หนังสือพิมพ์ออกโฆษณา

มาตรา 37 ในกรณีที่ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ได้ควบคุมหนังสือพิมพ์หลายฉบับและมีฉบับใดฉบับหนึ่งที่ถูกสั่งให้เสนอข้อความหรือเรื่องที่

---

<sup>61</sup> มาตรา 43 เรื่องหรือข้อความที่ให้แก้ไขหรือหนังสือซึ่งแก้ไขหรือปฏิเสธตามมาตรา 40 หรือมาตรา 41 นั้น บรรณาธิการจะต้องแก้ไขหรือลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์นั้น โดยครบถ้วนในคราวเดียวกัน และต้องให้อยู่ในหน้าเดียวกับเรื่องอันเป็นเหตุให้แก้ไขหรือปฏิเสธนั้น

เรื่องหรือข้อความที่ให้แก้ไขหรือหนังสือซึ่งแก้ไขหรือปฏิเสธตามวรรคก่อนนั้นต้องนำลงพิมพ์ให้โดยไม่เรียกค่าธรรมเนียม แต่หนังสือซึ่งแก้ไขหรือปฏิเสธนั้นต้องไม่เกินกำหนดดังต่อไปนี้

(1) ถ้าเรื่องอันเป็นเหตุที่ขอให้ลงหนังสือพิมพ์ซึ่งแก้ไขหรือปฏิเสธนั้นมีอยู่ไม่ถึงครึ่งแนว (คอลัมน์) หรือครึ่งหน้าหนังสือพิมพ์นั้น หนังสือซึ่งแก้ไขหรือปฏิเสธต้องไม่เกินกว่าหนึ่งแนวหรือหนึ่งหน้าหนังสือพิมพ์นั้น แล้วแต่กรณี โดยมีขนาดแนวและตัวอักษรในเนื้อเรื่องเช่นเดียวกัน

(2) ถ้าเรื่องอันเป็นเหตุที่ขอให้ลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้ไขหรือปฏิเสธนั้นมีอยู่ตั้งแต่ครึ่งแนวหรือครึ่งหน้าหนังสือพิมพ์ขึ้นไป หนังสือซึ่งแก้ไขหรือปฏิเสธต้องไม่เกินกว่าสองเท่าของเรื่องนี้ โดยมีขนาดแนวและตัวอักษรในเนื้อเรื่องเช่นเดียวกัน

ถ้าหนังสือซึ่งแก้ไขหรือปฏิเสธเรื่องเกินกำหนดที่ว่ามีเมื่อได้ออกโฆษณาแล้วเจ้าของหนังสือพิมพ์มีสิทธิเรียกค่าธรรมเนียมเฉพาะส่วนที่เกินจากผู้ขอให้ลงพิมพ์ตามอัตราค่าแจ้งความตามปกติได้

สิทธิขอให้แก้ไขหรือลงหนังสือซึ่งแก้ไขหรือปฏิเสธดังกล่าวนี้เป็นอันระงับลงภายหลังหกเดือนนับแต่วันที่หนังสือพิมพ์นั้นออกโฆษณา

จะโฆษณาให้ตรวจก่อนและเจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบข้างต้นได้โฆษณาเรื่องคล้ายคลึงกัน เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจสั่งสั่งให้เสนอหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่งหรือทุกฉบับในความรับผิดชอบของบุคคลข้างต้นให้นำมาตรวจก่อนโฆษณาได้

**มาตรา 39** หากมีคำสั่งให้เป็นหนังสือให้เสนอหนังสือพิมพ์ให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจก่อนแต่หนังสือพิมพ์นั้นฝ่าฝืนคำสั่งซึ่งไม่เสนอเรื่องให้ตรวจและโฆษณาข้อความที่เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวไม่อนุญาต หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอื่น ๆ ของเจ้าหน้าที่ตรวจข่าว เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจมีคำสั่งเป็นหนังสือ ห้ามโฆษณาหนังสือพิมพ์ที่ละเมิดนั้นต่อไป และจะให้ยึดหนังสือพิมพ์นั้นทั้งหมดก็ได้

**มาตรา 40** หนังสือพิมพ์ใดที่มีการโฆษณาเรื่องราชการคลาดเคลื่อนจากความจริงและอาจเกิดความเสียหายได้ บรรณาธิการอาจได้รับคำสั่งเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐให้แก้ไขหรือปฏิเสธเรื่องนั้นภายในเวลาที่กำหนดให้ แต่ถ้าข้อความที่แก้ไขหรือปฏิเสธขัดกับกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน บรรณาธิการก็ไม่ต้องแก้ไข

มีข้อสังเกตว่ามาตรการการควบคุมข้างต้นนั้นมีบางข้อที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 39 ซึ่งกำหนดว่า การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ จะกระทำมิได้เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือการรบ ดังนั้นเพื่อมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญจึงควรแก้ไขบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติการพิมพ์ดังกล่าวให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในร่างรัฐธรรมนูญ

#### 3.2.4.4 การลงโทษ

ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบให้คดีเล็กน้อยได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา<sup>62</sup> ซึ่งกรณีที่ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์เป็นนิติบุคคลนั้น ผู้แทนของนิติบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบเท่าที่ตนได้กระทำ<sup>63</sup>

**มาตรา 60** ผู้ใดทำการทำการในหน้าที่ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการ หรือเจ้าของหนังสือพิมพ์โดยฝ่าฝืนบทบัญญัติตามมาตรา 24 หรือโดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 27

<sup>62</sup> จากบทบัญญัติมาตรา 50

<sup>63</sup> จากบทบัญญัติมาตรา 49

หรือระหว่างที่ใบอนุญาตได้ถูกพักใช้หรือถูกถอน หรือระหว่างที่ถูกงดการเป็นผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ตามมาตรา 36 หรือภายหลังที่การเป็นผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ได้สิ้นสุดลงตามมาตรา 44 หรือ 45 มีความผิดต้องระวางโทษ ปรับไม่เกินห้าร้อยบาทหรือจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ

**มาตรา 63** เมื่อหนังสือพิมพ์ใดโฆษณาเรื่องหรือข้อความซึ่งต้องเสนอเพื่อ ตรวจสอบการโฆษณา ตามมาตรา 35 มาตรา 36 (3) หรือมาตรา 37 ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับมาตรา 36 (3) โดยเจ้าหน้าที่ตรวจข่าวมิได้อนุญาตให้โฆษณา หรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำสั่งเจ้าหน้าที่ ตรวจข่าว ผู้โฆษณาและบรรณาธิการมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือจำคุกไม่ เกินสามเดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดขาย เสนอขาย จ่ายแจก หนังสือพิมพ์ใด ซึ่งโฆษณาโดยกระทำผิดดัง กล่าวในวรรคก่อน โดยรู้อยู่แล้วว่าหนังสือพิมพ์นั้นได้ออกโดยกระทำผิด มีความผิดต้องระวางโทษ ปรับไม่เกินสองร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือทั้งปรับทั้งจำ

**มาตรา 64** เมื่อหนังสือพิมพ์ใดโฆษณาเรื่องหรือข้อความซึ่งต้องเสนอเพื่อ ตรวจสอบการโฆษณาตามมาตรา 36 (2) หรือมาตรา 37 ในกรณีที่ไม่เกี่ยวข้องกับมาตรา 36 (3) โดย เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวยังไม่ได้อนุญาตให้โฆษณา หรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำสั่งเจ้าหน้าที่ตรวจ ข่าว ผู้โฆษณา และบรรณาธิการมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

ผู้ใดขาย เสนอขาย จ่ายแจกหรือเสนอจ่ายแจกหนังสือพิมพ์ใด ซึ่งโฆษณา โดยกระทำผิดดังกล่าวก่อน โดยรู้อยู่แล้วว่าหนังสือพิมพ์นั้นได้ออกโดยกระทำผิด มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

**มาตรา 65** บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ใดละเลยไม่ปฏิบัติให้ถูกต้อง ครบถ้วน ในการแก้ไขข้อความหรือลงพิมพ์หนังสือซึ่งแก้หรือปฏิเสธเรื่องตามมาตรา 40 มาตรา 41 หรือ มาตรา 43 มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

### 3.2.7 กฎหมายและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ถือเป็นสื่อที่มีความสำคัญและได้รับความ นิยมสูงจากประชาชนเพราะมีการแพร่ทั้งภาพและเสียงสู่ประชาชนและยิ่งจะทวีความสำคัญ มากยิ่งขึ้นเพราะในอนาคตทุกสังคม ทุกครัวเรือนต้องมีวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ด้วยเหตุ

นี้รัฐเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของชาติ เพื่อธำรงไว้ซึ่งศีลธรรมอันดีของประชาชน และที่สำคัญคือเพื่อป้องกันมิให้ผู้ใดใช้วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์มาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ในทางไม่ชอบ รัฐจึงได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์<sup>64</sup> ออกมาบังคับใช้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียงและ วิทยุโทรทัศน์ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) การควบคุมผู้ดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 5<sup>65</sup> แห่งพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2530 (“พระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2530”) นั้นกำหนดให้ผู้ที่จะให้บริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์แก่สาธารณะหรือแก่ชุมชนจะต้องได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียง หรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์จากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต<sup>66</sup> โดยใบอนุญาตให้ดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์นั้นจะสามารถใช้ได้เฉพาะตัวผู้รับใบอนุญาต โดยมีอายุหนึ่งปีนับแต่วันออก<sup>67</sup> ซึ่งหากผู้ใดฝ่าฝืนดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือส่งวิทยุโทรทัศน์โดยไม่ได้รับใบอนุญาตดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับและปรับเป็นรายวันอีกวันละสองพันบาทจนกว่าจะดำเนินการให้ถูกต้อง<sup>68</sup>

ผู้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์จะต้องจัดให้มี “คณะกรรมการบริหารสถานี” และ “ผู้อำนวยการสถานี” ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลและบริหารงานเกี่ยวกับการบริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่ง

<sup>64</sup> พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2530.

<sup>65</sup> มาตรา 5 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดส่งวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์เพื่อให้บริการแก่สาธารณะหรือแก่ชุมชนเว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตให้ดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์จากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต.....”

<sup>66</sup> “เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้

<sup>67</sup> พระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2530 มาตรา 9

<sup>68</sup> พระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2530 มาตรา 6

วิทยุโทรทัศน์โดยผู้อำนวยการสถานีทำหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการออกอากาศของสถานีตามที่คณะกรรมการบริหารสถานีมอบหมาย ตลอดระยะเวลาที่ให้บริการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือบริการส่งวิทยุโทรทัศน์<sup>69</sup> ทั้งนี้ทั้งคณะกรรมการบริหารสถานีจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมตามวิชาชีพอย่างเพียงพอขณะที่ผู้อำนวยการสถานีจะต้องมีสัญชาติไทยและผ่านการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของทางราชการว่าไม่เป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อประเทศชาติตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ<sup>70</sup>

## 2) การควบคุมการดำเนินบริการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

ภายใต้ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535 ข้อ 11 กำหนดให้คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กกช.) (NATIONAL BROADCASTING COMMISSION) มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลด้านรายการ การดำเนินการโฆษณาและบริการธุรกิจของสถานี รวมทั้งรับฟังและพิจารณาคำร้องเรียนจากประชาชนและบุคลากรของสถานี และเสนอให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาแก้ไข ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน และหากผู้ดำเนินการหรือสถานีดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นการฝ่าฝืนระเบียบ เงื่อนไข หรือข้อบังคับที่ กกช. กำหนดให้ กกช. มีอำนาจดำเนินการดังต่อไปนี้<sup>71</sup>

- ก. ออกคำสั่งให้สถานีชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร
- ข. ตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร
- ค. มีคำสั่งระงับการออกอากาศรายการที่ฝ่าฝืน
- ง. เพิกถอนการอนุญาตหรือการรับรองที่ได้ออกให้ตามระเบียบนี้

กฎกระทรวง ฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2498 ข้อ 16 กำหนดให้รายการดังต่อไปนี้สามารถออกอากาศโดยส่งทางวิทยุกระจายเสียง และวิทยุ โทรทัศน์ได้

(1) ไม่เป็นการแสดงออกซึ่งอาจจะกระทบกระเทือน หรือดูหมิ่นต่อสถาบันกษัตริย์รวมถึงประมุขของประเทศอื่น ๆ ด้วย

<sup>69</sup> กฎกระทรวง ฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2498 แก้ไขเพิ่มเติมข้อ 3 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2530.

<sup>70</sup> ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535 ข้อ 17.

<sup>71</sup> ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2535 ข้อ 35.



- (2) ไม่เป็นการแสดงออกโดยจงใจก่อให้เกิดการดูหมิ่นเหยียดหยามประเทศชาติ รัฐบาลเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือกลุ่มชนใด
- (3) ไม่เป็นการแสดงที่หลบหลู่ เหยียดหยาม หรือนำความเสื่อมเสียมาสู่ศาสนาใด หรือไม่เคารพต่อปูชนียบุคคล ปูชนียสถาน หรือปูชนียวัตถุ
- (4) ไม่เป็นการแสดงที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ หรือกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ
- (5) ไม่เป็นการแสดงที่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ
- (6) ไม่เป็นการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นการบ่อนทำลาย หรือกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ
- (7) ไม่เป็นการแสดงออกทางยั่วยุการมรณัม หรือลามกอนาจาร
- (8) ไม่เป็นการแสดงออกถึงความทารุณโหดร้าย ขาดมนุษยธรรม ป่าเถื่อนหรืออุจาดแก่ผู้ฟังและผู้ชม
- (9) ไม่เป็นการแสดงออกถึงเรื่องเพื่อเจ้า หลอกหลวง ไร้สาระ ซึ่งอาจชักจูงให้ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก และเยาวชนหลงเชื่ออย่างมกมาย
- (10) ไม่เป็นการแสดงถึงพฤติกรรมของผู้ร้ายซึ่งผิดธรรมดา อันอาจเป็นเหตุชักจูงหรือส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรมยิ่งขึ้น

ในกรณีที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต มีอำนาจประกาศกำหนดรายละเอียดของการแสดงที่จะถือว่าเป็นรายการที่มีลักษณะมิให้มีการออกอากาศเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้รับใบอนุญาตยึดถือปฏิบัติตามต่อไปได้

การควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนในสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ถือว่าการปกป้องคุ้มครองเด็ก เยาวชนจากการถูกสื่อมวลชนเสนอข่าวและแพร่ภาพในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ในลักษณะหนึ่งคือเป็นแนวทางในการป้องกันมิให้สื่อกระทำหรือหากกระทำก็ต้องรับโทษ พระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2530 นี้มีการควบคุมการทำงานของสถานีตั้งแต่การคัดเลือกเข้ามาเป็นผู้รับอนุญาต การให้กกช. กำหนดและตรวจสอบรายการที่จะเผยแพร่ และหาก กกช. พบว่ามีการฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไว้ อาจมีการเพิกถอนใบอนุญาตได้ซึ่งถือเป็นมาตรการที่รุนแรงสำหรับสื่อมวลชนพอสมควร

### 3.3 กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกละเมิด

#### 3.3.1 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) เป็นอนุสัญญาของสหประชาชาติที่เป็นข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อการคุ้มครองคุณภาพชีวิตของเด็กให้ได้มาตรฐานตามสิทธิพื้นฐาน สามารถพัฒนาตนเองต่อไปได้เต็มศักยภาพ อนุสัญญานี้เป็นผลงานของคณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติที่ได้ออกขึ้นตั้งแต่ปีเด็กสากล 2522 ใช้เวลาร่างและปรับแก้ไชนานถึง 10 ปี จึงได้ข้อยุตินาเสนอต่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติให้รับรองเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2532 และอนุสัญญามีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2533 (ข้อ 49 วรรค 1 อนุสัญญามีผลบังคับใช้ 30 วันหลังจากได้รับสัตยาบันสารครบ 20 ฉบับ)<sup>72</sup>

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยลงนามในภาคยานุวัติสาร (instrument of accession) เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 โดยมีข้อสงวน 3 ข้อ คือ ข้อ 7 ว่าด้วยเรื่องการได้รับสัญชาติและการเลี้ยงดูจากบิดามารดา ข้อ 22 ว่าด้วยการได้รับสถานะผู้ลี้ภัยและการคุ้มครองช่วยเหลือทางมนุษยธรรม และ ข้อ 29 ว่าด้วยการจัดการศึกษาให้กับเด็ก และอนุสัญญามีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2535 (ข้อ 49 วรรค 2 อนุสัญญามีผลบังคับใช้กับรัฐที่ให้สัตยาบันภาคยานุวัติสาร 30 วันหลังจากมอบสาร) ซึ่งต่อมาได้ถอนข้อสงวนข้อ 29 เมื่อเดือนเมษายน 2540 อนุสัญญานี้เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ฉบับที่ 3 ที่ประเทศไทยลงนามเข้าเป็นภาคี<sup>73</sup>

หลักการสำคัญในอนุสัญญานี้ ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิเด็ก 4 ประการคือ

1. สิทธิที่จะมีชีวิต (Survival Rights)
2. สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Protection Rights)
3. สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (Development Rights)
4. สิทธิที่จะมีส่วนร่วม (Participation Rights)

<sup>72</sup> สีน้อย เกษมสันต์ ณ อรุณยา, “อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก : บทบาทของ สยช. ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย”, วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 20 ฉบับที่ 1, หน้า 191.

<sup>73</sup> อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 75, หน้า 191-192.

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกล้อมวชนละเมิดมี 3 ข้อด้วยกัน คือ

1. ข้อ 16 เรื่องของชีวิตความเป็นส่วนตัว ที่จะไม่ให้ใครเข้าไปแทรกแซงชีวิตส่วนตัวหรือความเป็นส่วนตัว

*Article 16*

1. *No child shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his or her privacy, home or correspondence, nor to unlawful on his or her honour and reputation.*

2. *The child has the right to the protection of the law against such interference or attack.*<sup>74</sup>

จากบทบัญญัติข้อ 16 นี้สามารถแยกส่วนที่ให้การคุ้มครองเด็กออกเป็น ส่วนๆ ได้ ดังนี้คือ การให้ความคุ้มครองในเรื่องการถูกล้อมวชนละเมิด (interference with his or her privacy)

การให้ความคุ้มครองตามข้อ 16 นี้เด็กมีสิทธิจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายซึ่งกฎหมายในปัจจุบันส่วนที่ให้การคุ้มครองในเรื่องความเป็นส่วนตัวและเกียรติยศของเด็กได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ประมวลกฎหมายอาญาลักษณะหมิ่นประมาท ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และ วิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

โดยทั่วไปการแทรกแซงสิทธิส่วนตัวของเด็กหรือเยาวชนนั้นมี 2 ลักษณะคือการเข้าไปแทรกแซงโดยมีอำนาจและไม่ผิดกฎหมาย คือการเข้าไปแทรกแซงโดยมีอำนาจหน้าที่ที่จะทำได้ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ กรมประชาสงเคราะห์สถานพินิจ ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีอำนาจในการเข้าไปแทรกสอดและรู้เรื่องส่วนตัวของเด็กหรือเยาวชนหรือ

---

<sup>74</sup> ข้อ 16 1. เด็กจะไม่ถูกล้อมวชนละเมิดโดยพลการหรือโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว บ้านหรือหนังสือโต้ตอบ รวมทั้งจะไม่ถูกรบกวนโดยมิชอบต่อเกียรติและชื่อเสียง

2. เด็กมีสิทธิได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายจากการแทรกแซงหรือการกระทำดังกล่าว

ครอบครัวได้โดยไม่ผิดกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการสืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ฐานะของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด และของ บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้นอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มที่เข้าไปแทรกแซงสิทธิส่วนตัวของเด็กหรือเยาวชนหรือ ครอบครัวของเด็กและเยาวชน โดยไม่มีอำนาจเลย โดยกลุ่มที่ไม่มีอำนาจในการแทรกแซงนี้ยังสามารถแบ่งได้อีกเป็นสองกลุ่มคือกลุ่มที่แทรกแซงโดยไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เช่น คนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็ก แพทย์ นักบวช และกลุ่มที่แทรกแซงในชีวิตความเป็นส่วนตัวของเด็กโดยละเมิดกฎหมาย เช่น สื่อมวลชน ที่นำข้อเท็จจริงส่วนตัวของเด็ก เยาวชนหรือครอบครัวไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน<sup>75</sup>

## 2. ข้อ 19 เรื่องการคุ้มครองเด็กในเรื่องการถูกข่มเหงรังแกทั่ว ๆ ไป

### *Article 19*

1. *States Parties shall take all appropriate legislative, administrative, social and education measure to protect the child from all forms of physical or mental violence injury or abuse, neglect or negligent treatment, maltreatment or exploitation, including sexual abuse, while in the care of parents (s), legal guardian (s) or any other person who has the care of the child.*

2. *Such protective measure should, as appropriate, include effective procedures for the establishment of social programmes to provide necessary support for a child and for those who have the care of the child, as well as for other forms of prevention and for identification, reporting, referral, investigation, treatment and follow-up of instances of child maltreatment described heretofore, and , as appropriate, for judicial involvement.*<sup>76</sup>

<sup>75</sup> สรรพสิทธิ กลุ่มประพันธ์, สิทธิเด็กกับการเผยแพร่ข้อมูลเด็กและเยาวชน, เอกสารในการสัมมนาเรื่องสิทธิเด็กกับการเผยแพร่ข้อมูลเด็กและเยาวชน เสนอที่คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 21 กรกฎาคม 2538. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

<sup>76</sup> ข้อ 19 รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ด้านนิติบัญญัติ บริหาร สังคม และการศึกษาในอันที่จะคุ้มครองเด็กจากรูปแบบทั้งปวงของความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิต การทำร้ายหรือการกระทำอันมิชอบ การทอดทิ้งหรือการปฏิบัติโดยประมาท การปฏิบัติที่ผิดหรือการแสวง

ข้อ 19 การให้ความคุ้มครองตามมาตรา 19 นี้ เป็นการให้ความคุ้มครองเด็กจากการถูกข่มเหงรังแกทั่ว ๆ ไป แต่การไขข่าวสารข้อมูลโดยเฉพาะอย่างยิ่งการซักข้อเท็จจริงของเด็กต่อหน้าสาธารณชนหรือสื่อมวลชนแขนงใดก็ตามอาจจะทำให้เกิดเหมือนการกระทำละเมิดซ้ำ การกระทำละเมิดสิทธิเด็กซ้ำ<sup>77</sup> ซึ่งมาตรการการคุ้มครองที่รัฐจะทำได้เช่น การออกกฎหมาย หรือแก้ไขกฎหมายให้คุ้มครองครอบคลุมถึงลักษณะการละเมิดสิทธิเด็กซ้ำหรือการออกกฎระเบียบให้หน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กให้เพิ่มความระมัดระวัง มิให้สื่อมวลชนแสวงหาประโยชน์จากเด็กได้

3. ข้อ 39 เรื่องสิทธิในการได้รับการฟื้นฟู เยียวยา ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิต และการคืนสู่สังคมของเด็ก

#### Article 39

States Parties shall take all appropriate measures to promote physical and psychological recovery and social reintegration of a child victim of : any form of neglect, exploitation, or abuse; torture or any other form of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment; or armed conflicts. Such recovery and reintegration shall take place in an environment which fosters the health, self-respect and dignity of the child.<sup>78</sup>

ประโยชน์ รวมถึงการกระทำอันมิชอบทางเพศ ขณะอยู่ในความดูแลของบิดา มารดา ผู้ปกครองตามกฎหมาย หรือบุคคลอื่นใดซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแลตามแต่ละจะเหมาะสม มาตรการคุ้มครองเช่นนี้ควรรวมถึง กระบวนการที่มีประสิทธิผลสำหรับการจัดตั้งแผนงานทางสังคมในอันที่จะให้การสนับสนุนที่จำเป็นแก่เด็กและบุคคลซึ่งเด็กนั้นอยู่ในความดูแล ตลอดจนกระบวนการที่มีประสิทธิผลสำหรับการป้องกันในรูปแบบอื่น และให้มีการระบุ การรายงาน การส่งเรื่องเพื่อพิจารณา การสืบสวน การปฏิบัติและการติดตามเรื่องของกรณีการปฏิบัติที่ผิดต่อเด็กตามที่ระบุมาแล้วข้างต้นและในกรณีที่เหมาะสมให้ทางตุลาการเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

<sup>77</sup> เรื่องเดียวกัน

<sup>78</sup> ข้อ 39. รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ที่จะส่งเสริมการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ และการกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่ได้รับเคราะห์จากการทะเลาะในรูปแบบใด ๆ การแสวงหาประโยชน์การกระทำอันมิชอบ การทรมาน หรือการลงโทษ หรือการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้าโดยรูปอื่นหรือการพิพาทกันด้วย อาวุธ การฟื้นฟูหรือการกลับคืนสู่สังคมดังกล่าวจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ การเคารพตนเองและศักดิ์ศรีของเด็ก

มาตรา 39 เป็นสิทธิของเด็กที่จะได้รับการส่งเสริมการฟื้นฟู ทั้งทางร่างกายและจิตใจและการกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่ได้รับเคราะห์ ดังนั้นหากมีบุคคลใดมาทำลายขั้นตอนหรือกระทำการใดให้เกิดผลเสียต่อกระบวนการฟื้นฟูของเด็ก เช่นกรณีที่สื่อมวลชนเปิดเผยข้อมูลของเด็กทั้งชื่อ ที่อยู่ และรูปภาพ ประวัติของเด็ก ต่อสาธารณชน การเปิดเผยเช่นนี้เท่ากับเป็นการประจานเด็กต่อสังคมทำให้เด็กเกิดความอับอายและจะส่งผลกระทบต่อการฟื้นฟูสภาพจิตใจของเด็กให้ดีขึ้น การเปิดเผยข้อมูลของเด็กโดยสื่อมวลชนนั้นนอกจากจะกระทบถึงกระบวนการฟื้นฟูแล้วยังมีผลกระทบต่อ การกลับคืนสู่สังคมของเด็กด้วยเพราะเมื่อข้อมูลเด็กถูกเปิดเผยหมดแล้ว ก็ยากที่เด็กจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ต้องหวาดระแวงต่อสายตาคนรอบข้าง และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กในการได้รับการฟื้นฟูทั้งทางจิตใจและกลับคืนสู่สังคมของเด็ก รัฐจึงต้องหามาตรการที่เหมาะสมในการส่งเสริมการฟื้นฟูและการกลับคืนสู่สังคมของเด็กและขณะเดียวกันก็ต้อง ป้องกันมิให้สื่อมวลชนละเมิดสิทธิเด็กโดยการเปิดเผยข้อมูลเด็กออกสู่สาธารณะ

อนึ่งการละเมิดสิทธิเด็กโดยสื่อมวลชนนั้นลักษณะใดลักษณะหนึ่งเช่น การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของเด็กหรือครอบครัวอาจจะคาบเกี่ยวกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กหลายข้อได้

### 3.3.2 กฎหมายต่างประเทศ

#### 3.3.2.1 กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเยาวชนในรัฐ Texas (Texas Juvenile Law)

Texas Juvenile Law เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับสำหรับเด็กที่กระทำความผิดโดยบุคคลที่อยู่ภายใต้อำนาจของกฎหมายนี้ได้แก่ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 10 แต่ไม่เกิน 18 ปี คำนิยามของคำว่า เด็ก ตามมาตรา 51.02 (2) ดังนี้

“เด็ก” หมายถึง บุคคลซึ่ง :

(เอ) มีอายุ 10 ปี หรือมากกว่าแต่ไม่เกิน 17 ปี หรือ

(บี) 17 ปี หรือมากกว่าแต่ไม่เกิน 18 ปี สำหรับบุคคลซึ่งถูกกล่าวหา

หรือพบว่ากระทำความผิดทางอาญาหรือได้กระทำการอันใดที่กฎหมายระบุว่าต้องถูกควบคุมดูแล โดยที่การกระทำนั้นเกิดขึ้นก่อนอายุ 17 ปี<sup>79</sup>

จากบทบัญญัติข้างต้นหมายความว่าเด็กที่จะถือว่ากระทำความผิดและจะต้องรับผิดชอบในการกระทำความผิดของตนภายใต้กฎหมายนี้คือเด็กอายุตั้งแต่ 10 ปีแต่ไม่เกิน 17 ปี หรือกรณีที่อายุมากกว่า 17 ปีแต่ไม่เกิน 18 ปี และได้กระทำความผิดทางอาญาหรือกระทำการใดที่กฎหมายระบุให้ถูกควบคุมดูแล ก่อนที่จะมีอายุ 17 ปี

Texas Juvenile Law ซึ่งกฎหมายดังกล่าวนี้ได้ให้ความสำคัญในการรักษาความลับของข้อมูลของเด็กโดยได้บัญญัติไว้ในบทที่ 15 ซึ่งจะกล่าวถึงการเข้าถึงข้อมูลและประวัติของเด็ก การรักษาความลับของเด็กและกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับเด็ก<sup>80</sup> ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

โดยทั่วไปแล้วรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับรองให้การต่อสู้คดีกันในกระบวนการยุติธรรมนั้นเป็นกระบวนการที่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณะชนได้เท่าที่จะไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม (เป็นหลักทั่วไปที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาก่อนถึงชั้นศาลจะเปิดเผยต่อสาธารณะ) เอกสารประเภทต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ศาลอาญาเก็บเข้าในระเบียบถือเป็นข้อมูลสาธารณะที่จะเข้าถึงได้ ตรวจสอบได้โดยผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ หรือคนในสังคมทั่วไป และแม้จะเป็นระเบียบที่ไม่เป็นเรื่องสาธารณะก็ตามแต่ข้อมูลก็อาจหลุดออกสู่สาธารณะชนได้เมื่อได้มีการปรับระบบการจัดเก็บข้อมูลเป็นระบบคอมพิวเตอร์ทั้งประเทศซึ่งทำให้คนสามารถเข้าหาข้อมูลได้ง่าย แต่ในทางปฏิบัติของคดีเยาวชนนั้นแตกต่างจากหลักทั่วไปค่อนข้างมากเพราะโดยปกติ

<sup>79</sup> “Child” means a person who is:

(A) ten years of age or older and under 17 years of age; or

(B) seventeen years of age or older and under 18 years of age who is alleged or found to have engaged in delinquent conduct or conduct indicating a need for supervision as a result of acts committed before becoming 17 of age.

<sup>80</sup> (Chapter 15 Access to and Confidentiality of Juvenile Records and Proceedings)

ระเบียบประวัติ ข้อมูลการพิจารณาและรับฟังพยานของเยาวชนจะไม่เปิดสู่สื่อมวลชนและสาธารณชนโดยทั่วไปเนื่องจากรัฐมีความห่วงใยว่าการเปิดเผยกระบวนการพิจารณาคดีเด็กออกสู่สาธารณชนจะเป็นผลเสียต่อการกลับคืนสู่สังคมของเด็กผู้กระทำความผิด ดังนั้นกฎหมายจึงกำหนดให้กระบวนการพิจารณาคดีเยาวชนในแทบทุกมลรัฐเป็นความลับและในรัฐ Texas ก็เป็นเช่นนั้นด้วย

การแก้ไขกฎหมายของรัฐ Texas ในปี 2538 ได้ลดระดับความลับของกระบวนการพิจารณาคดีเด็กลงโดยการเพิ่มโอกาสการสามารถเข้าถึงระเบียบ ประวัติและการพิจารณาคดีเด็ก (เมื่อเด็กเข้าไปอยู่ในกระบวนการพิจารณาคดีในศาลอาญาในความผิดเกี่ยวกับเรื่อง การจราจร หรือความผิดที่มีโทษปรับเท่านั้นที่ กระบวนการพิจารณาจะเปิดออกสู่สาธารณชนเช่นเดียวกับกระบวนการพิจารณาอื่น ๆ ยิ่งกว่านั้นเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและเสมียนศาลก็จะลงระเบียบที่ให้สาธารณชนสามารถตรวจสอบได้เช่นเดียวกับคดีอาญาอื่น ๆ) กระนั้นแม้ว่าจะมีพิจารณาการแก้ไขกฎหมายนี้แล้วก็ตามแต่สถานะของระเบียบและสถานะของกระบวนการพิจารณาในระบบศาลเด็กมีความแตกต่างอยู่มากกับระบบการพิจารณาในศาลอาญา การให้การคุ้มครองข้อมูลและประวัติของเด็กภายใต้กฎหมายนี้มีดังต่อไปนี้

### ก. การนำระเบียบประวัติของเด็กไปใช้ในกระบวนการพิจารณาอื่น

โดยปกติการนำระเบียบประวัติ หรือข้อมูลในกระบวนการพิจารณาคดีของเด็กไปเปิดเผยนั้นไม่สามารถทำได้แต่กฎหมายยินยอมให้นำระเบียบ ประวัติของเด็กและเยาวชนไปใช้ในคดีอื่น ๆ ได้หลักเกณฑ์สำคัญที่ให้อนุญาตคือ มาตรา 51.13 ของประมวลกฎหมายครอบครัวที่กำหนดข้อแนะนำทั่วไปที่เกี่ยวกับการนำระเบียบคดีเยาวชนไปใช้ในคดีอื่นๆ ที่เด็กต้องเข้าไปเกี่ยวข้องไว้ดังนี้

(เอ) คำสั่งของการพิจารณาคดีหรือคำสั่งจำหน่ายคดีในการพิจารณาคดีภายใต้มาตรานี้ ต้องไม่เกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาหรือคำสั่งที่มีส่วนได้เสียตัดสิทธิในทางแพ่งที่เป็นผลมาจากการกระทำความผิดทางอาญานั้นหรือมีผลทำให้เด็กขาดคุณสมบัติที่จะสมัครหรือได้รับการแต่งตั้งเป็นข้าราชการ

(บี) การนำระเบียบประวัติ การพิจารณาคดีของเด็กในคดีไปใช้ในคดีต่อไปที่เด็กจะเป็นคู่ความหรืออาจเป็นคดีที่อยู่ระหว่างอันนำไปสู่การมีคำพิพากษาในศาลอาญา ทั้งนี้ภายใต้ความยินยอมตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญารัฐ Texas ปี 2508

อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์และแนวทางในการให้ความยินยอมในการนำระเบียบ ประวัติ การพิจารณาคดีของเด็กและเยาวชนไปใช้ในกระบวนการพิจารณาคดี อื่น ๆ นั้นก็พิจารณาแต่ละกรณีไป ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการให้ความยินยอมในกรณีดังต่อไปนี้



1) การนำไปใช้ในการกล่าวหาหรือทำลายความน่าเชื่อถือของพยานในคดีอื่น (กระบวนการพิจารณาอื่น)

โดยหลักทั่วไปเมื่อบุคคลให้การเป็นพยานในศาลไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิตามกฎหมายที่จะกล่าวหาหรือแสดงให้เห็นว่าพยานได้ถูกพิพากษาในคดีอุกฉกรรจ์หรือพยานมีความเสื่อมเสียทางจริยธรรม ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือของพยาน ดังนั้นจึงเป็นข้อมูลที่คณะลูกขุนควรจะทราบ

2) การนำไปใช้ในการพิสูจน์ความจริงของพยาน

เมื่อบุคคลถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาและอยู่ในฐานะที่เป็นพยานให้การรับรองความประพฤติที่ดีหรือคุณงามความดีของจำเลยกฎหมายให้อำนาจอัยการที่จะถามพยานคนนั้นถึงเหตุการณ์ เรื่องราวซึ่งอาจจะขัดแย้งกับคำให้การของเขา

3) การนำไปใช้ในฐานะพยานที่เป็นรู้จักกันดี มีชื่อเสียง (reputation)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ของรัฐ Texas มาตรา 37.07 ข้อ 3 (ก) ยินยอมให้มีการนำไปใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในฐานะ “ความมีชื่อเสียงของพยาน”<sup>81</sup> ประวัติดังกล่าวไม่บ่งพร่องสามารถนำมาสอบถามได้ ศาลมีความเห็นว่าเพียงเฉพาะแต่การที่พยานให้การแก่รัฐเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือชื่อเสียงที่แย่ของจำเลยในตอนที่มักจะมีละเมิดกฎหมายยอมให้มีขึ้นได้ (ศาลยอมรับไม่ควรจะห้าม)

4) นำไปใช้ในการพิจารณาโทษในคดีอาญา

การนำเอาความเกี่ยวข้องในการพิจารณาคดีเยาวชนมาใช้ในการพิจารณาคดีที่มีโทษทางอาญามีการเปลี่ยนแปลงไปมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะการใช้จะขึ้นอยู่กับความยินยอม ขึ้นอยู่กับผู้พิพากษาหรือลูกขุนในการกำหนดโทษหรือความผิดนั้นเป็นความผิดที่มีโทษประหารชีวิตหรือไม่หรือไม่ว่าการนำไปใช้นั้นเป็นไปตามการแก้ไขตามบทบัญญัติแก้ไขปี 2530 ที่ให้อำนาจในการนำการพิจารณาคดีพิพากษาร้ายแรงไปใช้ในบางสถานการณ์หรือภายใต้การแก้ไขบทบัญญัติใหม่ในปี 2538 ที่ให้เอาไปใช้ในการพิจารณาคดีอื่นและไม่ว่าการใช้นั้นจะเกิดขึ้นภายใต้บทบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติม 2536 ที่ยินยอมให้ความคิดที่เกิดขึ้นก่อนหรือพฤติกรรมที่ไม่

<sup>81</sup> Texas Code of Criminal Procedure Art. 37.07, Sec. 3(a), permits testimony at the penalty phase of a criminal trial about the defendant's "general reputation."

ดีสามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานได้ไม่ว่าจะมีผลในการพิจารณาคดีหรือไม่ การนำระเบียบประวัติมาใช้ในการพิจารณาลงโทษเช่น การลงโทษคดีที่มีโทษไม่ถึงประหารชีวิตหากจำเลยถูกลงโทษที่ไม่ถึงประหารและได้เลือกใช้และยอมให้ใช้ระบบลูกขุนมาตัดสิน คดีที่มีโทษประหารชีวิต (โดยใช้ลูกขุน) การลงโทษโดยผู้พิพากษา (หากจำเลยเลือกใช้วิธีที่ให้ผู้พิพากษาคัดสินลงโทษ) การพิจารณาคดีอุกฉกรรจ์ที่เกิดขึ้นในปี 2530 (ก่อนการแก้ไขกฎหมาย) ความผิดอุกฉกรรจ์และไม่อุกฉกรรจ์ที่เริ่มพิจารณาในปี 2539 (ได้มีการแก้ไขในปี 2538)

5) การใช้เพื่อการเผชิญหน้าและพิสูจน์ความจริงของพยานรัฐ

(States' Witness)

ข้อห้ามตามมาตรา 51.13 ในการห้ามใช้ข้อมูลเกี่ยวกับคำพิพากษาลงโทษ คำชี้ขาดในคดีอาญา หรือ การหลักฐานต่าง ๆ ในกระบวนการพิจารณาคดีของเด็กนั้นมักจะได้รับการยินยอมหากเป็นการใช้สิทธิของจำเลยตามรัฐธรรมนูญที่จะนำข้อมูลข้างต้นมาใช้เพื่อการเผชิญหน้าและพิสูจน์ความจริงของพยานรัฐ<sup>82</sup>

6) การใช้กระบวนการพิจารณาคดีเยาวชนในฐานะคำให้การของ

พยาน

กฎหมายพยานของรัฐ Texas ข้อ 804 (b) (1) นั้นยินยอมให้คำให้การของพยานในคดีก่อนเป็นหลักฐานในคดีได้หากพยานที่ได้ให้การในคดีก่อนไม่สามารถมาให้การเป็นพยานได้ และ “ในกรณีที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามพยานได้ถูกเสนอหรือมีโอกาสในการปรับปรุงคำให้การโดยตรง โดยตรงกันข้าม หรือการพิสูจน์ทาง อ้อม”<sup>83</sup>

7) การใช้เป็นการพิจารณาคัดสินคดีอุกฉกรรจ์ที่เกิดขึ้นก่อน

<sup>82</sup> The prohibition of Section 51.13 on the use of adjudication, dispositions or evidence of juvenile proceedings must yield to the criminal defendant's constitutional right to confront the witnesses against him or her under certain circumstances.

<sup>83</sup> Texas Rules of Criminal Evidence 804(b)(1) permits former testimony to be offered in evidence if the witness who previously testified is unavailable to testify in person and "if the party against whom the testimony is now offered had an opportunity and similar motive to develop the testimony by direct, cross, or redirect examination."

## ข. การรักษาความลับซึ่งกระบวนการพิจารณาในศาลเยาวชน

เดิมกระบวนการพิจารณาคดีเยาวชนตามกฎหมายของรัฐ Texas นั้นเป็นการพิจารณาลับและมาตรา 53.045 ของ Family Code ได้ให้อำนาจศาลเยาวชนที่จะพิจารณายินยอมให้บุคคลอื่นที่มีใช้คู่ความเข้าฟังการพิจารณาคดีเยาวชนได้หากศาลเห็นว่าเหมาะสม ต่อมาในปี 2538 ได้มีการแก้ไขหลักดังกล่าว Juvenile law แล้วหลักการเรื่องการเปิดเผยกระบวนการพิจารณาคดีในศาลเยาวชนได้แก้ไขใหม่ตามมาตรา 54.08 เป็นดังนี้

(เอ) เว้นแต่จะได้กำหนดไว้ในข้อ (บี) ศาลจะต้องเปิดเผยกระบวนการพิจารณาคดีเยาวชนต่อสาธารณะ ทั้งนี้หากศาลมีเหตุผลที่เหมาะสมศาลอาจจะไม่อนุญาตให้เปิดเผยกระบวนการพิจารณาคดีเยาวชนได้

(บี) ศาลอาจจะไม่ห้ามผู้เสียหายจากการกระทำความผิดของเด็กเข้าฟังการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กเป็นการส่วนตัวได้เว้นแต่กรณีที่ผู้เสียหายจะต้องให้การเป็นพยานในคดีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กนั้นและศาลเห็นว่าการอนุญาตให้ผู้เสียหายเข้าฟังการทำให้การอื่นในคดีของเด็กนั้นอาจส่งผลกระทบต่อคำให้การของผู้เสียหายได้

เดิมข้อสันนิษฐานตามกฎหมายไม่มีคำวินิจฉัยที่ชัดเจนในการห้ามเปิดเผยกระบวนการพิจารณาคดีเยาวชนต่อสาธารณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของศาลว่าจะอนุญาตให้ใครเข้าฟังการพิจารณาคดีเยาวชนได้ แต่ตามกฎหมายใหม่ที่ได้มีการแก้ไขในปี 2538 นี้ กระบวนการพิจารณาคดีเยาวชนอาจเปิดเผยต่อสาธารณะซึ่งรวมถึงสื่อมวลชนได้เว้นแต่เป็นการห้ามในกรณีที่ผู้เสียหายที่มีส่วนได้เสียในคดีจะเข้าฟังการพิจารณาคดีและศาลเห็นว่าไม่เหมาะสมเพราะจะกระทบต่อคำให้การของผู้เสียหายนั้นศาลอาจจะสั่งห้ามผู้เสียหายนั้นเข้าฟังการพิจารณาคดีได้หรืออาจสั่งให้เป็นการพิจารณาลับได้ อย่างไรก็ตามเหตุผลในการสั่งให้พิจารณาลับนั้นอาจจะพิจารณาข้อเท็จจริงแต่ละคดีไปและไม่สามารถนำเหตุผลในการสั่งห้ามในคดีหนึ่งไปเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปในการสั่งพิจารณาลับในคดีต่อ ๆ ไปได้ซึ่งหลักการห้ามเข้าฟังการพิจารณาคดีเยาวชนที่แก้ไขใหม่นี้ถือเป็นมาตรฐานเดียวกับหลักกฎหมายพยานรัฐ Texas คือหากศาลเห็นว่าการเข้าฟังการพิจารณาของผู้เสียหายนั้นอาจส่งผลกระทบต่อคำให้การของผู้เสียหายได้ผู้เสียหายนั้นอาจจะถูกกันไม่ให้เข้าห้องพิจารณาได้ไม่ว่าการพิจารณาคดีนั้นจะเปิดเผยต่อสาธารณะหรือไม่ก็ตาม ซึ่งการแก้ไข Family Code ดังกล่าวนี้นำให้หลักเกณฑ์การห้ามเปิดเผยกระบวนการพิจารณาคดีเยาวชนของศาลชัดเจนมากขึ้นกว่าเดิม โดยเคยมีปัญหาในเรื่องคู่ความขอให้ศาลสั่งให้การพิจารณาการโอนย้ายคดีไปยังศาลอาญานั้นเป็นการพิจารณาลับแต่ศาลกลับยินยอมให้สื่อมวลชนเข้าฟังการพิจารณานั้นคู่ความจึงเรียกร้องต่อศาลอุทธรณ์ว่าศาลใช้อำนาจในทางไม่ชอบกีดกันคู่ความโดยการให้สื่อมวลชนเข้าฟังการพิจารณาการโอนคดี ศาลอุทธรณ์ยกคำร้องดังกล่าวของคู่ความโดยเห็นว่าการ

ใช้ คูลพินิ่งดังกล่าวของศาลนั้น ไม่ถือเป็นการใช้คูลพินิ่งที่ไม่เป็นธรรมยิ่งกว่านั้น การอนุญาตให้ สื่อมวลชนเข้าฟังการพิจารณาคดีดังกล่าวจนกระทั่ง ได้มีการ โอนคดีไปยังศาลอาญาซึ่งมีการ พิจารณาคดีอย่างเปิดเผยนั้นถือเป็นหลักทั่วไปตามรัฐธรรมนูญและศาลอุทธรณ์เห็นว่าไม่ก่อให้เกิด ผลเสียแต่อย่างใด<sup>84</sup> โดยความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต้องเกิดจากศาลใช้ คูลพินิ่งที่ผิดในการตัดสิน คดีเท่านั้น และหลักดังกล่าวถือเป็นหลักที่ยึดใช้กันก่อนการแก้ไขกฎหมาย โดยในคดีระหว่าง San Antonio Express-News และ Roman, 861 S.W. 2d 265,268<sup>85</sup> นั้นศาลพิพากษาว่าศาลอาญาไม่ สามารถห้ามสื่อมวลชนในการเปิดเผยชื่อของพยานสำคัญของจำเลยได้ อย่างไรก็ตามหลักการให้ การพิจารณาคดีเยาวชนเป็นการพิจารณาลับนั้นก็ยัง ไม่มีความชัดเจนเพราะจนกระทั่ง ได้มีการแก้ไข กฎหมายในปี 2538 และทำให้ศาลมีอำนาจในการสั่งห้ามบุคคลอื่นนอกจากคู่ความเข้าฟังการ พิจารณาคดีหรือการตัดสินคดีได้ซึ่งถือเป็นอำนาจที่ศาลไม่สามารถทำได้ตามกฎหมายเดิม ดังนั้น การให้ความคุ้มครองเด็กจากสื่อมวลชนโดยการสั่งให้พิจารณาคดีลับนั้นจึงเป็นรูปธรรมมากขึ้นตาม กฎหมายใหม่

#### ก. ระบบระเบียบและประวัติเยาวชน

เดิมระบบระเบียบและประวัติของเยาวชนในรัฐ Texas นั้นถือเป็นข้อมูล ในวงแคบที่มีได้แพร่หลายเท่าใดนัก โดยเงื่อนไขการจัดเก็บและการรักษาความลับของข้อมูล เยาวชนอยู่ภายใต้ Family Code มาตรา 51.14 51.15 จนกระทั่งในปี 2538 ได้มีการแก้ไขกฎหมายดัง กล่าวเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในเรื่องการจัดทำระเบียบและประวัติของเยาวชน การเข้าสู่ประวัติและ ระเบียบดังกล่าวโดยบุคคลภายนอก นอกจากนั้นยังได้มีการแก้ไขมาตรฐานข้อมูลประวัติของเยาวชน ที่กระทำความผิดด้วย และผลจากการแก้ไขดังกล่าวทำให้ระบบระเบียบและประวัติของเยาวชน นั้นเปิดกว้างสำหรับบุคคลภายนอกมากขึ้น โดยเปิดกว้างทั้งรัฐและทั่วประเทศทั้งนี้สืบเนื่องจาก หน่วยงานที่ทำหน้าที่ดังกล่าวได้เปลี่ยนมาใช้ระบบการจัดทำและจัดเก็บข้อมูล โดยคอมพิวเตอร์ทำ ให้การค้นหาข้อมูลของเยาวชนเปิดกว้างมากขึ้น

<sup>84</sup> In the matter of R.A.G., 870 S.W.2d 79 (Tex.App-Dallas 1993)

<sup>85</sup> (Tex.App.-San Antonio 1993)

ระเบียบประวัติของเยาวชนที่อยู่ภายใต้การควบคุมของศาลเยาวชนมีดังต่อไปนี้

- ประวัติเกี่ยวกับการขับขี่ยานพาหนะ

ประวัติเกี่ยวกับการขับขี่ยานพาหนะ เช่น การได้รับใบอนุญาตขับขี่รถยนต์ตามกฎหมาย รายงานการสืบสวนและประวัติการเกิดอุบัติเหตุตั้งแต่เดิมการควบคุมประวัติดังกล่าวอยู่ภายใต้มาตรา 51.14 ของ Family Code แต่ต่อมาถูกยกเลิกในปี 2538 และให้ใช้หลักเกณฑ์การควบคุมความลับตามมาตรา 58.007 แทน โดยมาตรา 58.007 (เอ) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า “มาตรานี้ไม่นำไปใช้กับประวัติหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กซึ่งจำเป็นหรือต้องดำรงไว้ภายใต้การควบคุมของกฎหมายหรือระเบียบของรัฐเกี่ยวกับการควบคุมยานพาหนะ”<sup>86</sup> ซึ่งตามหลักกฎหมายปัจจุบันประวัติหรือข้อมูลของเยาวชนเกี่ยวกับการขับขี่ยานพาหนะนั้นต้องจัดเก็บต่างหากแยกกับประวัติของผู้ใหญ่

- ประวัติจากอัยการ ศาลและการคุมประพฤติ

เดิมนั้นประวัติการคุมประพฤติจากสถานคุมประพฤติไม่ได้รวมอยู่ในการให้ความคุ้มครองนี้จนกระทั่งได้มีการแก้ไขกฎหมายในปี 2538 ซึ่งได้ยกเลิกมาตรา 51.14 (เอ) และเปลี่ยนมาใช้มาตรา 58.007 (บี) แทน โดยได้เพิ่มประวัติการคุมประพฤติให้อยู่ในการคุ้มครองความลับด้วย นอกจากนี้ยังได้เพิ่มบุคคลที่สามารถดูข้อมูลเหล่านี้ได้ โดยแต่เดิมนั้นผู้มีสิทธิขอข้อมูลเหล่านี้ได้คือ ผู้พิพากษา พนักงานคุมประพฤติ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือที่ปรึกษาของศาลเยาวชน ทนายของคู่ความ ตัวแทนของรัฐหรือเอกชน หรือหน่วยงานที่ดูแลเด็กซึ่งศาลได้จัดหาให้หรือหน่วยงานที่ดูแลเด็กภายใต้คำสั่งของศาลเยาวชน บุคคลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ บุคคลที่มีส่วนได้เสียกับกระบวนการพิจารณา และเมื่อได้แก้ไขกฎหมายแล้วทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถดูข้อมูลตามมาตรา 58.007 ได้ทั้งหมด นอกจากนี้ยังเปิดกว้างเพิ่มประเภทบุคคลที่สามารถขอประวัติของเด็กได้อีก โดยบุคคลที่เพิ่มขึ้นมาได้แก่ “ตัวแทนในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก” ( Juvenile Justice Agency) ซึ่งมาตรา 58.101 (5) ได้ให้คำนิยามของคำว่า ตัวแทนในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก นั้นหมายถึง ตัวแทนที่ควบคุมหรือดูแลเยาวชนซึ่งกระทำความผิด ทั้งนี้รวมถึง ศาลเยาวชน ผู้คุมประพฤติเยาวชน TYC และตัวแทนรัฐหรือเอกชนที่ทำหน้าที่ดูแลเยาวชนตามการจัดการของศาล<sup>87</sup>

<sup>86</sup> Section 58.007(a) provides in part, "This section does not apply to a record or file relating to a child that is required or authorized to be maintained under the laws regulating the operation of motor vehicles in this state."

นอกจากนั้นอัยการยังได้ตีความว่าผู้เสียหายจากการกระทำความผิดของเยาวชนนั้นน่าจะเป็นบุคคลที่มีส่วนได้เสียกับกระบวนการพิจารณาตามมาตรา 58.007 (ข) (5) ซึ่งสามารถขอข้อมูลของเยาวชนได้ อย่างไรก็ตามการขอข้อมูลของบุคคลข้างต้นต้องเพื่อสำหรับการตรวจสอบหรือการสืบสวนเท่านั้น

- การเข้าถึงประวัติของศาลโดยอัยการในคดีอาญา

วัตถุประสงค์ของการดูประวัติของศาลโดยอัยการนั้นเพื่อที่จะดูประวัติการถูกลงโทษและประวัติการกระทำความผิดออกจากรังเพื่อนำไปพิจารณาในการลงโทษ

นอกจากประวัติข้างต้นแล้วศาลเยาวชนยังได้ให้ความคุ้มครองประวัติตัวตน ประวัติการบังคับใช้กฎหมาย ประวัติผู้กระทำความผิดทางเพศ ระเบียบประวัติการบังคับใช้กฎหมายค่าอุปการะเลี้ยงดู และประวัติกลุ่มอาชญากรรมด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกันคือเพื่อมิให้ประวัติและข้อมูลของเยาวชนแพร่หลายออกไปยังสาธารณชนทำให้เกิดปัญหาในการกลับคืนสู่สังคมของเยาวชน กฎหมายจึงได้กำหนดให้ประวัติของเยาวชนตามที่กฎหมายให้ความคุ้มครองนี้แยกจัดเก็บต่างหากจากประวัติของผู้ใหญ่และระบอบบุคคลที่จะมีสิทธิขอข้อมูลเหล่านี้ได้และต้องเป็นการขอข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กด้วย

### ง. ลายนิ้วมือและภาพถ่าย

เดิมวัตถุประสงค์ของการจัดทำลายนิ้วมือและภาพถ่ายของเยาวชนนั้นเพื่อประโยชน์ในการติดตาม จับกุมเมื่อเยาวชนเหล่านั้นเติบโตเป็นผู้ใหญ่แต่เมื่อได้มีการแก้ไขกฎหมาย Family Code ในปี 2538 วัตถุประสงค์ของการจัดทำลายนิ้วมือและภาพถ่ายของเยาวชนจึงเปลี่ยนเป็นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับระบบกระบวนการยุติธรรมของเยาวชนที่ได้เปิดกว้างขึ้น

- การจัดทำระเบียบ ประวัติลายนิ้วมือและภาพถ่าย

เดิมหลักการจัดทำระเบียบ ประวัติลายนิ้วมือและภาพถ่ายของเยาวชนนั้นจะสามารถทำได้หากเยาวชนนั้นอายุ 15 ปีขึ้นไปและศาลเยาวชนได้วินิจฉัยว่าได้กระทำความผิดคดีออกจากรัง และภายหลังจากการแก้ไขกฎหมายในปี 2538 แล้วหลักการจัดทำก็เปลี่ยนมาอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 58.002 (เอ) ของ Family Code ดังนี้

<sup>87</sup> Section 58.101(5) defines a juvenile justice agency as "an agency that has custody or control over juvenile offenders." It includes a juvenile court, juvenile probation, TYC, or a public or private agency having custody or control under placement arrangements or by court order.

“ยกเว้นแต่ได้กำหนดไว้ในบทที่ 79 ของ Human Resources Code เด็กอาจจะไม่ต้องถูกถ่ายภาพหรือพิมพ์นิ้วมือหากปราศจากความยินยอมของศาลเยาวชนหรือเว้นแต่เด็กที่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมอันเนื่องมาจากได้กระทำความผิด อุกฉกรรจ์ หรือถูกลงโทษให้กักขังในคุกอันเนื่องมาจากได้กระทำความผิดทั่วไป”<sup>88</sup>

จากบทบัญญัติในมาตรา 58.002 การอนุมัติให้จัดพิมพ์ลายนิ้วมือและรูปถ่ายของเยาวชนนั้นเกิดขึ้นได้ 3 ประการเท่านั้นคือ 1) ด้วยความยินยอมของศาลเยาวชน หรือ 2) เด็กที่กระทำความผิดภายใต้เงื่อนไข Human Resources Code บทที่ 79 หรือ 3) เด็กที่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมอันเนื่องมาจากได้กระทำความผิดอุกฉกรรจ์ หรือถูกลงโทษให้กักขังในคุกอันเนื่องมาจากได้กระทำความผิดทั่วไป ซึ่งการจัดพิมพ์ลายนิ้วมือและรูปถ่ายของเยาวชนที่นอกเหนือจากนี้ถือเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

นอกจากนั้นมาตรา 51.15 (ไอ) ยังได้กำหนดว่า “หากเด็กถูกชี้ตัวหรือถูกพิสูจน์ตัวโดยการ ใช้รูปถ่ายและเด็กอยู่ภายใต้การสอบสวนการกระทำความผิดโดยศาลเยาวชนแล้วรูปถ่ายและฟิล์มของเด็กนั้นจะต้องถูกส่งไปเก็บไว้ในการครอบครองของศาลเยาวชน”<sup>89</sup> วัตถุประสงค์ของ มาตรา 51.15 (ไอ) นี้ไม่ใช่เพื่อป้องกันความผิดพลาดในการพิสูจน์ยืนยันตัวตนในศาลแต่เป็นการป้องกันเด็กที่กระทำความผิดจากการถูกสังคมนตรีตรวจสอบและป้องกันการเผยแพร่รูปถ่ายออกสู่สาธารณะและป้องกันอุปสรรคในการกลับคืนสู่สังคมของเด็กด้วย

- การเก็บรักษาระเบียนประวัติ

ลายพิมพ์นิ้วมือและรูปถ่ายของเด็กนั้นจะต้องเก็บ รักษาไว้โดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายเช่นเดียวกับระเบียบประวัติของข้อมูลอื่น ๆ ตามมาตรา 58.007 (ซี) ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามระบบข้อมูลของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก

<sup>88</sup> Section 51.15 was replaced by Section 58.002. It provides in subsection (a): Except as provided by Chapter 79, Human Resources Code, a child may not be photographed or fingerprinted without the consent of the juvenile court unless the child is taken into custody for conduct that constitutes a felony or a misdemeanor punishable by confinement in jail.

<sup>89</sup> Section 51.15(h) required that "if the child is identified through the photograph and the child is referred to the juvenile court for the offense investigated, the photograph and its negative shall be delivered to the juvenile court for disposition."

จ. ระบบข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของรัฐ  
 สิ่งสำคัญที่สุดในการแก้ไขกฎหมายในปี 2538 นั้นได้แก่การสร้างระบบ  
 ข้อมูลของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก โดยการใช้ระบบข้อมูลคอมพิวเตอร์อย่างเปิดกว้างนี้ถือ  
 เป็นการขยายการรับรู้ข้อมูลคำพิพากษาของคดีเด็ก

วัตถุประสงค์หลักของการจัดเก็บระบบข้อมูลนี้มี 3 ประการคือ (1) เพื่อจัด  
 เตรียมฐานข้อมูลระหว่างเด็กที่กระทำผิดกับกฎหมายเพื่อสามารถใช้ข้อมูลนี้ในการตัดสินใจ  
 ขาดคดีของบุคคลคนเดียวกัน 2) เพื่อช่วยแก้ปัญหาอาชญากรรมโดยสามารถเปรียบเทียบลายพิมพ์  
 นิ้วมือน่าสุดในฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ และ 3) เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นคว้าระบบ  
 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน ประโยชน์ด้านนิติบัญญัติ  
 และเพื่อประโยชน์ของสถาบันการศึกษา

ระบบข้อมูลของเยาวชนนี้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการควบคุมประวัติ  
 อาชญากรรมที่ดำเนินงานโดยหน่วยงานรักษาความปลอดภัยของรัฐตามอำนาจที่มีในบทที่ 60 ของ  
 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยข้อมูลในระบบนี้แบ่งได้เป็นสองส่วนคือ ส่วนที่เป็น  
 ข้อความ และส่วนที่เป็นลายพิมพ์นิ้วมือ รูปถ่าย โดยข้อมูลส่วนที่เป็นข้อความนั้นประกอบด้วยข้อ  
 มูลของเยาวชนที่กระทำผิด รายละเอียดการกระทำผิด และรายละเอียดทั้งหมดของ  
 กระบวนการพิจารณาคดีตั้งแต่เริ่มการดำเนินคดีจนถึงการตัดสินชี้ขาดคดีข้อมูลโดยจะเป็นลักษณะ  
 รายงานตามแต่ละขั้นตอน และในส่วนที่สองที่เป็นลายพิมพ์นิ้วมือนั้นเมื่อบัตรลายพิมพ์นิ้วมือถูกส่ง  
 มาโดยในบัตรจะมีรหัสที่สอดคล้องกับข้อมูลส่วนที่เป็นข้อความ ลายพิมพ์นิ้วมือจะถูกขยาย  
 (Scanned) ลงในฐานข้อมูลร่วมกับข้อมูลที่เป็นข้อความทำให้ในความจำของคอมพิวเตอร์นั้น  
 ประกอบด้วยข้อมูลที่สมบูรณ์และสามารถรู้ตัวตนของเยาวชนนั้น ๆ ได้โดยทางข้อมูลเช่น ชื่อ เพศ  
 วันเกิด หรือโดยทางลายพิมพ์นิ้วมือ

โดยสรุปแล้วข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่จะใส่เข้าไป  
 ในระบบได้แก่ข้อมูลหลัก 3 ประเภท คือ ข้อมูลอ้างอิง (Referral information) เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ  
 รูปภาพ ประวัติส่วนตัวและข้อหา ข้อมูลการดำเนินคดี และ ข้อมูลการตัดสินคดี ซึ่งในที่นี่รวมถึงคำ  
 วินิจฉัยของ TYC ด้วย โดยข้อมูลเหล่านี้สามารถโอนถ่ายข้อมูลอ้างอิงได้โดยไม่ต้องได้รับความยิน  
 ยอมจากศาล



### ฉ. การทำลายและผนึกกระเบียบประวัติและข้อมูล

กฎหมาย (Family Code) แบ่งการจัดการข้อมูลออกเป็นสองส่วนคือ การทำลายข้อมูลและการปิดผนึกข้อมูล โดยการทำลายข้อมูลนั้นเป็นการกำจัดข้อมูลให้หมดไปขณะที่การปิดผนึกข้อมูลนั้นจะเกี่ยวข้องกับการเก็บรักษาที่ปลอดภัยเพื่อป้องกันการเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมจากศาล ซึ่งปัจจุบันภายหลังจากที่ได้มีการแก้ไขกฎหมายในปี 2538 นั้นการทำลายข้อมูลสามารถทำได้ดังต่อไปนี้ คือ

1) การทำลายภายใต้บทบัญญัติมาตรา 58.001 (ซี) คือ เมื่อเด็กเข้าไปอยู่ในการควบคุมดูแลของรัฐภายใน 10 วันภายหลังจากการถูกจับกุมและไม่เกี่ยวข้องกับศาลเยาวชน จะต้องมีการทำลายข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวกับตัวเด็กทั้งนี้เมื่อมีการทำลายข้อมูลแล้วจะต้องมีการจัดทำรายงานการทำลายข้อมูลด้วยโดยก่อนหรือในวันที่ 31 ธันวาคมของทุกปี หัวหน้าส่วนการปกครองแต่ละเมืองหรือ ตัวแทนผู้รักษากฎหมายของเมือง(county law enforcement agency) จะต้องรับรองต่อคณะกรรมการเยาวชน (juvenile board) ว่าได้มีการทำลายข้อมูลตามมาตรา 58.001 แล้วและคณะกรรมการดังกล่าวจะทำการตรวจสอบว่าได้มีการทำลายรูปถ่ายและลายพิมพ์นิ้วมือตามรายงานนั้นจริงและหากพบว่ารายงานดังกล่าวนั้นไม่เป็นความจริงบุคคลที่มีหน้าที่ข้างต้นจะมีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายอาญา (Penal Code) มาตรา 37

2) การทำลายภายใต้บทบัญญัติมาตรา 58.006 โดยศาลจะมีคำสั่งให้ทำลายข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำของเด็กที่นำไปสู่การถูกควบคุมรวมทั้งประวัติข้อมูลในระบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนหากพบว่ามีกรณีวินิจฉัยว่าไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเด็กได้กระทำความผิดและคดีนั้นไม่ได้สั่งให้อัยการตรวจสอบตามมาตรา 53.012 หรือมีการวินิจฉัยโดยอัยการว่าไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเด็กได้กระทำความผิด โดยการทำลายนี้ไม่จำเป็นต้องมีการร้องขอให้ทำลายและไม่ต้องมีกระบวนการพิจารณาใด ๆ อีก ศาลสามารถออกคำสั่งให้ทำลายเอกสารได้เลย

3) การทำลายภายใต้บทบัญญัติมาตรา 58.003 (1) เป็นคำสั่งให้มีการปิดผนึกข้อมูลหากพบว่าในประวัติของบุคคลนั้นเป็นประวัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ไม่ใช่ความผิดทางอาญาในคดีอุกฉกรรจ์ หรือถูกสั่งให้ลงโทษจำคุกเนื่องจากกระทำความผิด (2) เมื่อระยะเวลาผ่านไป 5 ปี นับแต่เด็กมีอายุครบ 16 ปี และ (3) บุคคลนั้นไม่ได้ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดร้ายแรง

การทำลายโดยการปิดผนึกนี้ไม่ได้เป็นการกำจัดเอกสารแต่เป็นการเคลื่อนย้ายข้อมูลไปยังเสมือนของศาลเยาวชนเพื่อการรักษาความปลอดภัย โดยสิทธิในการปิดผนึกนี้แบ่งเป็นสิทธิในการปิดผนึก คดีที่มีการพิพากษาและลงโทษจำคุกที่มีกำหนดระยะเวลาแน่นอน สิทธิในการปิดผนึกคดีร้ายแรงอื่น ๆ สิทธิในการปิดผนึก คดีไม่ร้ายแรงและคดีที่ไม่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณา ภายหลังจากสองปีผ่านไป สิทธิในการปิดผนึก คดีไม่ร้ายแรงและคดีที่ไม่

ต้องผ่านกระบวนการยุติธรรมในทุกเวลาภายหลังจากออกจากกระบวนการยุติธรรม สิทธิในการปิดผนึกโดยทันทีทันใด อัตโนมติ ปิดผนึกหากศาลพบว่าเยาวชนไม่มีความผิด นอกจากนั้นหากการดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาสืบสุดลงเด็กรับสิทธิตามกฎหมายมาตรา 58.003 ในการชี้แจงสิทธิเป็นลายลักษณ์อักษรถึงผลประโยชน์ในการปิดผนึกข้อมูลดังกล่าวและศาลมีหน้าที่ตามกฎหมายต้องแจ้งให้จำเลยทราบถึงขั้นตอนการปิดผนึกข้อมูลดังกล่าวนี้ด้วย

ข. การติดต่อสื่อสารข้อมูลไปยังโรงเรียน

ในปี 2536 ได้มีการบัญญัติข้อยกเว้นในเรื่องการรักษาความลับของเยาวชนไว้ข้อ 15.27 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไว้โดยเพิ่มระบบการแจ้งข้อมูลไปยังโรงเรียนของเด็กที่ถูกควบคุมตัวโดยแจ้งผลการวินิจฉัยการกระทำความผิดให้แก่โรงเรียนทราบและขณะเดียวกัน โรงเรียนก็มีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งข้อมูลพื้นฐานการกระทำความผิดในโรงเรียนของเด็กให้แก่เจ้าหน้าที่ทราบด้วย

### 3.3.2.2 กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเยาวชนประเทศแคนาดา (Young Offender Act)<sup>90</sup>

การให้ความคุ้มครองเยาวชนจากการถูกละเมิดโดยกฎหมายของประเทศแคนาดานั้นเป็นการคุ้มครองภายใต้กฎหมายที่ชื่อว่า “Young Offender Act” ในส่วนของการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของเยาวชน (Protection of Privacy of Person) ซึ่งความหมายของคำว่า “เยาวชน” ตามกฎหมายฉบับนี้หมายถึง บุคคลที่มีอายุ หรือ ไม่ถูกโต้แย้งถึงการมีอายุ 12 ปีหรือมากกว่า 12 ปีแต่ไม่ถึง 18 ปี ทั้งนี้รวมถึงบุคคลใด ๆ ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือถูกพบว่ามีความผิดขณะเป็น เยาวชนตามพระราชบัญญัตินี้<sup>91</sup>

หลักการในการให้ความคุ้มครองเยาวชนตามกฎหมายนี้คือ “การห้ามเผยแพร่หรือโฆษณาที่เป็นการระบุตัวบุคคล”<sup>92</sup> โดยใจความสำคัญของหลักนี้ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 38

<sup>90</sup> <http://canada.justice.ca/orientalions/penal.youth.co.htm>

<sup>91</sup> Young person means a person who is or, in the absence of evidence to the contrary, appears to be twelve years of age or more, but under eighteen years of age and, where the context requires, includes any person who is charged under this Act with having committed an offence while he was a young person or is found guilty of an offence under this Act

<sup>92</sup> Identity not to be published

(1) ดังนี้ “ภายใต้บทบัญญัติมาตรานี้ ห้ามมิให้บุคคลใด เผยแพร่ โฆษณา โดยวิธีการใด ในการรายงาน

(เอ) ความผิดที่กระทำหรือพึงถูกกล่าวหาว่ากระทำโดยเยาวชนเว้นแต่ตามคำสั่งที่ออกมาภายใต้มาตรา 16 หรือ

(บี) การพิจารณาคดี การตัดสินคดี การวางข้อกำหนดหรือการอุทธรณ์ใด ๆ ของเยาวชนผู้กระทำความผิด ซึ่งชื่อของเยาวชน เด็ก หรือเยาวชนที่เป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดหรือเด็กหรือเยาวชนผู้เป็นไปปรากฏตัวเป็นพยานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือข้อมูล ใด ๆ ที่ทำให้ช่วยส่งเสริม สนับสนุนในการระบุถึงตัวเยาวชนหรือเด็ก ถูกเปิดเผย<sup>93</sup>

จากบทบัญญัติข้างต้นกฎหมายให้การคุ้มครองเด็ก หรือเยาวชนในการที่จะไม่ถูกบุคคลใด ๆ ซึ่งในที่นี้สามารถตีความรวมถึงสื่อมวลชนในการเผยแพร่หรือโฆษณาโดยวิธีการใด ๆ ในชื่อของเด็ก เยาวชน หรือข้อมูลใด ๆ ในรายงานความผิดหรือการถูกกล่าวหาว่าความผิด(เว้นแต่เป็นคดีที่ศาลได้สั่งให้โอนไปยังศาลผู้ใหญ่) กระบวนการพิจารณา คำตัดสินคดี หรือการวางข้อกำหนดในการลงโทษหรือการปฏิบัติต่อเยาวชนผู้กระทำความผิดหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดที่สามารถระบุถึงตัวตนของเด็ก เยาวชน ได้ อนึ่งเด็กและเยาวชนที่กฎหมายฉบับนี้ได้ให้ความคุ้มครองนั้นไม่ได้คุ้มครองเฉพาะแต่เด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิดหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเท่านั้นแต่ครอบคลุมถึงเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้เสียหายและเป็นพยานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วย

อย่างไรก็ตามการห้ามเผยแพร่ โฆษณาข้อมูลตามมาตรา 38 (1) นั้นก็ข้อยกเว้นในการห้ามในการเปิดเผยข้อมูลดังต่อไปนี้

<sup>93</sup> 38. (1) Subject to this section, no person shall publish by any means any report

(a) of an offence committed or alleged to have been committed by a young person, unless an order has been made under section 16 with respect thereto, or

(b) of any hearing, adjudication, disposition or appeal concerning a young person who committed or is alleged to have committed an offence in which the name of the young person, a child or a young person who is a victim of the offence or a child or a young person who appealed as a witness in connection with the offence, or in which any information serving to identify such young person or child, is disclosed.

### ข้อจำกัด (Limitation)

(1.1) ภายใต้ อนุ (1) ไม่นำไปบังคับใช้กับการเปิดเผยข้อมูลในหลักสูตรการเรียน การบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งนี้รวมถึงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง การเปิดเผยข้อมูล สำหรับวัตถุประสงค์ในพระราชบัญญัติอาวุธปืน และส่วนที่ 3 ของ ประมวลกฎหมายอาญา โดยการเปิดเผยดังกล่าวนี้ต้องไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สาธารณชนได้รับข้อมูล<sup>94</sup>

ข้อยกเว้นของมาตรา 38 (1) ในข้อ (1.1) นี้คือสามารถพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลบาง ประการได้หากการเปิดเผยนั้นนำไปใช้สำหรับการเปิดเผยข้อมูลของหลักสูตรการบริหารงานใน กระบวนการยุติธรรมซึ่งอาจมีการศึกษาถึงคดีตัวอย่างและจะต้องเปิดเผยชื่อของเด็กหรือเยาวชนใน การศึกษากระบวนการพิจารณาคดี นอกจากนี้ยังรวมถึงการเปิดเผยตามวัตถุประสงค์ของพระราช บัญญัติอาวุธปืนและตามประมวลกฎหมายอาญาในส่วนที่3 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอาวุธเช่น เดียวกัน อย่างไรก็ตามข้อยกเว้นดังกล่าวนี้จะต้องไม่มีวัตถุประสงค์ในการเปิดเผยข้อมูลเพื่อเป็นที่รู้ กันภายในชุมชน

### การจัดทำรายงาน

(1.11) อนุมาตรา (1) ไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้กับการเปิดเผยโดยผู้ว่าราชการ จังหวัด หรือผู้ทำงานเกี่ยวกับเด็ก ซึ่งได้เปิดเผยข้อมูลเนื่องจากมีความจำเป็นในการจัดทำรายงาน ใด ๆ ที่พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดไว้<sup>95</sup>

<sup>94</sup> Limitation

(1.1) Subsection (1) does not apply in respect of the disclosure of information in the course of the administration of justice including, for greater certainty, the disclosure of information for the purpose of the Firearms Act and Part III of the Criminal Code, where it is not the purpose of the disclosure to make the information known in the community.

<sup>95</sup> Preparation of reports

(1.11) Subsection (1) does not apply in respect of the disclosure of information by the provincial director of a youth worker where the disclosure is necessary for procuring information that relates to the preparation of any report required by this Act.

นอกจากนั้นบทบัญญัติตามมาตรา 38 (1) ยังไม่สามารถนำมาบังคับใช้ได้กับการเปิดเผยข้อมูลโดยผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ ผู้ทำงานเกี่ยวกับเด็กซึ่งการเปิดเผยนั้นมีความจำเป็นในการหาข้อมูลเพื่อการจัดเตรียมรายงานใด ๆ ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายนี้

ไม่มีการเปิดเผยต่อไป

(1.12) ห้ามบุคคลใดที่ได้รับการเปิดเผยตามอนุ (1.11) เปิดเผยข้อมูลไปยังบุคคลใด ๆ ต่อไป เว้นแต่มีความจำเป็นในการจัดเตรียมรายงานสำหรับข้อมูลที่จะถูกเปิดเผย<sup>96</sup> โรงเรียนหรืออื่น ๆ

(1.13) บทบัญญัติในอนุมาตรา (1) ไม่นำมาใช้กับการเปิดเผยข้อมูลให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพใด ๆ หรือบุคคลใด ๆ ที่มีหน้าที่ในการสอดส่องดูแลเยาวชนซึ่งรวมถึงตัวแทนของคณะกรรมการโรงเรียน หรือโรงเรียน หรือสถาบันฝึกอบรมใด ๆ ซึ่งการเปิดเผยดังกล่าวเป็นการเปิดเผยโดยผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ทำงานเกี่ยวกับเด็ก เจ้าหน้าที่รักษาความสงบหรือบุคคลอื่นใดที่มีหน้าที่ในการให้บริการดูแลเยาวชน ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวนี้มีความจำเป็น

(เอ) เพื่อยืนยันว่าได้มีการปฏิบัติตามมาตรา 35 หรือตามคำสั่ง ใด ๆ ของศาลเกี่ยวกับการประกันตัว การคุมประพฤติ หรือเงื่อนไขการสอดส่องดูแล หรือ

(บี) เพื่อยืนยันถึงความปลอดภัยของคณะกรรมการ นักเรียนหรือบุคคลอื่นที่พึงมีในคดี<sup>97</sup>

<sup>96</sup> No subsequent disclosure

(1.12) No person to whom information is disclosed pursuant to subsection (1.11) shall disclose that information to any other person unless the disclosure is necessary for the purpose of preparing the report for which the information was disclosed.

<sup>97</sup> Schools and others

(1.13) Subsection (1) does not apply in respect of the disclosure of information to any professional or other person engaged in the supervision or care of a young person, including the representative of any school board or school or any other educational or training institution, by

### ไม่มีการเปิดเผยต่อไป

(1.14) ห้ามบุคคลใดที่ได้รับการเปิดเผยตามอนุ (1.13) เปิดเผยข้อมูลไปยังบุคคลใด ๆ ต่อไป เว้นแต่การเปิดเผยนั้นมีความจำเป็นสำหรับวัตถุประสงค์ตามอนุมาตรา<sup>98</sup>

### ข้อมูลจะถูกแยกเก็บไว้ต่างหาก

(1.15) บุคคลใด ๆ ที่ได้รับการเปิดเผยข้อมูลตามข้อ (1.13) และ (1.14) จะต้อง

(เอ) เก็บรักษาข้อมูลแยกต่างหากจากประวัติอื่น ๆ ของเยาวชนโดยเก็บไว้ที่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลนั้น

(บี) ภายใต้อนุมาตรา (1.14) การเก็บข้อมูลจะต้องยืนยันได้ว่าจะไม่มีการเปิดเผยข้อมูล และ

(ซี) จะต้องมีการทำลายข้อมูลเมื่อข้อมูลนั้นไม่มีความจำเป็นต้องใช้ในการเปิดเผยอีกต่อไป<sup>99</sup>

the provincial director, a youth worker, a peace officer or any other person engaged in the provision of services to young persons where the disclosure is necessary

(a) to ensure compliance by the young person with an authorization pursuant to section 35 or an order of any court concerning bail, probation or conditional supervision; or

(b) to ensure the safety of staff, students or other persons, as the case may be.

<sup>98</sup> No subsequent disclosure

(1.14) No person to whom information is disclosed pursuant to subsection (1.13) shall disclose that information to any other person unless the disclosure is necessary for a purpose referred to in that subsection.

<sup>99</sup> Information to be kept separate

(1.15) Any person to whom information is disclosed pursuant to subsections (1.13) and (1.14) shall

(a) keep the information separate from any other record of the young person to whom the information relates;

(b) subject to subsection (1.14), ensure that no other person has access to the information;

and

### การร้องขอฝ่ายเดียวในการเปิดเผยข้อมูล

(1.2) เมื่อมีคำร้องขอฝ่ายเดียวจากเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย ศาลเยาวชนจะต้องมีคำสั่งอนุมัติบุคคลใด ๆ ในการเผยแพร่ โฆษณารายงานตามอนุมาตรา (1) ซึ่งประกอบด้วย ชื่อของเยาวชน หรือข้อมูลที่จะช่วยระบุตัวตนเยาวชนที่ได้กระทำความผิดหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในคดีอาญาอุกฉกรรจ์ หากเป็นที่พึงพอใจแก่ศาลว่า

- (เอ) มีเหตุผลอันเชื่อได้ว่าเยาวชนนั้นเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น และ
- (บี) การเผยแพร่รายงานนั้นมีความจำเป็นในการช่วยจับกุมเยาวชน<sup>100</sup>

### การสิ้นสุดของคำสั่งศาล

(1.3) คำสั่งตามอนุมาตรา (1.2) จะสิ้นสุดผล 2 วันภายหลังจากที่ได้ประกาศคำสั่งนั้น<sup>101</sup>

### คำขอในการเปิดเผยข้อมูล

(1.4) โดยคำร้องขอของบุคคลใด ๆ ตามอนุมาตรา (1) ศาลเยาวชนอาจจะออกคำสั่งอนุมัติให้บุคคลใด ๆ พิมพ์เผยแพร่ โฆษณารายงานซึ่งปรากฏชื่อของบุคคล หรือข้อมูลที่จะช่วยส่งเสริมให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้หากศาลเห็นว่าการเผยแพร่รายงานนั้นจะไม่เป็นการขัดต่อประโยชน์ของบุคคลนั้น<sup>102</sup>

(c) destroy the information when the information is no longer required for the purpose for which it was disclosed.

<sup>100</sup> Ex parte application for leave to publish

(1.2) A youth court judge shall, on the ex parte application of a peace officer, make an order permitting any person to publish a report described in subsection (1) that contains the name of a young person, or information serving to identify a young person, who has committed or is alleged to have committed an indictable offence, if the judge is satisfied that

- (a) there is reason to believe that the young person is dangerous to others; and
- (b) publication of the report is necessary to assist in apprehending the young person.

<sup>101</sup> Order ceases to have effect

(1.3) An order made under subsection (1.2) shall cease to have effect two days after it is made.

<sup>102</sup> Application for leave to publish

### การเปิดเผยโดยคำสั่งศาล

(1.5) ศาลเยาวชน โดยคำร้องขอของผู้ว่าราชการจังหวัดหรืออัยการ หรือตัวแทนของอัยการหรือเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย อาจจะทำคำสั่งอนุมัติให้ ผู้ร้องขอเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนเท่าที่ศาลกำหนดไว้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนที่ศาลระบุไว้หากศาลพอใจว่าการเปิดเผยมีความจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่อไปนี้

(เอ) เยาวชนถูกพบว่าได้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายบุคคลอย่างรุนแรง

(บี) เยาวชนอยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่อการทำร้ายผู้อื่นอย่างรุนแรงและ

(ซี) การเปิดเผยข้อมูลนั้นเกี่ยวข้องกับการหลีกเลี่ยงภาวะความเสี่ยงดัง

กล่าว<sup>103</sup>

(1.4) The youth court may, on the application of any person referred to in subsection (1), make an order permitting any person to publish a report in which the name of that person, or information serving to identify that person, would be disclosed, if the court is satisfied that the publication of the report would not be contrary to the best interests of that person.

<sup>103</sup> Disclosure with court order

(1.5) The youth court may, on the application of the provincial director, the Attorney General or an agent of the Attorney General or a peace officer, make an order permitting the applicant to disclose to such person or persons as are specified by the court such information about a young person as is specified if the court is satisfied that the disclosure is necessary, having regard to the following:

- (a) the young person has been found guilty of an offence involving serious personal injury;
- (b) the young person poses a risk of serious harm to persons; and
- (c) the disclosure of the information is relevant to the avoidance of that risk.



### โอกาสในการร่วมฟังการพิจารณา

(1.6) ภายใต้อนุมาตรา ( 1.7) ก่อนที่ศาลจะออกคำสั่งตาม (1.5) ศาลเยาวชนจะต้องให้โอกาส เยาวชน ผู้ปกครองของเยาวชน อัยการสูงสุดหรือตัวแทนของอัยการสูงสุด ได้มีโอกาสเข้ามาร่วมฟังการพิจารณาคำด้วย<sup>104</sup>

### คำร้องขอฝ่ายเดียว

(1.7) ผู้ร้องขอใช้ข้อมูลตามอนุมาตรา (1.5) สามารถทำเป็นคำร้องขอฝ่ายเดียวโดยอัยการสูงสุด ตัวแทนของอัยการสูงสุดได้แสดงผลให้เป็นที่พึงใจแก่ศาลว่าได้มีการพยายามที่จะหาแหล่งที่อยู่ของเยาวชนแล้วแต่ไม่เป็นผลสำเร็จ<sup>105</sup>

### การจำกัดระยะเวลา

(1.8) ห้ามเปิดเผยข้อมูลตามอนุมาตรา (1.5) ภายหลังจากที่ประวัติที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลนั้นสิ้นสุดระยะเวลาที่จะตรวจสอบได้ภายใต้มาตรา 45 (1)<sup>106</sup>

### การฝ่าฝืน

(2) บุคคลใดฝ่าฝืนอนุมาตรา (1) (1.12) (1.14) หรือ 1.15

<sup>104</sup> Opportunity to be heard

(1.6) Subject to subsection (1.7), before making an order under subsection (1.5), the youth court shall afford the young person, the young person's parents, the Attorney General or an agent of the Attorney General an opportunity to be heard.

<sup>105</sup> Ex parte application

(1.7) An application under subsection (1.5) may be made ex parte by the Attorney General or an agent of the Attorney General where the youth court is satisfied that reasonable efforts have been made to locate the young person and that those efforts have not been successful.

<sup>106</sup> Time limit

(1.8) No information may be disclosed pursuant to subsection (1.5) after the record to which the information relates ceases to be available for inspection under subsection 45(1).

(เอ) มีความผิดในฐานะกระทำความผิดอุกฉกรรจ์และต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี

(บี) มีความผิดที่อาจตัดสินพิจารณาลงโทษอย่างรวบรัดได้  
(Summary conviction)

บทบัญญัติในมาตรา 38 เป็นเรื่องการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวของเด็กและเยาวชน เช่น ชื่อและข้อมูลที่ช่วยส่งเสริมการระบุถึงตัวของเด็กและเยาวชนจากการถูกเปิดเผยต่อสาธารณะโดยการห้ามมิให้บุคคลใด ๆ ซึ่งรวมถึงสื่อมวลชนเผยแพร่หรือโฆษณาข้อมูลดังกล่าว โดยการคุ้มครองข้อมูลดังกล่าวนี้กฎหมายของประเทศแคนาดาไม่ได้ให้ความคุ้มครองเฉพาะแต่เยาวชนที่กระทำความผิดหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเท่านั้นแต่ให้ความคุ้มครองรวมถึงถึงชื่อและข้อมูลของเยาวชนที่เป็นผู้เสียหายและพยานด้วย และการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวนี้ต้องเป็นการเปิดเผยภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายหรือภายใต้ความยินยอมของศาลเยาวชนเท่านั้น และผู้ที่ได้รับข้อมูลจากการเปิดเผยนี้ยังอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายที่ห้ามเผยแพร่ต่อไปอีกด้วย ซึ่งหากมีการเปิดเผยโดยละเมิดบทบัญญัติของกฎหมายแล้วผู้เปิดเผยต้องรับโทษจำคุกถึงสองปีโดยการให้ความยินยอมของผู้กระทำความผิดไม่มีผลต่อการตัดสินความผิดในมาตรา 38 นี้แต่อย่างใด

นอกจากการห้ามเปิดเผยชื่อและข้อมูลที่จะช่วยระบุถึงความเป็นตัวเยาวชนโดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว กฎหมายยังได้มีมาตรการในการป้องกันมิให้ข้อมูลคุ้มครองของเยาวชนในกระบวนการพิจารณาที่อาจทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อเยาวชนรั่วไหลถึงบุคคลอื่นรวมถึงสื่อมวลชนด้วยโดยการบัญญัติห้ามสื่อมวลชนหรือบุคคลใด ๆ เข้าฟังกระบวนการพิจารณา การชี้ขาดคดีหรือระหว่างกระบวนการพิจารณาใหม่ นอกจากนั้นยังได้บัญญัติมาตรการในการเก็บรักษาข้อมูลหรือประวัติของเยาวชนด้วยดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

### *การรักษาและการนำประวัติของเยาวชนไปใช้*

40 (1) ศาลเยาวชน คณะกรรมการพิจารณา หรือศาลอื่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาภายใต้พระราชบัญญัตินี้ต้องเก็บประวัติแล ข้อมูลของคดีใด ๆ ภายใต้ พระราชบัญญัตินี้

#### *ข้อยกเว้น*

(2) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง มาตรการนี้ไม่สามารถนำไปใช้บังคับได้กับกระบวนการพิจารณาคดีในศาลธรรมดาตามคำสั่ง

### ประวัติของผู้กระทำความผิดตามคำสั่งภายใต้มาตรา 20.1

(3) โดยไม่คำนึงถึงสิ่งอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้กรณีที่เยาวชนถูกพบว่าได้กระทำความผิดและทำให้มีการออกคำสั่งต่อเยาวชนตามมาตรา 20.1 ศาลเยาวชนจะต้องเก็บประวัติการลงโทษและคำสั่งต่าง ๆ จนกระทั่งคำสั่งนั้นสิ้นอายุไป

### การเปิดเผย

(4) ประวัติใด ๆ ที่ถูกเก็บภายใต้บทบัญญัติอนุมาตรา (3) จะเปิดเผยได้เฉพาะการออกคำสั่งใด ๆ ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการละเมิดคำสั่ง<sup>107</sup> เท่านั้น

### ประวัติ ข้อมูลในศูนย์เก็บเอกสาร

41.(1) ประวัติในการกระทำความผิดที่เยาวชนได้ถูกกล่าวหาว่ากระทำหรือได้กระทำซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่ผู้นั้น การวัดผล การดำเนินการ หรือการควบคุมใด ๆ จะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติอาชญากรรม โดยประวัติดังกล่าวนี้จะเก็บไว้ที่ศูนย์เก็บเอกสารซึ่งจรรยาบรรณตำรวจแคนาดาอาจแต่งตั้งให้ผู้ใดทำหน้าที่ดูแลการจัดเก็บเพิ่มข้อมูลประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิดหรือเก็บประวัติ หรือเก็บประวัติ ข้อมูลที่สามารถระบุตัวผู้กระทำความผิด

### ตำรวจเป็นผู้จัดทำประวัติ

(2) ในกรณีที่เยาวชนถูกกล่าวว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามอนุมาตรา (1) ตำรวจผู้มีหน้าที่ในการสืบสวนผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ในการจัดทำประวัติในการกระทำความผิด รวมถึงการจัดทำดัชนีฉบับหรือสำเนาของลายพิมพ์นิ้วมือ ลายพิมพ์ฝ่ามือ หรือรูปถ่าย และการวัดผลอื่นใด กระบวนการหรือการควบคุมขั้นตอนดังกล่าวนี้ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมทั้งหมด หรือนำมาใช้เพียงเฉพาะในส่วน of เยาวชนเท่านั้น โดยหรือในฐานะตัวแทนของตำรวจ เพื่อให้การแต่งตั้งผู้มีหน้าที่ในศูนย์เก็บเอกสารนั้นเป็นไปตามอนุมาตรา (1)

<sup>107</sup> Disclosure

(4) Any record that is kept under subsection (3) may be disclosed only to establish the existence of the order in any offence involving a breach of the order.

### ตำรวจจะต้องเป็นผู้จัดเตรียมประวัติ

(3) ในกรณีที่เยาวชนถูกพบว่าได้กระทำความผิดตามอนุมาตรา (1) ตำรวจผู้มีหน้าที่ในการสืบสวนผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ในการจัดทำประวัติในการกระทำความผิด รวมถึงการจัดทำต้นฉบับหรือสำเนาของลายพิมพ์นิ้วมือ ลายพิมพ์ฝ่ามือ หรือรูปถ่าย และการวัดผลอื่นใด กระบวนการหรือการควบคุมขั้นต่อนดังกล่าวนี้ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมทั้งหมด หรือนำมาใช้เพียงเฉพาะในส่วนของเยาวชนเท่านั้น โดยหรือในฐานะตัวแทนของตำรวจ เพื่อให้การแต่งตั้งผู้มีหน้าที่ในศูนย์เก็บเอกสารนั้นเป็นไปตามอนุมาตรา (1)

### ประวัติของตำรวจ

42. ประวัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเยาวชนนั้นรวมถึงต้นฉบับหรือสำเนาของลายพิมพ์นิ้วมือ ลายพิมพ์ฝ่ามือ หรือรูปถ่ายของเยาวชนซึ่งจะเก็บโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับผิดชอบหรือเข้าร่วมในกระบวนการสืบสวนการกระทำความผิดนั้น

### ประวัติของราชการ

43. (1) กรมหรือตัวแทนของหน่วยงานราชการใดในประเทศแคนาดาจะเป็นผู้จัดเก็บประวัติซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่ได้รับจากกรมหรือตัวแทน

(เอ) เพื่อวัตถุประสงค์ในการสืบสวนการกระทำความผิดที่ได้ทำขึ้น โดยเยาวชน

(บี) เพื่อใช้ในกระบวนการดำเนินคดีกับเยาวชนตามพระราชบัญญัตินี้

(ซี) เพื่อวัตถุประสงค์ในการชี้ขาดคดี

(ดี) เพื่อวัตถุประสงค์ในการพิจารณาไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาแทนที่การเริ่มหรือกระบวนการพิจารณาทางกระบวนการยุติธรรมที่ต่อเนื่องเพื่อใช้เป็นทางเลือกในการดำเนินการกับเยาวชน หรือ

(อี) เป็นผลจากการใช้ทางเลือกในการดำเนินการกับเยาวชน

### ประวัติส่วนตัว

(2) บุคคลใดหรือหน่วยงานใดเก็บประวัติที่ประกอบด้วยข้อมูลที่ได้มาจากบุคคลหรือหน่วยงาน

(เอ) ในฐานะเป็นผลจากการใช้ทางเลือกวิธีวัดผลกับเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หรือ

(บี) เพื่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินการหรือเป็นส่วนร่วมในการวินิจฉัยชี้ขาด

### ลายพิมพ์นิ้วมือและรูปถ่าย

44. (1) ภายใต้บทบัญญัติในมาตรานี้ การระบุตัวในพระราชบัญญัติอาชญากรรมให้นำมาใช้กับเยาวชนด้วย

#### ข้อจำกัด

(2) ไม่มีการลายพิมพ์นิ้วมือ ลายพิมพ์ฝ่ามือ หรือรูปถ่าย หรือวิธีการวัดผล การดำเนินการ หรือการควบคุมในเรื่องการระบุตัวของพระราชบัญญัติอาชญากรรมจะนำมาใช้หรือดัดแปลงใช้กับเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเว้นแต่อยู่ในภาวะที่ถือว่าเป็นผู้ใหญ่ตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการวัดผล การดำเนินการหรือการควบคุมตามพระราชบัญญัตินี้

#### การเปิดเผยข้อมูล

44.1 (1) ภายใต้อนุมาตรา (2) และ (2.1) ประวัติใด ๆ ที่เก็บตามมาตรา 40 และประวัตินั้น ๆ ที่เก็บตามมาตรา 41 ถึง 43 จะต้องพร้อมสำหรับการถูกเรียกเพื่อตรวจสอบถึง

(เอ) เยาวชนที่เกี่ยวข้องในประวัตินั้น

(บี) การกระทำของที่ปรึกษาในฐานะของเยาวชนหรือตัวแทนใด ๆ ของที่ปรึกษาดังกล่าว

(ซี) อัยการสูงสุดหรือตัวแทน

(ดี) ผู้ปกครองของเยาวชนหรือผู้ใหญ่ที่ช่วยเหลือเยาวชนตามในระหว่างการดำเนินการพิจารณาคดีใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ซึ่งในประวัตินั้นได้กล่าวถึงไว้หรือในระหว่างระยะเวลาการวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

(อี) ผู้พิพากษา ศาล หรือคณะกรรมการพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีของเยาวชนภายใต้พระราชบัญญัตินี้หรือ กระบวนการพิจารณาในศาลธรรมดาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือการถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดของเยาวชนไม่ว่าปัจจุบันจะอยู่ในฐานะของเยาวชนหรือผู้ใหญ่

(จ) เจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย

(เอช) เพื่อวัตถุประสงค์ในการสืบสวนการกระทำความผิดที่เยาวชนเป็นผู้ต้องสงสัย หรือมีเหตุอันควรว่าจะกระทำความผิด หรือในกรณีที่เยาวชนถูกจับหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ไม่ว่าจะปัจจุบันจะอยู่ในฐานะของเยาวชนหรือผู้ใหญ่

(ไอ) เพื่อวัตถุประสงค์อันเกี่ยวกับการดำเนินคดีซึ่งประวัตินั้นเกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีกับเยาวชนหรือการวินิจฉัยชี้ขาดคดีใด

(เจ) เพื่อวัตถุประสงค์ในการสืบสวนการกระทำความผิดใดที่บุคคลอื่นเป็นผู้ต้องสงสัยหรือมีเหตุอันควรว่าได้กระทำความผิดในการดำเนินคดีกับเยาวชนระหว่างที่เยาวชนถูกวินิจฉัยชี้ขาด

(เค) เพื่อวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ

(ไอ) สมาชิกของหน่วยงานหรือตัวแทนของหน่วยงานราชการประเทศแคนาดา หรือตัวแทนของหน่วยงานข้างต้น

(เอ็ม) เพื่อใช้ในการเลือกวิธีการวัดผลที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน

(เอ็น) การจัดทำรายงานที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเพื่อวัตถุประสงค์ในการช่วยศาลในการตัดสินพิพากษาคดีเยาวชนภายหลังจากที่ได้กลายเป็นผู้ใหญ่หรือถูกโอนย้ายไปพิจารณาัยศาลธรรมดาตามมาตรา 16

(โอ) การควบคุมหรือดูแลเยาวชนไม่ว่าในฐานะเยาวชนหรือผู้ใหญ่ หรือในการดำเนินการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือการตัดสินพิพากษาคดีของเยาวชนไม่ว่าในฐานะเยาวชนหรือผู้ใหญ่ หรือ

(พี) การพิจารณาการใช้พัฒนาบ การอภิบาลแก่เยาวชนภายหลังจากเป็นผู้ใหญ่แล้ว

(คิว) บุคคลใดหรือบุคคลที่จัดอยู่ในประเภทของบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งโดย *Governor in Council* หรือ *Lieutenant Governor in Council of a province* เพื่อวัตถุประสงค์ในการประเมินคดีโดย *Governor in Council* หรือ *Lieutenant Governor in Council of a province*

(อาร์) บุคคลใด ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในการตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นการประกันความปลอดภัยตามที่หน่วยงานราชการของประเทศแคนาดา หรือหน่วยงานราชการของแคว้น หรือเทศบาล เพื่อวัตถุประสงค์ในการจ้างงานหรือการบริการ

(เอส) บุคคลใด ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติ อวูรป็น

(ที) ลูกจ้างหรือตัวแทนของหน่วยงานราชการประเทศ แคนาดา เพื่อวัตถุประสงค์ในทางสถิติตามพระราชบัญญัติสถิติ และ

(ยู) บุคคลอื่นใด ที่เห็นว่าเหมาะสมหรือบุคคลใด ๆ ที่จัดอยู่ในประเภทเดียวกับบุคคลที่ศาลเยาวชนเห็นว่าเหมาะสม ที่มีส่วนได้เสียในประวัติหรือจากการประเมินโดยผู้พิพากษา หากผู้พิพากษาพอใจในการเปิดเผยข้อมูล

(วี) ตามความต้องการเพื่อประโยชน์ของสาธารณะในการตรวจสอบ หรือเพื่อความพึงพอใจของสาธารณะชน หรือ

(ดับบลิว) ตามความต้องการเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานกระบวนการยุติธรรม

### บันทึกผลการวิเคราะห์ ดีเอ็นเอ ที่ใช้เป็นหลักฐานของบุคคล

(2.1) แม้จะมีบทบัญญัติในอนุมาตรา (1) และ (5) ก็ตาม บันทึกใด ๆ ที่บัญญัติการจัดเก็บตามมาตรา 40 หรือ 43 ที่เป็นบันทึกผลการวิเคราะห์ ดีเอ็นเอ ของ ยោวชนที่ใช้เป็นหลักฐานในการใช้บังคับตามกฎหมายที่ออกตามมาตรา 487.05 ของประมวลกฎหมายอาญานั้นสามารถนำมาใช้ในการสอบสวนได้ตามมาตรานี้ทั้งนี้ก็แต่เฉพาะบุคคลตาม (1) (เอ) (บี) (ซี)(ดี) (อี) (เอฟ) (จี) หรือ (เอช) (ไอ) (เจ)

จากบทบัญญัติข้างต้นตั้งแต่มาตรา 40-44 นั้นสามารถสรุปรายละเอียดเรื่องการเก็บรักษาบันทึกที่มีข้อมูลเกี่ยวกับยោวชนและการสิทธิในการล่วงรู้ข้อมูลในบันทึกดังกล่าวได้ดังนี้

1. ข้อมูลในบันทึกเกี่ยวกับคดีตามพระราชบัญญัตินี้ จัดเก็บโดยศาลยោวชน คณะกรรมการพิจารณา และศาลอื่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณา
2. ประวัติ บันทึกการกระทำความคิดที่ยោวชนได้ถูกกล่าวหาว่ากระทำหรือได้กระทำโดยการกระทำความคิดนั้นเกี่ยวข้องกับผู้นั้น ประวัติดังกล่าวนี้จะเก็บไว้ที่ศูนย์เก็บเอกสาร
3. ต้นฉบับหรือสำเนาของลายพิมพ์นิ้วมือ ลายพิมพ์ฝ่ามือ หรือรูปถ่ายของยោวชนจะเก็บโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับผิดชอบหรือเข้าร่วมในกระบวนการสืบสวนการกระทำความคิดนั้น
4. ข้อมูลที่ได้รับจากกรมหรือตัวแทนของหน่วยงานราชการใดในประเทศแคนาดา กรมหรือตัวแทนจะเป็นผู้จัดเก็บบันทึกประวัตินั้น
5. ข้อมูลข้างต้นในข้อ 1-4 (ในมาตรา 40-43) ที่เกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ DNA ของยោวชนนั้นการจัดเก็บให้เป็นไปตามบทบัญญัตินั้น แต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์เพื่อการสอบสวนเท่านั้น

หนึ่งในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลหรือบันทึกนั้นนอกจากเพื่อประโยชน์การสืบสวนหรือสอบสวนคดีดังบทบัญญัติมาตรา 40 ถึง 44.1 (2.1) ข้างต้นแล้ว ภายใต้มาตรา 44 ตามพระราชบัญญัตินี้ยังยินยอมให้มีการนำข้อมูลในบันทึกไปเปิดเผยได้อีกดังต่อไปนี้

- 1) โดยการนำส่วนหนึ่งส่วนใดในข้อมูลนั้นไปเสนอเป็นหลักฐานในกระบวนการพิจารณาคดีในศาล

2) การเปิดเผยข้อมูลให้แก่บุคคลตาม มาตรา 44.1 (1) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยหรือเพื่อเหตุผลทางสถิติโดยการเปิดเผยข้อมูลนั้นไม่อาจเปิดเผยข้อมูลที่สามารถระบุตัวเยาวชนได้ ทั้งนี้ตามมาตรา 44.1(4)

3) การเปิดเผยข้อมูลแก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิด เพื่อที่ผู้เสียหายนั้นสามารถตรวจสอบข้อมูลในบันทึกเกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นได้ ตามมาตรา 44.1 (5)

4) การเปิดเผยข้อมูลและสำเนาของบันทึกเพื่อการสอบสวนให้แก่บุคคลที่ร้องขอโดยผู้ที่ให้ข้อมูลและสำเนานั้นเป็นผู้มีอำนาจในการให้ข้อมูลนั้นได้ ตามมาตรา 44.1 (6)

5) การเปิดเผยข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในระหว่างการสอบสวนให้แก่บุคคลอื่นใด หากมีความจำเป็นทั้งนี้ต้องเป็นการเปิดเผย ตามมาตรา 44.2 (1)

6) การเปิดเผยข้อมูลให้แก่บริษัทประกันภัยโดยเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ทั้งนี้เป็นการเปิดเผยข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสืบสวนการเรียกร้องสิทธิใดที่นอกเหนือจากการกระทำความผิดของเยาวชนที่กระทำแก่บุคคลในบันทึกนั้น

นอกเหนือจากมาตรการจัดเก็บข้อมูล การวางมาตรการในการเปิดเผยข้อมูลแล้ว มาตรการที่สำคัญอีกประการในการให้ความคุ้มครองเด็กจากการถูกละเมิดใด ๆ รวมทั้งสื่อมวลชนเปิดเผยข้อมูลในลักษณะที่ทำให้เกิดความเสียหายและกระทบต่อสิทธิของเยาวชน ซึ่งมาตรการนั้นคือการห้ามเปิดเผยข้อมูลและการทำลายข้อมูลของ เยาวชน ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

### การห้ามเปิดเผยข้อมูล

บันทึกที่ได้จัดเก็บตามมาตรา 40 ถึง มาตรา 43 นั้น ไม่สามารถเปิดเผยเพื่อการตรวจสอบตามบทบัญญัติมาตรา 44.1 หรือ 44.2 ได้ในกรณีตามมาตรา 45 (1) ดังต่อไปนี้

(เอ) ในกรณีที่เยาวชนซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในบันทึกได้ถูกตัดสินให้พ้นโทษที่นอกเหนือจากการพิพากษาว่าไม่มีความผิดทางอาญาและไม่ต้องรับโทษทางอาญาอันเนื่องมาจากความผิดปกติทางจิตใจ โดยคำร้องขอนั้นจะหมดอายุลงในระยะเวลา 2 เดือนนับจากได้รับอนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลและได้มีการเปิดเผยข้อมูลนั้นแล้ว หรือ 3 เดือนนับแต่การพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับการร้องขอเปิดเผยข้อมูลนั้นเสร็จสิ้นลง



(บี) ในกรณีที่ข้อกล่าวหาเยาวชนว่าได้กระทำความผิดได้ถูกยกเลิกไปโดยเหตุผลอื่นใดที่นอกเหนือจากการตัดสินใจให้พ้นโทษหรือการยกฟ้อง โดยระยะเวลาในการเปิดเผยข้อมูลนั้นจะมีอายุเพียง 1 ปีภายหลังจากที่ได้มีการยกเลิกข้อกล่าวหาหรือได้มีการยกฟ้อง

(ซี) ในกรณีที่ข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดของเยาวชนนั้นยังคงอยู่แต่ไม่มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อเยาวชนในระยะเวลา 1 ปี ซึ่งระยะเวลาในการเปิดเผยข้อมูลนั้นจะสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนดระยะเวลา 1 ปี

(ดี) ทางเลือกตามมาตรการทางกฎหมายได้ถูกนำมาใช้กับเยาวชน โดยระยะเวลาในการเปิดเผยข้อมูลนั้นจะสิ้นสุดลงเมื่อครบ 2 ปีภายหลังจากที่เยาวชนนั้นได้อินยอมเข้าร่วมในการปฏิบัติตามทางเลือกในมาตรการทางกฎหมายตามข้อ 4 (1) (ซี)

(ดี.1) ในกรณีที่พบว่าเยาวชนกระทำความผิดและได้มีการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยลงโทษแล้ว การเปิดเผยข้อมูลจะสิ้นสุดลงเมื่อครบ 1 ปีหลังจากที่เยาวชนถูกวินิจฉัยว่ามีความผิด

(ดี.2) ในกรณีที่พบว่าเยาวชนได้กระทำความผิดและได้วินิจฉัยให้มีการรอกการลงโทษโดยมีเงื่อนไข ระยะเวลาในการเปิดเผยข้อมูลจะสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนดระยะเวลา 3 ปีภายหลังจากที่เยาวชนถูกวินิจฉัยว่ามีความผิด

(อี) ภายใต้เงื่อนไขในข้อ (เอฟ) ในกรณีที่เยาวชนถูกวินิจฉัยว่าได้กระทำความผิดและเป็นความผิดที่สามารถพิจารณาอย่างรวบรัดได้ (Summary conviction offence) ระยะเวลาในการเปิดเผยข้อมูลจะสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนดระยะเวลา 3 ปี นับแต่ได้มีคำพิพากษาชี้ขาดในการกระทำความผิดนั้น

(จ) ภายใต้เงื่อนไขในข้อ (ซ) ในกรณีที่เยาวชนถูกวินิจฉัยว่าได้กระทำความผิดในคดีอุกฉกรรจ์ระยะเวลาในการเปิดเผยข้อมูลจะสิ้นสุดลงเมื่อครบกำหนดระยะเวลา 5 ปี นับแต่ได้มีคำพิพากษาชี้ขาดในการกระทำความผิดนั้น

(เอช) ก่อนการสิ้นสุดลงของระยะเวลาการเปิดเผยข้อมูลในข้อ (อี) และข้อ (เอฟ) นั้น เยาวชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเช่นเยาวชน ได้ถูกวินิจฉัยว่าได้กระทำความผิด

(i) ความผิดทั่วไปที่การพิจารณาคดีสามารถกระทำอย่างรวบรัดได้ (summary conviction offence) การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะสิ้นสุดลงเมื่อครบ 3 ปีภายหลังจากที่ได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดในการกระทำความผิดนั้น

(ii) ความผิดอุกฉกรรจ์ การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะสิ้นสุดลงเมื่อครบ 5 ปีภายหลังจากที่ได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดในการกระทำความผิดนั้น

### การทำลายข้อมูล

การทำลายข้อมูลในบันทึกนั้นจะสามารถทำลายได้เมื่อข้อมูลจากสำนักงานจัดเก็บข้อมูลได้ย้ายไปจัดเก็บที่สำนักงานพิเศษในการจัดเก็บข้อมูลซึ่งจะเป็นกรณีที่ศาลได้พิพากษาว่าเยาวชนได้กระทำความผิดอาญาในความผิดฐานฆาตกรรมระดับ 1 และ 2 ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 231 และนอกจากนั้นลายพิมพ์นิ้วมือของเยาวชนที่สามารถระบุถึงความเป็นตัวตนของเยาวชนนั้นอาจทำลายได้หากมีการโอนย้ายการจัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือจากสถานจัดเก็บทั่วไป ไปยังสถานจัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือพิเศษ นอกจากนั้นบันทึกใด ๆ ตามมาตรา 40 ถึงมาตรา 43 อาจจะทำลายได้หากบุคคลผู้เก็บรักษาทันทีนั้นได้ไตร่ตรองอย่างละเอียด ก่อนหรือภายหลังจากเห็นว่าเป็นไปตามมาตรา 45 (1) คือการห้ามมีการเปิดเผยข้อมูลอีก หรือหากพบว่าเยาวชนนั้นไม่ได้กระทำความผิด โดยการทำลายตามความหมายในพระราชบัญญัตินี้หมายถึง การตัด ฉีก ขาดการเผา หรือทำลายเอกสารด้วยวิธีการอื่นใด ในกรณีที่ข้อมูลนี้ไม่ใช่ข้อมูลทาง อิเล็กทรอนิกส์ และหากเป็นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นการทำลายหมายถึงการลบข้อมูล หรือการปฏิบัติอื่นใดในกระบวนการเข้าถึงบันทึกนั้น

อีกหนึ่งหน่วยงานรัฐบาลของประเทศแคนาดาได้มีการแก้ไขระบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กเพื่อปรับปรุงระบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กให้มีผลในทางปฏิบัติมากขึ้นในการดูแลเด็กที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และที่สำคัญคือจากการที่ประเทศแคนาดาเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติและได้รับรองในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของเด็ก ดังนั้นจึงเห็นสมควรให้มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก จึงได้จัดทำร่างกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก (Youth Criminal Justice Act) ขึ้นมาเพื่อใช้แทนพระราชบัญญัติการกระทำความผิดของเด็ก (Young Offenders Act) ในฉบับปัจจุบัน<sup>108</sup>

โดยในส่วนของ การให้ความคุ้มครองเด็กจากการถูกล่อลวงชนหรือบุคคลใด ๆ ละเมิดสิทธิโดยการเปิดเผยข้อมูลซึ่งอาจจะทำให้เกิดความเสียหายแก่เด็กหรือเยาวชน ในร่างกฎหมายใหม่อยู่ในส่วนที่ 6 เรื่อง **การเผยแพร่โฆษณา บันทึกและ ข้อมูล การปกป้องสิทธิ ความเป็นส่วนตัวของเยาวชน (Publication, Records and Information) (Protection of Privacy of Young Persons)** ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

<sup>108</sup> [www.parl.gc.ca/36/1/parlbus/chambus/house/bills/government/c-68.../c-68\\_cover-E.htm](http://www.parl.gc.ca/36/1/parlbus/chambus/house/bills/government/c-68.../c-68_cover-E.htm) 27/2/44

### การห้ามเผยแพร่ โฆษณาการระบุถึงตัวผู้กระทำความผิด

มาตรา 109 (1) ภายใต้มาตรานี้ ห้ามบุคคลใด เผยแพร่ โฆษณาชื่อของเยาวชนหรือข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับเยาวชนถ้าเป็นการระบุถึงเยาวชนในฐานะที่เป็น เยาวชนภายใต้พระราชบัญญัตินี้

#### ข้อจำกัด

(2) อนุมาตรา (1) ไม่นำมาใช้ในกรณี

(เอ) ในคดีซึ่งข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนที่อยู่ภายใต้ความหมายของการรับโทษในฐานะผู้ใหญ่ “an adult sentence”<sup>109</sup>

(บี) ภายใต้มาตรา 64 และ 75 ในคดีซึ่งข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนผู้ซึ่งอยู่ภายใต้โทษของเยาวชน “a youth sentence” ในการกระทำความผิดตามข้อ

(เอ) โดยอยู่ในความหมายของคำว่า “presumptive offence” ตามอนุมาตรา 2 (1) หรือการกระทำความผิดภายใต้ข้อ (ข) ซึ่งอยู่ภายใต้คำนิยามที่อัยการสูงสุดได้ให้ไว้ภายใต้ ข้อความ มาตรา 63 (2) และ

(ซี) ในกรณีซึ่งการเผยแพร่โฆษณาข้อมูลที่ทำขึ้นนั้นเกี่ยวกับหลักสูตรการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรม ถ้าไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่โฆษณาทำให้ข้อมูลนั้นเป็นที่รู้จักกันในชุมชน

(3) เยาวชนตามอนุมาตรา (1) นั้นภายหลังจากมีอายุครบ 18 ปีอาจจะเผยแพร่โฆษณา หรือกระทำการใดที่เป็นเหตุให้มีการเผยแพร่โฆษณาข้อมูลที่ระบุถึงตัวเองว่า ได้มีความเกี่ยวข้องกับภายใต้พระราชบัญญัตินี้หรือภายใต้พระราชบัญญัติการกระทำความผิดของเยาวชน (Young Offenders Act) บทที่ Y-1 ในการแก้ไขพระราชบัญญัติปี 1989 ของแคนาดาซึ่งการให้ข้อมูลต้องไม่เป็นการให้ข้อมูลขณะที่ถูกคุมขังตามกฎหมายนี้

(4) ตามคำร้องขอฝ่ายเดียวจากเจ้าพนักงานรักษาความปลอดภัย ผู้พิพากษาศาลเยาวชนอาจจะมีคำสั่งอนุมัติให้บุคคลใดเผยแพร่โฆษณาข้อมูลที่สามารถระบุถึงตัว

<sup>109</sup> adult sentence หมายถึงกรณีที่เยาวชนถูกวินิจฉัยว่าได้กระทำความผิดในที่มีกำหนดโทษ เช่นผู้ใหญ่ในการกระทำความผิดเช่นเดียวกันนั้น

เยาวชนที่ได้กระทำความผิดหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดคดีอุกฉกรรจ์ได้การร้องขอนั้นเป็นที่พอใจแก่ศาลว่า

- (เอ) มีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าเยาวชนนั้นเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น
- (บี) การเผยแพร่ โฆษณาข้อมูลนั้นมีความจำเป็นเพื่อช่วยในการจับกุมเยาวชน

(5) คำสั่งตามอนุมาตรา (4) นี้จะสิ้นสุดลง 5 วันหลังจากที่ได้มีคำสั่ง

1. ตามคำร้องของเยาวชนในอนุมาตรา (1) ศาลเยาวชนอาจจะออกคำสั่งอนุมัติให้เยาวชนเผยแพร่โฆษณาข้อมูลที่สามารถระบุถึงตัวเองว่าได้มีความเกี่ยวข้องกับภายใต้พระราชบัญญัตินี้หรือภายใต้พระราชบัญญัติการกระทำความผิดของเยาวชน (Young Offenders Act) บทที่ Y-1 ในการแก้ไขพระราชบัญญัติปี 1989 ของแคนาดาได้หากเป็นที่พอใจของศาลว่า การเผยแพร่ โฆษณาดังกล่าวจะไม่ขัดต่อผลประโยชน์สูงสุดของเยาวชนหรือของสาธารณะ

มาตรา 110 (1) ภายใต้มาตรานี้ ห้ามบุคคลใด เผยแพร่โฆษณาชื่อของเด็กหรือเยาวชนหรือข้อมูลอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชน หากข้อมูลนั้นสามารถระบุตัวเด็กหรือเยาวชนที่ เป็นผู้เสียหาย หรือเป็นพยานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือการถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดของเยาวชนนั้น

2. เด็กหรือเยาวชนที่ตามอนุมาตรา (1) ภายหลังจากที่อายุครบ 18 ปี อาจจะเผยแพร่ โฆษณา หรือกระทำการใดที่เป็นเหตุให้มีการ โฆษณาข้อมูลที่จะเป็นการระบุว่าตัวเองเป็นผู้เสียหายหรือเป็นเหยื่อได้

3. โดยคำร้องของเด็กหรือเยาวชนตามอนุมาตรา (1) ศาลเยาวชน อาจจะออกคำสั่งอนุมัติให้เด็กหรือเยาวชนเผยแพร่โฆษณาข้อมูลที่ระบุถึงตัวเองในฐานะที่ เป็นผู้เสียหายหรือเป็นพยานได้หากศาลพอใจว่าการเผยแพร่ โฆษณานั้นจะไม่เป็นการขัดต่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือของสาธารณะ

#### การพิมพ์ลายนิ้วมือและรูปถ่าย

มาตรา 112 (1) ให้นำบทบัญญัติในพระราชบัญญัติอาชญากรรมมาใช้กับเยาวชน ดัง

(2) ห้ามมิให้มีการนำมาตรการ วิธีการ หรือการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับ

ลายพิมพ์นิ้วมือ ลายพิมพ์ฝ่ามือหรือ รูปถ่าย ตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมนำมาใช้หรือดัดแปลงใช้กับเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือได้กระทำความผิด ยกเว้นแต่ในกรณีที่ผู้ใหญ่ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ อยู่ภายใต้มาตรการ วิธีการ หรือการดำเนินการ

-- จากบทบัญญัติข้างต้นจะเห็นได้ว่าร่างกฎหมายฉบับนี้ยังคงหลักการปัจจุบันในการปกป้องการละเมิดถึงเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ขณเดียวกันได้เพิ่มขอบเขตของสถานการณ์ที่สามารถเผยแพร่โฆษณาชื่อได้ หลักกฎหมายปัจจุบันในเรื่องของความลับนั้นครอบคลุมในทุกคดียกเว้นเมื่อเยาวชนถูกโอนไปยังศาลผู้ใหญ่ ศาลเยาวชนสามารถอนุมัติให้เผยแพร่โฆษณาชื่อของเยาวชนซึ่งเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่นและการเผยแพร่โฆษณานั้นจะเป็นการช่วยเหลือในการจับกุม การละเมิดถึงตัวเยาวชนสามารถรวมถึงการทำให้รู้ถึงเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน (school officials) ซึ่งมีความจำเป็นในการปกป้องคณะทำงานและนักเรียน

การเปลี่ยนแปลงที่เสนอในส่วนนี้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่ศาลอนุญาตให้เผยแพร่โฆษณาข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในชื่อของเยาวชนผู้ได้รับโทษ “adult sentence” และได้รับโทษสำหรับความผิด “presumption offence” แต่อย่างไรก็ตามศาลสามารถใช้ดุลพินิจออกคำสั่งห้ามมิให้เผยแพร่โฆษณาได้ สิ่งที่สำคัญที่กฎหมายจะอนุญาตให้เผยแพร่ได้นั้นจะต้องเป็นกรณีที่เยาวชนได้รับโทษแล้วดังนั้นจึงเป็นการขยายขอบเขตของการห้าม เผยแพร่โฆษณาข้อมูลเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดแต่ไม่ได้ถูกพิพากษาว่ากระทำความผิด ภายใต้กฎหมายปัจจุบัน การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนนั้นได้รับอนุญาตให้เผยแพร่ได้ทันทีที่เยาวชนถูกโอนไปยังศาลผู้ใหญ่

การเปลี่ยนแปลงในเรื่องเกี่ยวกับการเก็บรักษาและการเปิดเผยข้อมูลนั้นจะเป็นไปตามนโยบายของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในความผิดรุนแรงในลักษณะเดียวกับผู้ใหญ่กระทำความผิด ภายใต้ร่างกฎหมายนี้ ข้อมูลของเยาวชนซึ่งได้รับโทษ “adult sentence” จะถูกปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้ใหญ่กระทำความผิด ข้อมูลของเยาวชนในกรณีภายใต้กฎหมายปัจจุบันจะมีข้อจำกัดการเปิดเผยเพื่อเป็นการสนับสนุนการแก้ไขฟื้นฟูเยาวชนที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิด ขณะที่ร่างกฎหมายใหม่นี้จะมีบทบัญญัติที่ชัดเจนในรายละเอียดของระบบการเก็บข้อมูลของ เยาวชนและกำหนดวิธีการในการลวงรู้ข้อมูลเหล่านั้น โดยเป็นการให้อำนาจเป็นการเฉพาะแก่ ตำรวจ ผู้เสียหาย เจ้าหน้าที่ โรงเรียน สามารถเข้าไปลวงรู้ข้อมูลได้

#### การปกป้องความเป็นส่วนตัวของเยาวชน

ภายใต้ข้อยกเว้น มาตรา 109 (1) ของร่างกฎหมายใหม่ ห้ามเผยแพร่ชื่อหรือข้อมูลอื่นเกี่ยวกับเยาวชนที่จะเป็นการระบุว่าเป็นเยาวชนที่ถูกดำเนินการภายใต้กฎหมายนี้ อนุมาตรา (2) ได้กำหนดสภาพการณ์ที่สามารถเปิดเผยชื่อของเยาวชนได้โดยใน มาตรา 109 (2) นั้นจะอนุญาตให้เผยแพร่โฆษณาข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนผู้ซึ่งได้รับโทษ “adult sentence” ขณะที่มาตรา 38 (1) ของ

กฎหมายปัจจุบันสามารถดำเนินการได้เช่นกันถ้าเป็นการ โอนเยาวชนไปยังศาลผู้ใหญ่ ยกเว้นการเผยแพร่ที่ถูกห้ามตามมาตรา 64 และ 67 ขณะที่มาตรา 109 (2) นั้นจะอนุญาตเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนภายใต้โทษสำหรับความผิด “presumptive offence” สิ่งสำคัญในร่างกฎหมายคือจะอนุญาตให้ศาลเยาวชนออกคำสั่งห้ามเผยแพร่ในคดี “presumptive offence” ขณะที่มาตรา 64 ในกฎหมายปัจจุบันศาลเด็กสามารถออกคำสั่งห้ามเผยแพร่เมื่ออัยการสูงสุดตัดสินใจเรียกร้องให้ลงโทษ “Youth sentence” ในคดีตามข้อ 2(1) “presumptive offence” (คือคดีในความผิดฐานฆ่า พยายามฆ่า ฆ่าโดยประมาทหรือการทำร้ายร่างกายเกี่ยวกับคดีทางเพศอย่าง รุนแรง)

ดุลพินิจในการอนุญาตให้เผยแพร่โฆษณา ชื่อของเยาวชน ภายใต้ “Youth sentence” สำหรับความผิด presumptive offence มีการเปลี่ยนแปลงจากกฎหมายปัจจุบันที่ชื่อของเยาวชนจะสามารถเผยแพร่โฆษณาได้ต่อเมื่อคดีโอนไปยังศาลผู้ใหญ่ ข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนสามารถเผยแพร่ได้ภายใต้ มาตรา 109 (2) (ซี) ถ้าเป็นการดำเนินการตามหลักสูตรของการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรม และไม่เป็นการทำให้ข้อมูลแพร่ไปยังสาธารณชน ข้อจำกัดนี้อยู่ในกฎหมายปัจจุบันมาตรา 38 (1.1) และเมื่อเยาวชนอายุครบ 18 ปี ความเป็นส่วนตัวของเยาวชนจะได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 109 (1) และเป็นผู้ที่ไม่ได้อยู่ในที่คุมขังซึ่งเป็นไปตามหลักการและจุดมุ่งหมายในนโยบายทั่วไปในการห้ามเผยแพร่ข้อมูลซึ่งถือเป็นการปกป้องเยาวชนจากตราบาปของการเผยแพร่โฆษณา เมื่อถึงวัยผู้ใหญ่ เยาวชนที่ถูกดำเนินการภายใต้กฎหมายนี้สามารถเลือกที่จะเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตของตนเอง การให้ข้อมูลต้องไม่อยู่ระหว่างการถูกคุมขัง การแยกประเภทดังกล่าวนี้ถือเป็นจุดมุ่งหมายในการปกป้องเยาวชนจากการใช้การเผยแพร่โฆษณาเพื่อสร้างชื่อเสียงเกี่ยวกับอาชญากรรมขณะที่ยังอยู่ในสถานคุมขัง เยาวชนที่อายุกว่า 18 ปี ผู้ได้รับการปกป้องคุ้มครองตามมาตรา 109 (1) สามารถใช้มาตรา 109 (6) เพื่อขอคำอนุญาตจากศาลในการเผยแพร่ข้อมูลของตนเองได้แต่การที่ศาลจะมีคำสั่งดังกล่าวนี้ต้องเป็นที่พอใจว่า การเผยแพร่โฆษณานั้นจะไม่เป็นการขัดต่อประโยชน์สูงสุดของ เยาวชนหรือสาธารณชน

ภายใต้มาตรา 109 (4) เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถขอคำสั่งอนุมัติให้มีการเผยแพร่โฆษณาข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนได้เมื่อมีความจำเป็นในการจับกุมเยาวชนผู้ซึ่งมีสถานะเป็นอันตรายต่อผู้อื่น คำสั่งจะถูกจำกัดไว้ให้มีอายุเพียง 5 วันตามมาตรา 109 (5) บทบัญญัตินี้จะมีความสอดคล้องกับคำแนะนำของคณะกรรมการที่ว่าศาลเยาวชนมีดุลพินิจในการอนุมัติให้เผยแพร่โฆษณาชื่อของเยาวชน ในสถานการณ์ซึ่งบุคคลอยู่ในภาวะเสี่ยงต่ออันตรายอย่างรุนแรง ซึ่งเหตุผลเรื่องความปลอดภัยเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ บทบัญญัตินี้เหมือนกับมาตรา 38 (1.2) ของกฎหมายปัจจุบันแต่มีอายุจำกัดไว้เพียง 2 วัน

มาตรา 110 (1) ยังคงหลักการห้ามตามกฎหมายปัจจุบันที่ห้ามเผยแพร่โฆษณา ข้อมูลที่เป็นการระบุถึงเด็กและเยาวชนที่เป็ผู้เสียหาย ในความผิดที่กระทำโดยเยาวชนหรือเป็น พยานเกี่ยวกับความผิดที่เยาวชนได้กระทำขึ้น เด็กและเยาวชนจะได้รับการปกป้องจนกว่าจะมีอายุ ถึง 18 ปี ก่อนอายุ 18 ปี เด็กหรือเยาวชนสามารถร้องขอให้ศาลเยาวชนมีคำสั่งอนุมัติให้มีการเผย แพร่ข้อมูลของตนเองได้ แต่ศาลจะมีคำสั่งอนุมัติต่อเมื่อศาลพึงพอใจว่าการเผยแพร่โฆษณาจะไม่ เป็นการขัดต่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนและของสาธารณะ เมื่อข้อมูลได้เปิดเผยตามข้อ 109 แล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะถูกห้ามเผยแพร่อีกต่อไป เพราะข้อมูลได้ถูกเผยแพร่จนเป็นที่รู้กัน ทั่วไปแล้วจึงไม่มีเหตุผลทางนโยบายใด ๆ ในการห้ามอีกเมื่อเยาวชนได้ระบุถึงตัวเองว่าเป็นเยาวชน ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย หรือพยาน บทบัญญัติในกฎหมายนี้จะอนุญาตให้ผู้อื่นสามารถ เผย แพร่โฆษณาหรือวิจารณ์เกี่ยวกับข้อมูลที่เปิดเผยได้ด้วย

การถ่ายรูปและการพิมพ์ชื่อ มาตรา 112 มีความชัดเจนว่า ให้นำ พระราชบัญญัติ อาชญากรรม (Criminals Act) มาใช้กับเยาวชนผู้กระทำความผิดเมื่อพิมพ์ลายนิ้วมือ และวิธีการอื่น ๆ เท่าที่สอดคล้องกับกฎหมายนี้ โดยมาตรานี้สอดคล้องกับมาตรา 44 ของกฎหมายปัจจุบัน

การจัดเก็บข้อมูล เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนในความผิดที่เยาวชน ได้กระทำจะได้รับอนุมัติให้เก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความผิดภายใต้มาตรา 114 (กฎหมายปัจจุบันอยู่ภาย ได้มาตรา 42) เมื่อเยาวชนถูกกล่าวหาในความผิดอุกฉกรรจ์ซึ่งบทบัญญัติในพระราชบัญญัติอาชญา กรรม (Criminals Act) จะถูกนำมาใช้ รวมถึงการพิมพ์นิ้วมือหรือมาตรการอื่น ๆ ภายใต้กฎหมายนี้

### 3.3.2.3 กฎหมายเกี่ยวกับเด็กของประเทศอังกฤษ (Children Act 1989)

Children Act 1989 นี้เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองเด็ก สงเคราะห์ เด็กจึงให้อำนาจศาลในการออกคำสั่งใด ๆ ที่จะเป็นการปกป้องหรือคุ้มครองเด็กได้ ในส่วนที่เกี่ยว กับ การปกป้องและคุ้มครองเด็กจากการถูกละเมิดสิทธิเผยแพร่โฆษณาข้อมูลของเด็กในลักษณะที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อเด็กและเป็นการละเมิดสิทธิเด็กนั้น กฎหมายได้บัญญัติไว้ในส่วนของ “ความลับของเด็กที่เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา” (Privacy for children involved in certain proceeding) มาตรา 97 ดังนี้

ความลับของเด็กที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณา

มาตรา 97 (1) ภายใต้ข้อบังคับที่ตราขึ้นตามมาตรา 144 ของพระราชบัญญัติศาลแขวง 1980 (Magistrates' Court Act 1980) นี้สามารถกำหนดให้ผู้พิพากษาที่พิจารณาสามารถออกคำสั่งใด ๆ ในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กให้เป็นการพิจารณาคดีลับได้

(2) ห้ามบุคคลใดเผยแพร่โฆษณาผ่านทางวัตถุอื่นใดซึ่งมีเจตนาหรือมีลักษณะในการระบุถึง

(เอ) เด็กที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาในศาลแขวงซึ่งมีอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ในการออกคำสั่งใด ๆ เกี่ยวกับเด็ก

(บี) ที่อยู่หรือ โรงเรียนของเด็กที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณา

(3) ในกระบวนการใด ๆ สำหรับพิจารณาความผิดภายใต้มาตรา นี้ที่เป็นการต่อสู้เพื่อพิสูจน์เจตนาถึงความไม่รู้ และไม่มีเหตุที่จะคาดเดาได้ว่าการโฆษณาหรือเผยแพร่ นั้นเป็นการกระทำโดยเจตนา หรือการกระทำใดที่มีลักษณะเป็นการระบุตัวเด็ก

(4) หากเป็นที่พึงพอใจว่ามีความจำเป็นต้องสงเคราะห์เด็ก ศาลหรือเลขานุการของรัฐอาจยกเว้นบทบัญญัติใน (2) โดยการออกคำสั่งเป็นการเฉพาะได้

(5) เพื่อวัตถุประสงค์ตามมาตรา นี้

(เอ) “การเผยแพร่ โฆษณาหมายถึง” การแพร่ภาพกระจายเสียงโดยวิทยุ โทรทัศน์ หรือเคเบิลทีวี หรือเป็นต้นเหตุทำให้มีการเผยแพร่โฆษณา และ “วัตถุ อื่นใด” หมายความรวมถึงรูปหรือสัญลักษณ์ใด ๆ

(บี) บุคคลใด ๆ ที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติในมาตรานี้มีความผิดและต้องรับโทษไม่เกินระดับ 4

การให้ความคุ้มครองตามกฎหมายนี้เป็นการห้ามมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลเด็กที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีที่จะไม่ถูกเผยแพร่โฆษณา ข้อมูลที่สามารถระบุตัวเช่น ชื่อ ที่อยู่หรือโรงเรียนและหากมีการโฆษณาเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวโดยมิได้เป็นการเปิดเผยภายใต้ความยินยอมโดยการออก คำสั่งเฉพาะแล้ว ผู้ที่เผยแพร่ข้อมูลนั้นรวมถึงผู้ที่เป็ต้นเหตุให้มีการเผยแพร่ข้อมูลนั้นเช่น อาจเป็นผู้ว่าจ้างสื่อมวลชน หรือผู้ให้ข้อมูลจะต้องรับโทษปรับ อนึ่งมีข้อสังเกตว่าการให้ความคุ้มครองเด็กตามกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้กำหนดเฉพาะถึงฐานะเด็กว่าคุ้มครองเด็กที่เป็ผู้เสียหาย หรือเป็นพยาน หรือเป็นเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดแต่อย่างใด เพียงหากเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการ พิจารณาก็น่าจะถือว่ารอบคลุมถึงเด็กในทุกฐานะแล้วไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใด



#### 4. กฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กของรัฐควีนสแลนด์ ประเทศออสเตรเลีย (Juvenile Justice Act 1992)

พระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก ค.ศ. 1992 (Juvenile Justice Act 1992) นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรากฐานสำหรับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเพื่อสร้างบทบัญญัติ (ประมวลกฎหมาย) ในการดำเนินการกับเด็กที่กระทำความผิดหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยคำว่าเด็กในความหมายตามพระราชบัญญัตินี้หมายถึง บุคคลที่มีอายุไม่เกิน 17 ปี หรือมีอายุไม่เกิน 18 ปี ภายหลังจากที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 6

ในการให้ความคุ้มครองเด็กจากการถูกเปิดเผยข้อมูลโดยสื่อมวลชนนั้นกฎหมายได้บัญญัติให้ข้อมูลของเด็กนั้นเป็นความลับในสองส่วนได้แก่ ส่วนในการให้คำตักเตือนแก่เด็กโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ (caution) และส่วนของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี

##### ส่วนของการให้คำตักเตือน

คำตักเตือนหรือ caution นี้มีวัตถุประสงค์ในการกั้นเด็กที่กระทำความผิดออกมาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยการให้อ่านแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในการตักเตือนเด็กที่กระทำความผิดโดยการออกหนังสือสำคัญในการตักเตือนให้แก่เด็กซึ่งยอมรับว่าได้กระทำความผิดและยอมรับการตักเตือนนั้น กฎหมายได้กำหนดให้การตักตักเตือนนั้นเป็นความลับ โดยเมื่อตำรวจได้ทำการตักเตือนเยาวชนแล้วเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถให้ข้อมูลของเด็กในลักษณะที่จะเป็นการระบุตัวเด็กที่ได้รับการตักเตือนหรือได้รับหนังสือสำคัญในการตักเตือนแก่บุคคลอื่นที่มีใช้สมาชิกตำรวจของรัฐควีนสแลนด์ได้ หากฝ่าฝืนมีโทษสูงสุดคือ ปรับ 10 ยูนิต<sup>110</sup>

<sup>110</sup> Confidentiality of cautions –inadmissibility

18.(1) If a caution is to be, or has been, administered to a child, then, subject to subsection (2), a member of the Queensland Police Services is not to give to a person who is not a member of the Queensland Police Service information in any form that is likely to identify the child as a person to whom a caution is to be, or has been given. Maximum penalty-100 penalty units

## การห้ามเผยแพร่ โฆษณาข้อมูลในกระบวนการพิจารณา

ภายใต้บทบัญญัติในมาตรา 62

.(1) นี้ “กระบวนการพิจารณา” หมายถึง กระบวนการพิจารณาที่ได้กระทำต่อเด็กในการกระทำความผิดอาชญากรรมหรือในการกระทำความผิดธรรมดาในรัฐควีนสแลนด์

“การระบุตัว” หมายถึง

(เอ) ชื่อ ที่อยู่ โรงเรียน สถานที่ทำงาน หรือสิ่งเฉพาะอื่นใด ที่นำไปสู่การระบุตัวของเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรือ

(บี) รูปถ่าย รูปภาพวีดีโอเทป หรือสัญลักษณ์แทนอื่นใดของเด็กหรือของบุคคลอื่นใดที่นำไปสู่การระบุตัวของเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

“การเผยแพร่ โฆษณา” หมายถึงการเผยแพร่ โฆษณาในรัฐ ควีนสแลนด์หรือที่อื่นใด ต่อสาธารณชนทั่วไปโดยการเผยแพร่โฆษณาผ่านทาง โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือวิธีการติดต่อสื่อสารอื่นใด

(2) บุคคลใด ๆ ห้ามเผยแพร่โฆษณาการระบุตัวที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

### โทษสูงสุดในการฝ่าฝืน (ภายใต้ส่วนที่ 5)

(ก) ในกรณีที่เป็นนิติบุคคล โทษ 200 ยูนิต

(ข) ในกรณีที่เป็นบุคคล 100 ยูนิต จำคุก 6 เดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ<sup>111</sup>

<sup>111</sup> Publication prohibited

62.(1 ) In this section

“Criminal proceeding” means a proceeding taken in Queensland against a child for an indictable of simple offence;

“identifying matter” means

(a) the name, address, school, place of employment or any other particular likely to lead to the identification of the child charged in the criminal proceeding; or

(b) any photograph, picture, videotape or other visual representation of the child or of another person that is likely to lead to the identification of the child charged in the criminal proceeding ;

### 3.4 บทบาทขององค์กรต่าง ๆ ในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกละเมิดสิทธิ

นอกจากมาตรการทางด้านกฎหมายแล้วยังมีมาตรการอื่นที่มีความสำคัญยิ่งหย่อนไม่น้อยกว่ามาตรการทางกฎหมายสำหรับการปกป้องและคุ้มครองเด็กจากการถูกละเมิดสิทธิ เช่น การเผยแพร่เรื่องสิทธิเด็กต่อสื่อมวลชนและสังคม หรือ การสัมมนาาร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับเด็ก และสื่อมวลชน อย่างไรก็ตามทั้งมาตรการทางกฎหมายและมาตรการที่นอกเหนือจากมาตรการทางกฎหมายนี้จำเป็นต้องมีองค์กรต่าง ๆ ที่คอยผลักดันในการแก้ปัญหาสิทธิละเมิดสิทธิเด็ก โดยองค์กรที่สำคัญที่มีบทบาทในการให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกละเมิดสิทธิเด็กมีดังต่อไปนี้

#### 3.4.1 รัฐบาลกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกละเมิดสิทธิ

รัฐเป็นองค์กรที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกละเมิดสิทธิ เพราะรัฐนั้นมีนโยบายและมีหน้าที่ในการออกกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติ และบริหารประเทศ โดยฝ่ายรัฐบาล ดังนั้นนโยบายใด ๆ ที่จะคุ้มครองเด็กและเยาวชนจึงต้องกระทำโดยรัฐ และการควบคุมให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐนั้นก็ต้องอาศัยหน่วยงานของรัฐเช่นเดียวกัน

ในปี พ.ศ. 2540 ที่ผ่านมานี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้มีการแก้ไขมาใช้ฉบับปัจจุบันซึ่งถือเป็นฉบับที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากที่สุดเท่าที่เคยมีมาโดยได้ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนโดยไม่ต้องผ่านการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่เช่นเดิม และห้ามมีการยึดโรงพิมพ์ เช่นในอดีต แต่ขณะเดียวกันรัฐก็ได้จำกัดสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนไว้ว่าจะต้องไม่ละเมิดสิทธิส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียงของบุคคล รวมทั้งให้การคุ้มครองสิทธิเด็กไว้เป็นพิเศษในมาตรา 53 ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะควบคุมสื่อมวลชนในการใช้เสรีภาพมิให้ละเมิดต่อสิทธิของเด็ก ซึ่งการควบคุมนั้นอาจจะใช้ทั้งมาตรการทางกฎหมายเช่น การตรากฎหมายเฉพาะออกมาให้สอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของเด็ก

“publish” means publish in Queensland or elsewhere to the general public by means of television, newspaper, radio or any other form of communication.

(5) A person must not publish an identifying matter in relation to a criminal proceeding .

Maximum penalty (subject to Part 5)

(a) in the case of a body corporate 200 penalty units;

(b) in the case of an individual 100 penalty units, imprisonment for 6 months or both.

หรือเยาวชนตามรัฐธรรมนูญและหลักสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เช่นในเดือนกรกฎาคม 2543 ที่ผ่านมานี้ได้มีการจัดทำนโยบายและแผนการปฏิบัติการด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ซึ่งแต่เดิมนั้นเป็นการจัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียวแต่ปัจจุบันนี้ได้มีการเชิญภาคเอกชนเช่น องค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำด้วย ที่สำคัญคือมีการจัดทำประชาพิจารณ์ในร่างนโยบายและแผนปฏิบัติการแม่บทด้านสิทธิมนุษยชนด้วยซึ่งในร่างนั้นได้กล่าวถึงการให้ความคุ้มครองเด็กโดยได้กล่าวถึงสาเหตุของปัญหาเด็กที่ถูกทำร้ายว่าส่วนหนึ่งเกิดจากสื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐดังปรากฏใน ข้อ 1.2.13 และข้อ 1.2.14 ซึ่งข้อ 1.2.13 นั้นได้กล่าวถึงสาเหตุของปัญหาเด็กที่ถูกทำร้ายว่า “นอกจากเด็กผู้เสียหายที่ได้รับความบอบช้ำมาจากการกระทำความผิดแล้ว เด็กยังได้รับอันตรายจากการเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ไม่รับผิดชอบในลักษณะที่ทำให้สาธารณชนรู้ตัว ผู้เสียหายซึ่งทำให้เกิดความเสียหายต่อเด็กในระยะยาว” ส่วนข้อ 1.2.14 นั้นกล่าวถึงสาเหตุอันเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลเด็กหรือรับผิดชอบในการดำเนินคดีที่เด็กเป็นผู้เสียหายไม่ได้คำนึงถึงความเสียหายของเด็กและให้ความร่วมมือกับสื่อมวลชนหรือไม่ห้ามปรามสื่อมวลชนในการเข้าถึงตัวเด็กหรือข้อมูลเกี่ยวกับเด็กทำให้ข้อมูลหรือภาพถ่ายของเด็กไปปรากฏต่อสาธารณชนผ่านสื่อมวลชนและเป็นผลเสียหายต่อเนื่องระยะยาว เป็นการซ้ำเติมเด็กให้ได้รับความกระทบกระเทือนจากการเผยแพร่ข่าว โดยไม่ได้คำนึงถึงสภาพจิตใจเด็กและผลประโยชน์ของเด็ก” และได้มีการเสนอแนะเชิงปฏิบัติการในการแก้ปัญหาดังกล่าวดังนี้ 1.4.13 “ต้องบัญญัติกฎหมายห้ามมิให้เสนอข่าวในลักษณะที่จะเปิดเผยข้อมูล หรือรูปภาพทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวที่จะทำให้บุคคลได้เห็นหรือรู้ว่าเด็กผู้เสียหายเป็นผู้ใด” ข้อ 1.4.14 “ต้องมีข้อกำหนดในกฎหมายดังที่กล่าวในข้อ 1.4.13 โดยนอกจากนั้นเรื่องของสื่อแล้วต้องมีข้อห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปกป้องคุ้มครองเด็กจากสื่อมวลชนด้วยและกำหนดในระเบียบหากเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการไม่สมควรในการปกป้องเด็กจากสื่อมวลชนจะต้องได้รับโทษทางกฎหมายหรือทางวินัยอีกด้วย”

อนึ่งในการคุ้มครองโดยการร่างกฎหมายนั้นเนื่องจากลักษณะระบบการเมืองภายในประเทศไทยนั้นมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยทำให้ นโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนนั้นดำเนินงานไปอย่างไม่ต่อเนื่องซึ่งหากการเมืองของไทยมีความมั่นคงมากกว่านี้การคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนน่าจะประสบความสำเร็จมากขึ้น

นอกจากการให้ความคุ้มครองทางด้านการออกกฎหมายแล้วในด้านการบริหารรัฐโดยหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับเด็กในกระบวนการยุติธรรม เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติยังได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองเด็กจากสื่อมวลชนด้วย โดยได้มีการออกหนังสือกำชับการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปฏิบัติการตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับการดำเนินการกับผู้เสียหายในการแถลงข่าวหรือการเผยแพร่ข่าว เช่น การห้ามนำผู้เสียหายมาแถลงข่าวหรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชนโดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นเด็ก เยาวชนและสตรี ที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ หรือการห้ามนำ

ผู้เสียหายมาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนหรือ แพร่ภาพโดยใช้ผ้าคลุมศีรษะหรือใส่แว่นตาดำหรือโดยประการอื่นใดในลักษณะที่ไม่เหมาะสมโดยเด็ดขาด และนอกจากจะให้ความคุ้มครองแก่เด็กที่ตกเป็นผู้เสียหายแล้วยังได้ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดด้วย เช่น ห้ามทำป้ายแขวนคอผู้ต้องหาแล้วพาไปแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ซึ่งหากหน่วยงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด และได้มีการประสานงานกันในการทำงานอย่างจริงจังแล้ว น่าจะช่วยลดปัญหาเด็กและเยาวชนที่ถูกสื่อมวลชนละเมิดสิทธิได้

### 3.4.2 องค์กรพัฒนาเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Government Organization) หมายถึง "กลุ่มบุคคล องค์กรหรือหน่วยงาน ซึ่งดำเนินการโดยภาคเอกชนที่มีเป้าหมายในการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในสังคม โดยเฉพาะประชาชนผู้ยากไร้ที่ประสบปัญหาความทุกข์ยาก และ/หรือ ความยากจนขาดทุนและ/หรือการถูกเอารัดเอาเปรียบและความอยุติธรรม รวมทั้งเป็นองค์กรที่ทำกิจกรรมโดยไม่แสวงหากำไร"<sup>112</sup>

บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิเด็กในปัจจุบันถือว่ามีความสำคัญไม่น้อยกว่าภาครัฐ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะการบริหารงานขององค์กรพัฒนาเอกชนนั้นไม่มีขั้นตอนมากเหมือนรัฐและมีอิสระในการทำงานมากกว่ารัฐ ประกอบกับแต่ละองค์กรนั้นมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การช่วยเหลือเด็กที่ด้อยโอกาสและแตกต่างกันไปแต่ก็สามารถร่วมงานกันได้ด้วยดี ที่สำคัญคือองค์กรพัฒนาเอกชนนั้นให้ความสำคัญตั้งแต่การรณรงค์ และเผยแพร่ ให้เด็กและบุคคลในสังคมรับรู้ถึงสิทธิของเด็กเองแต่แรก และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับเด็กหรือเยาวชนก็จะมีองค์กรพัฒนาเอกชนที่คอยให้ความช่วยเหลือเด็กประสบเคราะห์เหล่านั้น ตั้งแต่การนำไปโรงพยาบาล มีสถานแรกรับ สถานเลี้ยงดู และในกรณีที่เด็กต้องอยู่ในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นการสอบสวน การฟ้องร้อง การเป็นพยาน องค์กรพัฒนาเอกชนก็จะช่วยเหลือ จนเสร็จคดี และช่วยจนถึงขั้นตอนการฟื้นฟู และบำบัดเด็กให้คืนกลับสู่สังคม โดยขั้นตอนที่กล่าวมานี้มิได้หมายความว่าองค์กรเดียวจะทำทั้งหมดแต่เป็นไปในลักษณะประสานงานและร่วมมือกันทั้งกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้วยกันเองและกับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งหากสรุปถึงแนวทางในการปฏิบัติงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในช่วงนี้มีลักษณะเชิงป้องกัน (Prevention) หรือการให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการกระทำของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้น โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภาวะยากลำบาก (Children in Especially Difficult Circumstances) หรืออีกนัยหนึ่ง กลุ่มเด็กที่ประสบกับ

<sup>112</sup> จาคูรนต์ วรรณนวล. การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน: บทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กภาคใต้, มีนาคม 2538.

ปัญหาและต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นพิเศษเช่น เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิเช่น เด็กที่ถูกกระทำทารุณ โดยการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนจะรวมไปถึงการปกป้องคุ้มครองเด็กจาก สื่อมวลชนด้วย

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กที่มีอยู่ในปัจจุบันเช่น

#### ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

วัตถุประสงค์หลักของหน่วยงานคือ

- สนับสนุนส่งเสริมสิทธิเด็ก ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งองค์การสหประชาชาติ
- ให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
- ศึกษาค้นคว้า และเสนอแนวทางในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทยให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
- ร่วมมือกับหน่วยงานที่ทำงานด้านเด็กและสิทธิมนุษยชนทั้ง ภาครัฐ และเอกชน ในการปกป้องและคุ้มครองเด็กทุกกรณี

การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก เพื่อช่วยเหลือเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิทางกฎหมายจะเน้นเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิโดยบุคคลใกล้ชิด เช่น บิดา มารดา พ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง เป็นต้น โดยมีกรณีต่าง ๆ ดังนี้ คือ เด็กที่ถูกล่วงเกินทางเพศ ทารุณกรรม และกรณีอื่น ๆ เช่น เด็กกระทำความผิดแต่ไม่ได้รับความเป็นธรรม เด็กถูกลักพาตัว เป็นต้น สำหรับการให้ความช่วยเหลือเด็กในกรณีต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจแบ่งการให้ความช่วยเหลือได้ใน 3 ลักษณะคือ

1. ฝ่ายช่วยเหลือ ทำหน้าที่รับแจ้งกรณีเด็กถูกละเมิดสิทธิติดตามสืบข้อเท็จจริง และช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น ได้แก่ การรักษาพยาบาลทางร่างกาย ฟื้นฟู จิตใจ และให้ที่พักพิงชั่วคราวเป็นต้น นอกจากนี้ยังประสานงานกับหน่วยงาน อื่น ๆ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือระยะยาวต่อไป เช่นการหาครอบครัวที่เหมาะสมกับเด็ก

2. ฝ่ายกฎหมาย ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายและจัดหาทนายความเชี่ยวชาญด้านคดีละเมิดสิทธิเด็ก เพื่อช่วยเหลือกรณีที่มีการดำเนินคดีตามกฎหมาย

3. ฝ่ายบรรณรักษ์เผยแพร่ ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลที่ได้จากฝ่ายช่วยเหลือ และข้อมูลทางวิชาการจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่สื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อมวลชนและสื่อที่ศูนย์ผลิตขึ้นเอง จัดอบรมสัมมนาและให้ข้อมูลในการทำวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก ต่าง ๆ<sup>113</sup>

จากคำให้สัมภาษณ์ของนักจิตวิทยาประจำศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กซึ่งได้กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสงเคราะห์เด็กและบำบัดฟื้นฟูเด็กของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กดังนี้

ปัจจุบันศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กได้รับสงเคราะห์เด็กที่ถูกละเมิดสิทธิ ไว้ในบ้านพักของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ในกรณีที่เด็กไม่มีครอบครัวหรือไม่สามารถกลับไปอยู่ใน ครอบครัวเด็กได้ดั้งเดิม ขณะนี้บ้านพักของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กหรือที่เรียกกันว่า บ้านแรกรับและ บ้านอุ้มรัก

บ้านแรกรับนั้นจะเป็นบ้านหลังแรกที่ได้รับเด็กที่ถูกละเมิดมาช่วยบำบัดขั้นต้นและทำการประเมินโดยสหวิชาชีพซึ่งประกอบด้วย แพทย์ นักสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กที่จะทำการประเมินเพื่อจะพิจารณาว่าควรส่งเด็กกลับครอบครัวหรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย หรือส่งเด็กไปยังองค์กรอื่น เช่น โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หรืออาจจะส่งมาทำการบำบัดฟื้นฟูต่อที่ฝ่ายบำบัดฟื้นฟูของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กหรือบ้านอุ้มรักโดยหัวใจหลักของการบำบัดฟื้นฟูคือการทำให้เด็กสามารถกลับคืนสู่สังคมได้

ในกรณีของเด็กที่ถูกสื่อมวลชนละเมิดเช่น มีการเปิดเผยตัวตนของเด็ก เปิดเผยมารูปร่างของเด็กนั้น นักจิตวิทยาของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กได้ให้ข้อมูลว่าเด็กที่อยู่ในความดูแลของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กนั้น ไม่มีเด็กที่ได้รับการถูกละเมิดจากสื่อมวลชนโดยตรงแต่ก็มีมุมมองสะท้อนกรณีที่ได้เห็นเรื่องราวของเด็กอื่นผ่านสื่อนั้นก็กระทบกับความรู้สึกของเด็กแม้ไม่ใช่เรื่องของตนเอง

นอกจากศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กแล้วยังมีองค์กรพัฒนาเอกชนอีกจำนวนมากที่ทำงานเกี่ยวกับเด็ก เช่น ศูนย์เครือข่ายข้อมูลสิทธิเด็กเอเชียเน็ท ที่ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่สิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก การส่งเสริมสิทธิเด็กใน ภูมิภาค การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร และการค้นคว้าวิจัย รวมถึงการดำเนินกิจกรรมร่วมกับภาครัฐ และเอกชน ในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิ ซึ่งแม้ศูนย์เครือข่ายสิทธิเด็กเอเชียเน็ทจะไม่ได้ทำงานกับเด็กที่ถูกสื่อมวลชนละเมิด

<sup>113</sup> ชุ่มพร คำพิทักษ์, การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรณีที่ตกเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญา, วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540, หน้า 79-80.

โดยตรงแต่ก็ได้เผยแพร่ให้เด็กและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กในสังคมได้รับรู้ถึงสิทธิเด็กที่จะละเมิดไม่ได้

**มูลนิธิสร้างสรรเด็ก** มีวัตถุประสงค์หลักคือการพิทักษ์ คุ้มครองสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ช่วยเหลือพัฒนาเด็กที่ถูกทอดทิ้งเด็ก และด้อยโอกาสในสังคม และประสานร่วมมือกับส่วนต่าง ๆ ของสังคม เพื่อช่วยเหลือเด็ก<sup>114</sup> นอกจากนี้ยังมี มูลนิธิคุ้มครองเด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

### 3.4.3 สถานศึกษา

สถานศึกษามีความสำคัญอย่างมากที่จะช่วยอบรมสั่งสอนให้เด็กกลายเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในอนาคตและเมื่อเจริญเติบโตไปประกอบวิชาชีพเกี่ยวกับ สื่อสารมวลชนก็จะทำให้ได้บุคลากรที่มีประสิทธิภาพ และมีจริยธรรม ที่สำคัญปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาของเด็กและเยาวชนจะบรรจุเรื่องสิทธิเด็กเข้าไปในหลักสูตรด้วยทำให้เด็กจะเข้าใจในสิทธิของตนเองชัดเจนยิ่งขึ้น

### 3.4.4 สื่อมวลชน

ในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กต่อสังคมนั้น สื่อมวลชนถือว่าเป็นองค์กรที่ได้เปรียบองค์กรอื่นๆ ไม่ว่าจะ<sup>115</sup>จะเป็นองค์กรของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน หรือหน่วยงาน ของรัฐทั้งนี้ เนื่องจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนมาก ไม่ว่าจะ เป็น สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์และวิทยุ สื่อเหล่านี้สามารถเข้าไปมีอิทธิพลชักจูงความคิดของประชาชนได้ นอกจากนั้นสื่อมวลชนยังมีสิทธิและเสรีภาพในการที่จะเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่โดยมิถูกควบคุมหรือถูกครอบงำจากรัฐหรือ องค์กรใดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งรัฐได้ให้สิทธิและเสรีภาพแก่สื่อมวลชนเต็มที่ในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็น สั้งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุ โทรทัศน์ เพื่อลดทอนเสรีภาพของสื่อมวลชนจะกระทำมิได้แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า จะไม่มีข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนเสียเลย โดยเฉพาะการเผยแพร่ข้อมูลของเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นเรื่องทีละเอียดย่อน

<sup>114</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 87.



มาก เพราะว่าแม้สื่อมวลชนจะมีวัตถุประสงค์และเจตนาอันดีในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนโดยการสะท้อนภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนต่อสังคมแต่ทว่าบางครั้งการนำเสนอข่าวและข้อมูลดังกล่าวกลับส่งผลเสียต่อเด็ก โดยเป็นการเข้าไปแทรกแซงความเป็นส่วนตัวของเด็ก หรือบางครั้งอาจทำให้เกิดภัยชื่อเสียงของเด็กมัวหมองได้ ดังนั้นสื่อมวลชนจึงได้มีการควบคุมสื่อมวลชนด้วยกันเองเช่น สภากาหนดังสื่อพิมพ์ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เสียหายจากการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์สามารถร้องเรียนต่อสภากาหนดังสื่อพิมพ์ได้ ดังนั้นสื่อมวลชนก็ถือเป็นองค์กรที่สำคัญองค์กรหนึ่งเช่นกันที่มีส่วนในการให้ความคุ้มครองเด็กจากการถูกสื่อมวลชนด้วยกันละเมิด